T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARİ TASARIMDA KUSURLU ALANLAR VE EYLEMSEL FRAGMANTASYONLAR

SEDA KARAKURT
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

GEBZE
2023

T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARİ TASARIMDA KUSURLU ALANLAR VE EYLEMSEL FRAGMANTASYONLAR

SEDA KARAKURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

DANIŞMANI
DOÇ.DR. FİTNAT CİMŞİT KOŞ

GEBZE
2023

T.R.

GEBZE TECHNICAL UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

IMPERFECT ISSUES AND PERFORMATIVE FRAGMENTATIONS IN ARCHITECTURAL DESIGN

SEDA KARAKURT

A THESIS SUBMITTED FOR THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE

DEPARTMENT OF ARCHITECTURAL

THESIS SUPERVISOR

ASSOC. PROF.DR. FİTNAT CİMŞİT KOŞ

GEBZE

2023

GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	**YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU**

GTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 02/02/2023 tarih ve 2023/9 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 23/02/2023 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Seda Karakurt'un tez çalışması Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI)	: Doç. Dr. Fitnat Cimşit Koş
ÜYE	: Dr. Öğretim Üyesi Can Boyacıoğlu
ÜYE	: Prof. Dr. Ervin Garip

ONAY

Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun

…..…/…..…/..…… tarih ve ……/…….. sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

ÖZET

Çalışmanın amacı, mekanın beden ile kurduğu bağı ve ilişkileri kusurun katılımcı eylem sorgulamaları üzerinden okumak olacaktır. Sözde kusursuz ve mükemmel tasarım anlayışları teknolojinin de etkisi ile günümüz mimarlığında devam etmektedir. Bu kusursuz, mükemmel mekanlarla beraber gündelik hayatta bedenlerimizin kurduğu bağın geri plana atıldığı düşünülmektedir. Kusurlu olanın, kusursuzun aksine yeni üretimlere, dönüşümlere, yorumlara açık aralık bırakarak başka zihinlerin ve bedenlerin kendisi ile iletişim kurmasına sebep olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ile kusur kavramının eylemsel fragmantasyonlarının; (katılımcı-kapsayıcı ilişkileri) mekan okuma ve sorgulamalarını arttırarak, mekan üretim pratiklerini çeşitlendireceği hedeflenmektedir.

Çalışmanın kapsamında, kusurun tarihsel süreci ve diyalektik ilişkileri ile literatür çalışması yapılmıştır. Tanımın ardından, kusur kavramının katılımcılık/kapsayıcılık ile ilişkisine bakarken, bir mekandaki kusurun kendisine, kusurlu olanın tasarlanan olmasına ve tasarımcının bilinçli olarak ürettiği kusura bakılmıştır. Kusura olan bu bakış ile eylemsel fragmantasyonları, “Bana Yalan Söyledi-ler, İzmir-2022" sergi deneyimi üzerinden incelenmiştir. Sergi deneyi yardımıyla kusurun eylemsel fragmantasyonlarının matris altlığı oluşturularak, kusurun eylemsel fragmantasyonlarının tasarımcının ürettiği kusur bakışıyla inceleneceği TK-Zemin simülasyon deneyi yapılmıştır. Simülasyon deneyi aracılığıyla çalışmanın hipotezi olan “kusur, mekanla kurulan katılımcı eylemi sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?” sorusunun cevabı aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kusurlu Olana Bakış, Kusur ve Diyalektik İlişkiler, Mimarlık, Katılımcı Kapsayıcı İlişkiler, Sergi Deneyi.

SUMMARY

The aim of the study is to search for the relations between the space and the body through participatory event and actions of the imperfect. The perfection in design continues its superiority in today's main stream architecure. İn daily life, the communication of our body with the space is ignored along with the understanding of perfection.

With this study, performative fragmentation of the concept of imperfect is studied and aimed that it will diversify space production practices by increasing space reading and questioning (participant-inclusive relations).

Within the scope of the study, a literature review was conducted with the historical process and dialectical relations of imperfect. After the definition given to the imperfect, while looking at the relationship between the concept of imperfect and participation/inclusiveness. The imperfect questioning in three ways; the imperfect itself, the imperfect being the designed and the imperfect that the designer consciously produced. The performative fragmentation of the imperfect has been examined through the exhibition experience "They Lied to Me, İzmir-2022". With the help of the exhibition experiment, the performative fragmentation matrix is studied in case of the imperfect relations of the space production. The performative fragmentation of the imperfect was examined by means of the matrix. The TK-Ground simulation experiment was produced with a "designer-generated defect" perspective. The hypothesis of this experiment is; "the deviation an interface that may help to settle the participatory action? The answer to the question was sought by designing the TK-Ground simulation experiment.

Key Words:Looking at the Imperfect, Imperfect and Dialectical Relations, Architecture, Participant Inclusive Relations, Exhibition Experiment.

TEŞEKKÜR

Başta, yüksek lisans eğitimimde ve akademik hayatımda desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyip bilgisi ile bu çalışmanın yolunu açan, pozitif enerjisi ile ufkumu genişleten, zihnimde oturmayan bulanık kalan çalışmanın somut hale gelmesi için beni bilgisiyle besleyen danışmanım Doç. Dr. Fitnat Cimşit Koş'a ve bugüne kadar üzerimde emeği olan tüm eğitimcilere teşekkür ederim.

Jüri Üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Can Boyacıoğlu'na ve Prof. Dr. Ervin Garip'e yapıcı eleştirileri ve katkıları için teşekkür ederim.

Kolektif sürecin besleyiciliğine ve üretkenliğine olan inancım bu çalışmayı da kolektif bir ekibin ürünü haline getirdi. "The Urban Arts" ekibinin "Bana Yalan Söyledi-ler" sergisi çalışmanın kolektif ve işbirlikçi sürecine katkı sağladı. Başta ekiple tanışmama, sergi sürecini daha iyi özümsememe yardımcı olan Özgür Kavurmacıoğlu'na ve The Urban Arts ekibine teşekkür ederim.

Çalışmanın simülasyon deneyi için Konya Mimarlık Festivali-22'de yer almama izin veren Mimarlar Odası Konya Şube Başkanı Doç. Dr. Armağan Güleç Korkmaz'a ve 18.dönem yönetim kurulu üyelerine, TK-Zemin'in üretim sürecine dahil olan gönüllü ekip arkadaşlarıma ve sürece dahil olan tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Bütün çalışmam boyunca yanımda olan, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan değerli arkadaşım Nusret Uşun'a

Hayatımın birçok anında olduğu gibi bu çalışmama da sevgi ve destekleriyle güç veren anneme, babama ve abime teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	v
SUMMARY	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
TABLOLAR DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı, Katkısı ve İçeriği	5
2. MİMARİ TASARIMDA KUSUR KAVRAMI	7
2.1. Mimari Tasarımda Kusur Kavramının Terminolojik Karşılığı	7
2.2. Kusura Kusursuzun Temsili Hijyen Üzerinden Bakmak	8
2.3. Kusur ve Tasarım Süreçlerinde Diyalektik Karşılaştırmalar	12
2.3.1. Düzen-Düzensizlik	13
2.3.2. Konfor-Konforsuz	14
2.3.3. Düzgün Doğrusal-Eğik	15
2.3.4. Pürüzsüz-Pürüzlü	17
2.3.5. Majör-Minör	18
2.3.6. Sınırlı-Sınırsız	19
2.4. Güncel Mimarlık Ortamında Yeni Bir Tavır Olarak Kusur	21
3. MİMARİ TASARIMDA KUSURUN ÜRETTİĞİ EYLEMSEL FRAGMANTASYONLAR	23
3.1. Kapsayıcı Eylemsel Fragmantasyonlar	23
3.1.1. Açık Uçlu Süreçlere Bağlı Konforsuz Taşma	24
3.1.2. Dokunsal Arayüzler ve Pürüzlülük	26
3.1.3. Kapsayıcı Yaklaşımlar Steril Odakları Bölen	28
3.2. Katılımcı Eylemsel Fragmantasyonlar	29
3.2.1. Katılımcı Arayüzler ile Düzensizlik	31
3.2.2. Alternatif Tektonikler ve Eğiklik	35

3.2.3. Minör Örgütlenmeler ile Erişimini Sağlama 36
3.3. Sergi Deneyimi Üzerinden Eylemsel Fragmantasyonların İncelenmesi:" Bana Yalan Söyledi-ler! İzmir,2022 38
3.4. Kavramsal Matris 54
4. SİMÜLASYON DENEYİ TK-ZEMİN ÜZERİNDEN KUSURUN EYLEMSEL FRAGMANLARI 58
4.1. TK-Zemin Amacı 58
4.2. TK-Zemin Tasarım Süreci 59
4.3. TK-Zemin Üretim Süreci ve Senaryosu 60
4.4. TK-Zemin Konum Bilgisi 62
4.5. TK-Zemin Eylemsel Fragmantasyonları 63
4.6. TK-Zemin'in TK Matris Üzerinden Eylemsel Okumaları 77
5. SONUÇLAR ve YORUMLAR 81

KAYNAKLAR 87
ÖZGEÇMİŞ 89
EKLER 90

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler ve Kısaltmalar		**Açıklamalar**
F	:	Kuvvet
GTÜ	:	Gebze Teknik Üniversitesi
KK	:	Kusurun Kendisi
KT	:	Kusurun Tasarlanan Olması
TK	:	Tasarımcının Ürettiği Kusur
TDK	:	Türk Dil Kurumu
Vb.	:	Ve benzeri
Yy.	:	Yüzyıl

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No:	**Sayfa**
2.1: Düzen-Düzensiz diyalektik ilişkisi.	13
2.2: Konfor-Konforsuz diyalektik ilişkisi.	14
2.3: Eğiklik kavramının yatay ve dikey düzlemde sorgulaması.	16
2.4: Pürüzlü dokunsal yüzey izleri.	17
2.5: Sınırlı-Sınırsız kavramı Deleuze Köksaplık bağlamında sorgulanması.	20
2.6: Güncel mimarlık ortamında kusura verilen tanımın aktarım eskizi.	21
3.1: Raumlabor,2019 Yatağın kamusal alana taşması.	25
3.2: Antonio Cardillo, Toz ev.	26
3.3: Kusatsu Japon Hanı ve pürüzlü cephenin eylemsel fragmanı.	27
3.4: Kurt Scwitters, Merzbau.	28
3.5: Raumlaborberlin ‘in Soft Democracies (yumuşak demokrasiler) katılımcı eylem fragmanları.	30
3.6: Pazar yerinin düzensizliğindeki üretim izleri.	32
3.7: Marjan Colleti, New Godget Club Düzensiz fragmanları.	32
3.8: Too Good to Waste enstalasyon, Benedetta Tagliabue .	33
3.9: Too Good to Waste enstalasyon, Benedetta Tagliabue, Katılımcı eylem fragmanları.	34
3.10: Stuttgart Üniversitesi ICD Agrega pavyonu, deneyimleyen bedenler.	34
3.11: Virilio’a göre eğiklik anlayışının sorgulanma eskizi.	36
3.12: Lebbeus Woods, mimarlığın enerjisi (architecture of energy) vektörel izlerin alanı bozunuma uğratması.	37
3.13: OH.NO.SUMO, merdiven sinemasının bir köşedeki minör etkisi.	38
4.1: TK-Zemin tasarım, fikir eskizi.	61

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No:		Sayfa
3.1:	Matris KK-1 (kusurun kendisi).	40
3.2:	Matris KK-2 (kusurun kendisi).	42
3.3:	Matris KK-3 (kusurun kendisi).	44
3.4:	Matris KT-1 (kusurun tasarlanan olması).	45
3.5:	Matris KT-2 (kusurun tasarlanan olması).	47
3.6:	Matris KT-3 (kusurun tasarlanan olması).	49
3.7:	Matris KT-4 (kusurun tasarlanan olması).	50
3.8:	Matris TK-1 (tasarımcının ürettiği kusur).	51
3.9:	Matris TK-2 (tasarımcının ürettiği kusur).	53
3.10:	KK-KT-TK Matrisleri.	54
3.11:	Kusurun kendini üretmesi kavramsal karşılıkları.	55
3.12:	Kusurun tasarlanan olması kavramsal karşılıkları.	55
3.13:	Tasarımcının Ürettiği kusur kavramsal karşılıkları.	56
3.14:	Eylemsel matris ve kavramsal karşılıkları.	57
4.1:	TK-Zemin Saat 10.00 Eylem Fragmanı – 1.	63
4.2:	TK-Zemin Saat 10.00 Eylem Fragmanı – 2.	64
4.3:	TK-Zemin Saat 11.00 Eylem Fragmanı – 1.	64
4.4:	TK-Zemin Saat 11.00 Eylem Fragmanı – 2.	65
4.5:	TK-Zemin Saat 11.00 Eylem Fragmanı – 3.	66
4.6:	TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 1.	66
4.7:	TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 2.	67
4.8:	TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 3.	68
4.9:	TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 4.	68
4.10:	TK-Zemin Saat 13.00 Eylem Fragmanı – 1.	69
4.11:	TK-Zemin Saat 13.00 Eylem Fragmanı – 2.	70
4.12:	TK-Zemin Saat 14.00 Eylem Fragmanı – 1.	71
4.13:	TK-Zemin Saat 14.00 Eylem Fragmanı – 2.	71
4.14:	TK-Zemin Saat 15.00 Eylem Fragmanı – 1.	72
4.15:	TK-Zemin Saat 15.00 Eylem Fragmanı – 2 .	73

4.16: TK-Zemin Saat 16.00 Eylem Fragmanı – 1. 73
4.17: TK-Zemin Saat 17.00 Eylem Fragmanı – 1. 74
4.18: TK-Zemin Saat 17.00 Eylem Fragmanı – 2. 74
4.19: TK-Zemin Saat 17.00 Eylem Fragmanı – 3. 75
4.20: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 1. 75
4.21: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 4. 76
4.22: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 5. 76
4.23: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 6. 77
4.24: TK-Zemin Eylem Fragmanları Yorum. 80

1. GİRİŞ

Üretim sürecinde tasarımcıların, teknolojinin de yardımıyla, mimarlığın farklı dönemlerinde olduğu gibi günümüz mimarlığında da kusursuz ve mükemmel olanı tasarlamak gibi bir tavır içinde olduğu düşünülebilir mi? Mimarlığın geçmiş ve günümüz üretimlerine de bakacak olursak, böyle bir kaygının var olduğunu destekler nitelikte tasarım paradigmaları mevcuttur. Pürüzsüz yüzeyleri tercih etmeleri, düzgün doğrusal kavramı benimsenerek net plan ve kütle çözümlemeleri yapılması, konforlu olan mekanları üretme çalışmaları ve mimarın yaptığı tasarımı insanların onun zihnindeki gibi kullanmasını tercih etmesi, yönlendiren olması gibi etmenler örnek verilebilir.

"Tasarlanmış mekan kavramı sıklıkla mükemmellik eğilimi ile birlikte gelir. Mekan tasarımını mükemmelliğe bağlayan bu yaklaşım, tasarımın geneline ve hatta tasarımın temsiline büyük ölçüde yansır. Bu yaklaşımda temsil gücü mükemmelliği ile doğru orantılı olarak gelişmekte ve tasarlanan mekanlarda buna paralel bir mükemmellik beklenmektedir." [Garip, Çelik,2020]

Tasarımcının bu üretim pratiklerindeki mükemmel olanı, kusursuz olanı tasarlama tavrı ile mekanın tavrının kesişim noktasında, mekanın insanlar ile kurduğu bağ ne kadar sorgulanmaktadır? Ya da sorgulanırken hangi arayüzlere bakılmaktadır? Bu kesişim noktalarında tasarımcı tasarlamış, mekanın üretim sürecini tamamlamıştır. Katılımcıların ise, onun tekil zihninden çıkan üretim alanında mekan ile iletişim kurması beklenmektedir. Bu kesişim noktasındaki tekil alana değil de çoğul ve paylaşılabilen alana bakılsa, mekanların insanlar ile kurduğu bağ sorgulaması başlamış olmaz mı? Aslında bu çok sesli alana geçmek için hayatın içinde olağan içi durumlara bakılması gerekmez mi? yani net olanın aksine bulanık, metaforik olan aksine gündelik olan olaylara bakacak olursak, kusur kavramı üzerinden bu alan sorgulanabilir mi?

Kusurlu olan yeni üretimlere, dönüşümlere ve yorumlara açık aralık bırakarak başka zihinlerin ve bedenlerin kendisi ile iletişim kurmasına sebep olmaz mı? Onun bu hali ise gündelik hayatla oldukça yakın temaslı bir kavram olarak düşünülmesine sebep olabilir. Kusurlu olan, kendisi ile kurduğumuz iletişimde olağan içi, metaforik olmayan ve belirsiz bir tavır ile gündelik hayatın sızıntıları içine karışmaktadır. Onun

bu geçişlerini George Perec için yaşamak tanımlaması üzerinden de örnek verecek olursak, Perec "yaşamak mekandan mekana geçmektir ve tabi başkalarına çarpmadan" diye uyarır. [Perec,2020] Fakat yaşamak(katılımcılık) mekandan mekana geçerken başkalarına çarptığımızda kusuru ortaya çıkarır ve etkileşimi arttırmaz mı?

Tüm bu sorular çalışmanın problem çerçevesini oluştururken, tezin hipotezi "kusur, mekanla kurulan katılımcı eylemi sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?" Bu bağlamda, öncelikle kusur kavramı sorgulanıp ardından katılımcılık ve kapsayıcılık ile ilişkisine bakılmıştır. Kusurlu olanın katılımcılık ilişkisi aynı zamanda kapsayıcı tavırları da barındırmaktadır diyebilir miyiz? kusurlu olanın kendisinin dezavantajlı olması, noksan ve eksik olması ile kapsayıcı ilişkileri de kendi içinde barındırmaz mı? Bu bağlamda katılımcı kapsayıcı ilişkiler aslında kusurun eylemsel fragmantasyonları mıdır?

"Freud'un parçalar anlayışı aslında bir imgenin ya da bir tümelliğin kırılmasını değil, bir sürecin diyalektik çokluğunu ön varsayar." [Tschumi,2018]

Kusurlu olanın eylemsel fragmantasyonları da aslında bir imgenin parçaları değil kendi sürecinin diyalektik çoklukları mıdır? Bu sürece bakarken de tek bir süreci ele almak yerine diyalektik alanına etki eden süreçleri sorgulamak kavramın incelemesini güçlendireceği düşünülmektedir. Kusur kavramına bakarken de bulanık bir arayüzden bakmak tercih edilmiştir.

"Mesele mekanı icat etmek değil, mekanı yeniden icat etmek hiç değil, mesele mekanı sorgulamak, daha yakın bir ifade ile mekanı okumak olmalıdır; çünkü alışıla gelmişlik adını verdiğimiz şey belirginlik değil, bulanıklıktır." [Perec, 2020].

"Bir kavram bir hayat biçimine bağlanıyorsa kısmi olarak bulanık olması daha iyidir. Bulanık olduğundan şikâyet eden ve metaforik olarak görenlere bulanıklığın metafor olarak görülmemesi gerektiği vurgulanmaktadır." [Bourdieu,2021]

Kusur kavramı da hayatın içinden gündelik hayatla her an temaslı bir kavram olması ile metaforik bir alan oluşturmamaktadır. Kavramın eylemsel fragmantasyonları ise yine bulanık bir alanda iletişim kurmaz mı? Tasarım sürecinde kavram olağandışı iken; bedenin ve zihnin deneyim sürecinde, olağan içi olarak karşımıza çıkabilir. Ya da tam tersi deneyim sürecinde olağan içi iken deneyimde olağan-dışı olabilir mi? Ve bu durum onun belirsiz, kendi içinde de her an dönüşüme

açık ve geçirgen olması ile onu bulanık alana yaklaştırır. Bulanık alana yaklaşırken, aslında tasarım sürecinde mi yoksa deneyim sürecinde mi bu kavrama bakılmalı? Kusurlu olan ya da kusur dediğimiz bu bulanık hallerde geçirgen olması ile tasarımın ve deneyimin arasındaki ayrımı kaldıran bir parça olabilir mi? Aslında mekan kullanılırken de tasarlanmaya devam edip üretilmez mi? Bu üretimler Katılımcı-kapsayıcı=eylemsel fragmantasyonlar olarak karşımıza çıkmaz mı? Kusura tek bir aralıktan bakmak yerine bulanık aralıktan bakılma nedenidir. Bir mekandaki kusurun kendisine, kusurlu olanın tasarlanan olmasına ve tasarımcının bilinçli olarak ürettiği kusura bakmanın bulanık aralık olduğu ve bu alanında kendi içinde belli parametreler sunacağı düşünülmüştür.

Yöntem olarak ilk aşamada, bir kavramı tanımlamak için o kavramın tarihsel süreci ve zıtlıklarına da bakılması gerektiği düşünülerek, tarihsel sürecine ve zıtlıklarına bakılmıştır. Ve bu tarihsel süreç nelerden etkilenerek günümüz mimarlığının bu yönde ilerlemesine olanak sağlamıştır? sorusu temel alınmıştır. Kusur kavramının, kusursuzun temsili hijyen kavramı ile birlikte karşımıza çıktığı görülmüştür. Hijyen kavramının tarihsel süreci de kusur kavramı için alt başlıkları belirlemeye yardımcı olmuştur. Her alt başlık kendi karşıt kavramı ile yorumlanarak ele alınmıştır. Bu yorumlamalarda kusur kavramının, kendi içindeki bulanık arayüzlerine inmek amaçlanmıştır. Kusur kavramının alt başlıklarındaki zıt tanımlamalarda olumlu olarak görünen (düzen, konforlu, düzgün doğrusal, pürüzsüz, majör, sınırlı) kavramların aksine, olumsuz (düzensiz, konforsuz, eğik, pürüzlü, minör, sınırsız) görünen kavramların etkilerinin minör yoğunlukta olduğundan bahsedilmiştir ve güncel mimarlık ortamında kusur kavramına ilişkin bir tanım getirilmiştir. Mimari tasarımda kusur; Beden mekan arasındaki iletişimi arttıran ve mesafeyi azaltan, paylaşılabilir yoruma sahip olan minör katman olarak tanımlanmıştır. Kusurlu olanın değişime, üretilmeye ve yoruma açık bir kavram olduğu düşünülebilir. Mekanın üretken olan ve yoruma açık olan bu alanında tasarımcıya başka bir tasarımcı dahil olabilir, ya da katılımcı dahil olabilir ve bu yorum kolektif bir alanda üretken bir şekilde paylaşılabilir hale gelebilir. Paylaşılabilen mekanlar ise katılımcının bedeni veya zihni ile dahil olduğu mekanlardır demek mümkündür. Mekan ile beden arasındaki mesafe azalarak, mekan bedene yaklaşmaz mı? Ve bu yaklaşımlar kolektif bir değer taşıyarak kendi yorumunu artırması ile minör yoğunluğa ulaşarak katmanlaştığı düşünülebilir mi? Bu kuramsal çerçevenin doğrultusunda, ikinci bölümde kusur kavramının katılımcılık/kapsayıcılık ile ilişkisine bakarken, bir

mekandaki kusurun kendisine, kusurlu olanın tasarlanan olmasına ve tasarımcının bilinçli olarak ürettiği kusura bakılmıştır. Bu inceleme sergi deneyimi üzerinden gerçekleştirilmiştir. İncelenen sergide kusurlu olanın üretimleri, kusurun süreçte üretilmesi ve tasarımcının bilinçli ürettiği kusurlu işler bulunmaktaydı. Bu sergi deneyi sürecinde ve kavramsal sorgulama sürecinde de eskizle belgeleme yöntemi kullanılmıştır. Eskizle belgelenme nedeni; eskizin kusurlu bir arayüz olduğu ve bu arayüzün katılımcılık ilişkilerinin sorgulamalarını beslediği düşünülmektedir. Eskizin süreci ve kendisi, doğası gereği sorgulamaları belirsiz ve bulanık yaparak kusurlu olana yaklaşır. Eskiz aslında süreçte olan bir eylemdir. Ne tasarımın son hali oradadır ne de sadece bir fikirdir. O tasarımın sürecinde var olan, gelişimini destekleyen bir eylemdir. Kesin bir karar olmaması ile bulanık, belirsiz süreçlere dahil olarak kusurlu olana nasıl yaklaşır? Ya da eskizde kusurlu bir araç mıdır? Süreçlerinde imgelerin bulanık olması, temsili olmaması, ifadelerin yoruma açık olması en önemlisi süreçte üretilmeye, değişmeye ve dönüşüme devam ediyor olması onu kusurlu olana yaklaştırır. Aynı zamanda üretim sürecinde çizerin gündelik temaslarına yer vermesi, bu temaslar ile farklı yorumları da içermesi, çizime bakan insanların ona dahil olabilmesi, yorumlayabilmesi üretimini kolektif alana girdirmez mi? Kolektif alana giren bu teknik katılımcı ilişkilerden beslenerek kendi sürecini dondurmaz ve üretilmeye devam eder. Üretilirken de herhangi bir kaygı onu idealize etmeye çalışmaz. Bu bağlamda eskiz için kusurlu bir arayüzdür demek mümkündür.

Bu sorgulamalar doğrultusunda; kusur kavramsal olarak, sergi deneyi bağlamında eylemsel olarak da sorgulanıp, eylemsel fragmanları eskiz ile belgelenerek matris haline getirilmiştir. Bu matris doğrultusunda, TK-Zemin simülasyon deneyi tasarlanmıştır. Deney kapsamında kusurlu olana bakışlardan "tasarımcının ürettiği kusur (TK)" matrisi kullanılmıştır. Üretim süreci ve deneyim süreci kolektif süreçleri barındıran simülasyon deneyi sonucu ortaya çıkan enstalasyon, kamusal bir alana yerleştirilmiştir. Enstalasyon ile insanların canlıların katılımcı kapsayıcı ilişkileri kayıt altına alınarak, TK matris ile sorgulamalar yapılmıştır. Sonuç olarak Mekan üretim pratiklerinde, tasarımcının mükemmel üretim arzusunun mimarları kısıtlayıcı alana götürdüğü yapılan çalışmada görülmüştür. Bu tavırların aksine dezavantajlı durumların sınırlayıcı olmadığı, tasarımcıya veya mekana üretkenliği arttıran boşluklar sunduğu kusurlu arayüzlerde görülmektedir.

1.1. Tezin Amacı, Katkısı ve İçeriği

Bu çalışmada, tasarımcıların mükemmel olanı arama arzusu etkisiyle, beden mekan arasındaki bağ sorgulamalarını göz ardı etmesi, problemin temelini oluşturmaktır. Tasarımcıların, görmezden geldiği, ötekileştirdiği tavırların mekan üretim pratiklerinde üretken bir arayüz olabileceğini reddediyor olmasını, beden mekan arası bağın giderek azaldığı mekanların üretilmesini problem olarak görmektedir.

Tezin amacı, mekanın beden ile kurduğu bağı ve ilişkileri kusur kavramının katılımcı eylem sorgulamaları üzerinden okumak olacaktır. Estetik algılar, kusursuz ve mükemmel tasarım anlayışları teknolojinin de etkisi ile günümüz mimarlığında da devam etmektedir. Bu kusursuz, mükemmel mekanlarla beraber gündelik hayatta bedenlerimizin kurduğu bağın geri plana atıldığı düşünülmektedir.

"Modern zamanlarda bedensel duyumlara ve fiziksel hayat özgürlüğüne ne denli ayrıcalık tanındığı düşünüldüğünde bu duyusal yoksunluk çok daha kayda değer bir hal alır. Mekandaki duyusal yoksunluğu araştırmaya ilk başladığımda, sorun mesleki bir başarısızlık gibi görünüyordu. Modern mimarlar ve şehirciler yaptıkları tasarımlarda insan bedeniyle kurulan aktif bağı bir şekilde kaybetmişlerdi." [Sennett,2022]

Bedenlerimiz ise tasarımcının tekil zihninden çıkan üretimlerde tek taraflı iletişim kurmaya çalışır. İletişim kurmaya çalıştığı tekil alana değil de çoğul ve paylaşılabilir alana, net olana değil de bulanık ve belirsiz olana bakılarak mekanların, insanlar ile kurduğu bağ sorgulamalarının artacağı düşünülmektedir. Kusurlu olanın, kusursuzun aksine yeni üretimlere, dönüşümlere, yorumlara açık aralık bırakarak başka zihinlerin ve bedenlerin kendisi ile iletişim kurmasına sebep olacağı düşünülmektedir. Gündelik hayatla oldukça yakın temaslı bir kavram olan kusur, kendisi ile kurduğumuz iletişimde olağan içi, metaforik olmayan ve belirsiz bir tavır ile gündelik hayatın sızıntıları içine karışmaktadır.

Çalışmanın hipotezi, "kusur, mekanla kurulan katılımcı eylemi sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?" sorusu olmuştur.

Bu çalışma aracılığıyla; kusur kavramının diyalektik ilişkilerle sorgulaması yapılarak, mimarlık üretim pratiklerinde ne gibi tavırların ve algıların olduğu görülmüştür. Kavramsal sorgulama süreçleri, kalıpları ve alışılagelmiş tanımları sarsarken, eylemsel fragmantasyonlarının; (katılımcı-kapsayıcı ilişkileri) mekan

okuma ve sorgulamalarını arttırarak, mekan üretim pratiklerini çeşitlendireceği hedeflenmektedir.

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü; giriş bölümünde tezin amacı, katkısı ve içeriği yer almaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, kusur kavramı terminolojik ve tarihsel olarak incelenerek diyalektik karşılıkları ile beraber tanımlaması genişletirmiştir ve mimari tasarımda kusur kavramı için yeni bir tanım verilmiştir. Üçüncü bölümünde mimarlık tasarım pratiklerine yansıyan örnekleri katılımcı-kapsayıcı ilişkiler aralığından incelenmiştir ve bölüm sonunda sergi deneyi üzerinden kusura verilen bakış açıları ile eylemsel fragmantasyon okumaları yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise eylem fragmantasyon okumalarından ortaya çıkan matris doğrultusunda TK-Zemin simülasyon deneyi önermesinde bulunarak, eylem matrisinde tasarımcının ürettiği kusur bağlamında; kusurlu arayüz karşısındaki nesne, beden ve kolektif eylem okumaları yapılarak çalışmanın hipotezi sorgulanmıştır. Beşinci ve sonuç bölümünde ise kusur kavramının mekan üretim pratikleri ve eylemsel fragmantasyonlarının değerlendirildiği, sonuç ve önerilerde bulunulmaktadır.

2. MİMARİ TASARIMDA KUSUR KAVRAMI

Kusur kavramı, insanlığın ve tasarımcıların geçmiş, şimdi ve gelecek senaryolarda kendilerine dert edindiği, uğraştığı ve ötekileştirip istemediği bir kavram olarak karşımıza çıkmaz mı? Kusura terminolojik olarak verilen eksik noksan gibi tanımların aksine, kusurun üretken alanlarda temas kurduğunu ifade eden tanımlarla da karşılaşılmıştır. Çünkü tasarımcı ötekileştiren tavrı ile kendine bu kavramı dert edinir. Onunla uğraşan, iletişim kurmaya başlayan tasarımcı, problemli gördüğü bu alanla süreç içerisinde temasa geçmez mi?

Çalışmanın bu bölümünde amaç, kusur kavramına atanan alışılagelmiş kalıpları sarsmaktır. Kavramın tarihsel süreçte karşımıza nasıl çıktığı araştırılmıştır. Kendi içinde hangi temsilleri barındırdığı ve bu temsillerin diyalektik ilişkilerine bakarak kavramın kendisi irdelenmiştir.

2.1. Mimari Tasarımda Kusur Kavramı Terminolojik Karşılığı

Kusur kavramının Türk Dil Kurumu'na göre; [Web 1, 2021]

- Eksiklik, noksan.
- Bilerek savsama sonucu ya da bir önlemsizlik yüzünden ortaya çıkan yasanın korumadığı bir eylem.
- Bilerek veya bilmeyerek bir işi gereği gibi yapmama.
- Elverişsiz durum.

John Ruskin'e göre;

"Kusurluluk ölümlü bir bedendeki hayat belirtisidir… yaşayan hiçbir şey tamı tamına mükemmel değildir… bir parçası çürüyorken, bir parçası doğuyordur." Şeklinde bir tanımlama yapmıştır. [Ruskin,2015]

Japonlar ise, kusurluluğun herhangi bir insan çabasından ayrılamaz bir nitelik olduğunu kabul ederler ve kusurlu güzelliği bulmak anlamına gelen bir Japon felsefesidir. Ve kavrama Wabi-sabi denilmektedir. [Web 2,2021]

Doğan Hasol'a göre;

Kusur: Tasarım, uygulama ya da malzemeden kaynaklanan, yapının tümünü veya bir parçasını etkileyen hata.

Gizli kusur: Bitmiş bir işte gözle saptanması olanaksız kusur.

İşçilik kusuru: İşçinin hatalı uygulamasından doğan kusur [Hasol, 2016]

Benedetta Tagliabue 'a göre;

Kusurluluk, bir parçayı tamamen güzel ve benzersiz kılabilir kusurlu kabul edilen malzemelerle çalışabileceğiniz mesajını iletir. Beceriler, zekâ ve merakla onları güzel bir şeye dönüştürebileceğini savunur. [Web 4,2021]

Bu çalışmada mimari tasarımda kusur; Beden mekan arasındaki iletişimi arttıran ve mesafeyi azaltan, paylaşılabilir yoruma sahip olan minör katman olarak tanımlanmıştır.

2.2. Kusura Kusursuzun Temsili Hijyen Üzerinden Bakmak

Kusur kavramına verilen tanımlamalara bakarken kavramı daha iyi açıklamak ve anlamak için ilk olarak tarihsel sürecine ardından da zıtlıklarına bakmak gerektiği düşünülmektedir.

"Her kavram için her zaman bir tarihi vardır diyoruz, bu tarih zikzaklar çizse de gerektiğinde başka sorunların içinden ya da çeşitli düzlemlerin üzerinden geçse de …bir kavramın içinde çoğu zaman, başka sorunlara yanıt veren ve başka düzlemleri varsayan başka kavramlardan gelme parçalar ya da bileşenler bulunur. Bu zorunludur, çünkü her kavram yeni bir şekillendirme gerçekleştirir, yeni hatlar alır, yeniden canlandırılmayı ya da yeniden yontulmayı gerektirir." [Deleuze, Guattari,2019]

Bu bölümde kavramın tarihsel süreci ele alınırken, mimarlıkta kusur nasıl ve nelerden etkilenerek ortaya çıkmıştır? Marjan Colletti'ye göre;

"Bu camsı, parlak render hegemonyasının nereden geldiğine bakacak olursak. Artık dijital alemde ideal ortamı bulan şeyin hijyen ihtiyacı olabileceğini düşünmek mümkündür." [Web 3,2021]

19. yüzyıldan beri hijyen kavramı sağlık alanlarını etkilediği kadar mimariyi de etkilediği söylenebilir. Hijyen kavramı mimarlık üzerine yeni söylemlerin, algıların, zevklerin oluşmasına neden olmuştur diyebiliriz. Bu doğrultuda kusura; kusursuzun temsili hijyen üzerinden bakılarak kavramın kronolojik süreçlerdeki etkilerine, hijyen kavramının nasıl bir tasarım problemi olarak meydana geldiğine ve bu tasarım problemine olan çözümlere, tavırlara, davranışlara bakılması gerektiği düşünülmektedir.

İnsanlık; tarih boyunca savaşlar, salgın hastalıklar gibi, insan sağlığını tehdit eden olaylarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. 21. Yüzyılda da çeşitli salgın hastalıklar devam etmektedir. Günümüzde de covid-19 pandemisi insanlığı, gündelik hayatlarımızı etki altına almıştır. Bu durumdan da yola çıkarak, teknoloji ve tıbbın gelişmesine rağmen insan sağlığını olumsuz etkileyen etmenlerin devam ettiği söylenebilir.

İnsanlık, sağlıksız yaşam alanlarında olumsuz etmenlere karşı yıllarca birçok önlem almıştır, bu önlemlerden biri de hijyendir.

"Hijyen aslında, kirlilikle ilgili endişelerin bir toplumun dış sınırları tehdit edildiğinde veya bir kültürdeki iç ilişkileri tanımlayan çizgiler tehdit edildiğinde veya ahlaki iç çelişkilerden kaynaklanan tehlikeler ortaya çıktığında ortaya çıkmaktadır." [Douglas,2017]

"İşçi sınıfının artan siyasi gücüyle birlikte gelen hızlı toplumsal değişimin ve parçalanan toplumsal sınırların, bu yüzyılın başlarında orta sınıfın bedensel, iç ve kamusal temizlikle meşguliyetinin arkasında olmasını bekleyebiliriz." [Forthy,1986]

Hijyen kavramının tarihsel sürecine baktığımızda; sanayi devriminin, 18. Yüzyıl ikinci yarısında İngiltere'de ortaya çıkması ile köyden kente göç başlamıştır. Bu hızlı kentleşme hareketleri ve endüstrileşme işçiler için sağlıksız yaşam koşullarını beraberinde getirmiştir.

"19.yy'ın ikinci yarısında dünya üzerinde insan sağlığını tehdit eden bulaşıcı hastalıkları önlemek için başlatılmış olan hijyen hareketi kalabalıkların yaşadığı endüstriyel kentlerde ölüm oranlarını azaltmayı ve halkı hastalıktan uzak durma konularında bilinçlendirmeyi amaçlamıştır." [Kılıç, Şahan, Bahadır, 2014, Rosen, 1993]

1890'larda su temininin iyileştirilmesi için drenaj hatları iyileştirilmiş, gece kondu mahallelerinin yıkıldığı görülmüştür. İnsanların hijyeni elde etme çabaları 19. Yüzyılda reform hareketleri oluşturacak nitelikteydi. Çünkü o yıllarda, toplumlar hem iç hem dış tehditlerle karşı karşıya kalmıştır ve tehditler için önlemler almıştır. Aldığı önlemlerde ise hijyeni elde etme isteği yoğun bir şekilde görülmekteydi. Öncelikle evlere temiz su temini ile başlayan isteklerin ardından evlerde banyo olması gerektiği zorunluluğu ve bu banyoların ise mobilyalarına, malzemelerinin birleşim detaylarına dikkat edildiği görülmüştür.

"İç mekanda hijyen ihtiyacı norm olarak gelirken hijyen imgeleri kamusal binalara, taşıtlara ve diğer tüm modern mekanlarda ortaya çıkmaktadır." [Forthy,1986]

"Modernizm, evi ulaşılmaz bir arzu nesnesine dönüştürürken, onu akılcı ve süper temiz bitmiş bir nesneye dönüştürüyor." [Garip, Çelik,2020]

Hijyen kavramın o yıllardaki etkileri aynı zamanda 20. yüzyıl modern mimarisini de etkilemiştir. Bu dönemin reformcuları diye adlandırabileceğimiz Louis Pasteur ve Joseph Lister'in mikrop teorisinin temelini oluşturmuştur ve bu doğrultuda dikkatleri mikrop taşıyabilecek her şeye çekmişlerdir. Özellikle toz kavramı üzerinde durmuşlardır. Bu gelişmelerden mimarlık, tozun yüzeylerde tutunmaması için zanaatın daha az olduğu pürüzsüz yüzeyler tercih etmişler. Toz tutan kabarık kumaşları tercih etmemeye başlamışlardır. Mekanlarda, yüzeylerin azaltılmasını tercih etmişlerdir. Hijyen algısını yoğun bir şekilde vurgulayan beyaz renk kullanımı artmıştır. Mobilyalarda ise sabit olması, pervazların olmaması, tavana kadar uzanan gömme mobilyaların tercih edilmesi gerektiğini savunuyorlardı ve bu düşünceler tasarımcıları, hijyen kavramı ile tasarımda sadeleştirmeye yönlendirdi. Tasarımlar sadeleşirken ev planları da sadeleşmeye, bir makine gibi düşünülmeye başlandı. Makine gibi düşünülmesinin nedeni, olabildiğince işlevsel ve ergonomik kullanım olanakları sağlaması olmalıydı. Örnek verilecek olursa Frank Furt mutfağında olduğu gibi. Mutfakta üreten kadın için tüm eylemler düşünülmüş ve onun yemeği hazırlama süreci hızlandırılmıştır. İşlevsel ve ergonomik olan mutfak tasarımı ile yine aynı dönemlerde; Le Corbusier, Vers Une Architecture kitabında evin kılavuzunu yayınladı. Ev ile ilgili belirttiği tasarım kriterlerindeki bağlam, aslında hijyen ve düzendi. Yatak odasında giyinmemeyi tavsiye eden Corbusier bu tavsiyesini yatak odasının düzenini bozmamak için vermiştir. Aynı zamanda çocuk odalarının güneş ve hava alabilmesini önerme nedeni ise çocukları toza ve mikroba karşı koruma isteği olabilir. Corbusier'in ve dönemin tasarımcılarının hijyen odaklı tasarım paradigmaları hijyen algısını ortaya çıkarmıştır. Hijyenin algısal değişiklikleri ise tasarım anlayışımızı etkileyerek günümüzde birçok tasarımcının; pürüzsüz zanaatın azaldığı yüzeylere sahip tasarımlara, daha düzenli alanlara, modern mimarlık dönemi ile birincil geometri kullanımına, ergonomik gibi kavramları tanımlayabilecek tasarım sürecine girmesine sebep olmuştur diyebiliriz. Ve birçok tasarımcının kusurlu olana duruşunu etkilemiştir demek mümkündür.

Tasarımcıların kusurlu olana karşı geliştirdiği tavırlardan dolayı, günümüze birçok yapının ilk yapıldığı zamanlardaki steril fotoğrafları ulaşmıştır. Birkaç açıdan çekilmiş kusursuz fotoğrafları ile bilinen yapıların; "İç mekanları kusursuz bir fotojenik nesneden ziyade, günlük karşılaşmaları içeren aktif, değişken ve dinamik ortamlar olduğu" [Garip, Çelik,2020] göz ardı edilmektedir. Koolhas Günlük hayat filminden örnek verilecek olursa, film evin hizmetlisinin ve diğer insanların rutinlerinin anlatırken steril olmayan, düzensiz olan mekanları göstermektedir.

"Çalışanın günlük rutinlerinden yola çıkılarak yaşadığı deneyim ve ev algısı yeniden betimlenir. Evin tasarımında bu durum aslında bir parametre olarak yeniden ele alınabilir. Her gün evde yaşayan bir çalışanın bakış açısıyla eylemler tekrar görülebilir." [Garip, Çelik,2020]

Kusursuz, steril fotoğraflarda tanıdığımız mekanlarda insanları ve insanların eylemlerini göremez iken, bu filmde eylemler görünür haldedir ve buradaki eylemler bizlere sunulan steril, kusursuz, mükemmel mekan algılarını kırmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde, hijyen kavramının tarihsel sürecinin kusursuzun temsili olarak, kusur için alt başlıkları belirlemeye yardımcı olduğu görülmektedir. Bu alt başlıklar ise;

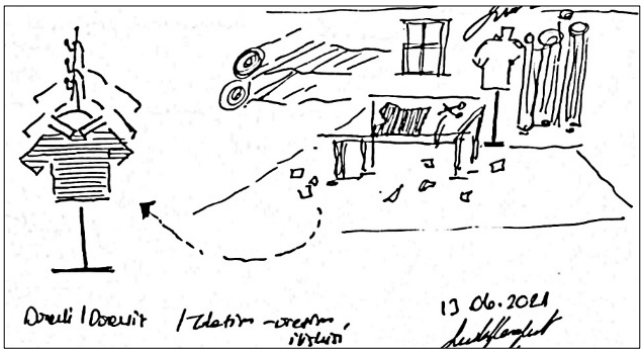
- Düzen: Tasarımcıların hijyen arayışında, aynı zamanda düzen arayışı olduğu görülmüştür. Bir yere hijyen giderken aynı zamanda bir düzenin gittiği ve düzensizliğin istenilmediği görülmüştür.
- Konfor: Hijyen ihtiyacı ile düzenin olduğu tasarımlarda aynı zamanda, ergonomik ve işlevsel tasarım anlayışlarının geliştirildiği görülmüştür. Konforsuz olanın reddedilmesi, hijyenin alt başlıklarına konfor kavramını getirmektedir.
- Düzgün Doğrusal: Temizlik algısı modern mimarlık dönemi tasarım paradigmalarını etkilemiştir. Bu paradigmalardan biri birincil geometri kullanımıdır. Hijyenik, düzenli, işlevsel ve ergonomik tasarım anlayışları beraberinde net plan çözümleri, net mekan arayışlarını da getirmiştir. Bu arayışlar kütle plan çözümlemelerinde birincil geometri kullanımı ile düzgün doğrusal kavramını getirmiştir.

- Pürüzsüz: Tozun yüzeyde tutunmasını istemedikleri için yüzeyi pürüzlü zanaatın olduğu tasarımlar yerine, olabildiğince pürüzsüz ve köşesiz tozun tutunamayacağı yüzeyler tercih edilmiştir.
- Majör: Hijyen algılarını; bireysel olarak değil, toplumsal olarak etkilemeyi hedeflediklerinden dolayı, majör tasarım anlayışları geliştirdikleri ve bu anlayışın dönemler arasında bile aktarıldığını söylemek mümkündür. Bu yüzden hijyenin aktarılış şekli majör bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Sınırlı: Hijyen algısı ile gelişen tasarımlara ve süreçlere bakılacak olursa tasarımlarda; birincil geometri kullanımının yaygın olması, düzen arayışları, pürüzsüz yüzeyler, ergonomik tasarımlar görülmektedir. Süreçte ise tasarımcının tekil zihninde üretilen ve kullanıcıya olanak sağlamayan kendi çizdiği sınırlarda hareket imkânı sunan tasarımlar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda hijyen kavramı içinde sınırlı bir tasarım süreci ve sonucu barındırmaktadır diyebiliriz.
- Kusursuzun temsili hijyen alt başlık olarak; düzen, konforlu, düzgün doğrusal, pürüzsüz, majör, sınırlı kavramları ile ele alınırken, kusur; düzensiz, konforsuz, eğik, pürüzlü, minör, sınırsız kavramlarıyla ele alınarak kusursuz-kusur diyalektik ilişkisi ortaya çıkarılmaktadır.

2.3. Kusur ve Tasarım Süreçlerinde Diyalektik Karşılaştırmalar

Kusur kavramı, kusursuzun temsili hijyen kavramı ile birlikte ele alındığında kusur-kusursuz ilişkisi hijyen kavramının tarihsel sürecinden gelen alt başlıkların yardımıyla, diyalektik karşılaştırma sürecini genişletmektedir. Çalışmanın bu bölümünde, her alt başlık kendi karşıt kavramı ile yorumlanarak ele alınmıştır. Bu yorumlamalarda; kusur kavramının alt başlıklarındaki zıt tanımlamalarda olumlu olarak görünen (düzen, konforlu, düzgün doğrusal, pürüzsüz, majör, sınırlı) kavramların aksine, olumsuz (düzensiz, konforsuz, eğik, pürüzlü, minör, sınırsız) görünen kavramların, sorgulama süreçlerinde genel geçer tavırlar ve tanımlar sarsılarak, sorgulama süreçlerinin kendi içindeki bulanık arayüzlerine inmek amaçlanmıştır. Bölüm sonunda ise güncel mimarlık ortamında kusur kavramına ilişkin bir tanım getirilmiştir.

2.3.1. Düzen-Düzensizlik

Şekil 2.1: Düzen-Düzensiz diyalektik ilişkisi.

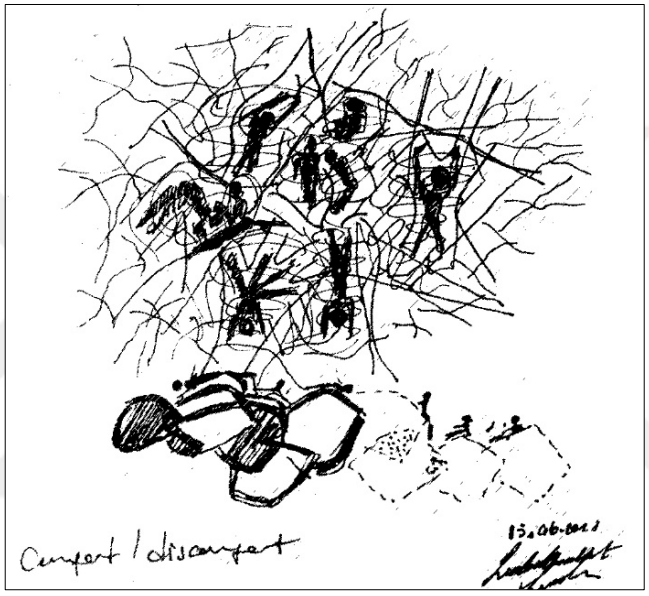
Düzeni tanımlarken, kavram olarak bir mekan veya alan fark etmeksizin içinde bulundurduğu canlı veya cansız varlıkların kimi zaman bir kurala uygun, kimi zaman kendi içinde uygun olma halidir diyebiliriz. Mimarlıkta düzen kavramı; simetri, oran, tekrar gibi kavramlarla beraber geometrik çağrışımlarla tanımlansa bile, düzen kavramı aslında kendi içindeki eylemleri de barındırarak var olup, kendi temsillerini oluşturmaktadır diyebiliriz.

"Ve son zamanlarda modernitenin kendine koyduğu ve yarattığı çok sayıda imkânsız görev arasında modernitenin ne olduğu tartışılırken, düzenin görevi öne çıkıyor- tek kullanımlık; gerçekten de diğer tüm görevlerin arketipi olarak karşımıza çıkıyor, bu diğer tüm görevleri yalnızca kendi metaforları haline getiriyor." [Bauman,1991]

Düzen kavramı kendini tek kullanımlık bir metafor haline getirirken, onun tek tipi imgelemesi, kendi eylemlerini azaltmaz mı? Ona bir görev verilmesi ve bunun onu tek tip olmaya yönlendirmesi onun eylemlerini azaltır diyebilir miyiz? Kendi eylemlerini yok etme çabası, kavramın kendiliğini bozarak, metaforik alana yaklaştırmaz mı? Çünkü her şeyin yerli yerinde olduğu, kendi kurallarına uygun kimi zamansa verilen ölçülere uygun olması metaforik bir alan oluşumuna doğru ilerlemektedir. Ve kavram bu alana yaklaştıkça kendisinden ve kendi içindeki düzensiz eylemlerden de uzaklaşmaktadır. Çünkü, bu iki kavramın birbirine geçirgen olduğunu söylemek mümkündür. Biz bu diyalektik ilişkiyi düzenli olma çabası içinde ortadan kaldırırken aslında düzeni, düzensizlikten uzaklaştırarak geçirgenliği-bulanıklığı bozma durumunu ortaya çıkararak eylemlerini azaltıp, ona tek tip temsiller vererek metaforik bir alana girdirdiğimizi söylemek mümkündür. Kavramın olağan olması ise düzensize yaklaşması ile olabilir mi? Gündelik hayatta, beklenmedik anlarda bile

karşımıza çıkarak, beklenmedik olanın yakın temasını bizlerle kurmaz mı? Ve bu temaslar kurulurken kendi içinde barındırdığı eylemler ortaya çıkmaz mı? Bu eylemler kimi zaman bir temsille karşımıza çıkıp akışa dahil olurken, kimi kendi anlam fragmanlarını kurmaz mı? Kurduğu bu ilişkiler ile yorumlamaya açık bir aralık bırakarak sorgulamaları arttırmaz mı? Bu sorgulamalar yapılırken düzen hangi temsilleri ve fragmanları sunar?

2.3.2. Konfor-Konforsuz

Şekil 2.2: Konfor-Konforsuz diyalektik ilişkisi.

Konfor kavramının, 19. Yüzyılda kusursuzun temsili hijyenle beraber mimarlıkta kullanımı artmıştır. Bu kullanım ona bedenin rahatlığı, ergonomik gibi tanımlamalar getirmiştir. Bu tanımlamalar, kullanılan mekanların oluşumunda önemli bir etken olmuştur. Kimi zaman tasarım problemi haline gelmiştir. Fakat gelişen bu konfor anlayışı, bedene belli kalıplarda rahatlık sunarak bedenin eylemlerini sınırlandırmaz mı? Konforlu olanda beden potansiyellerini kullanmamaktadır diyebilir miyiz?

"Bedenin deneyimleme ihtiyacına engel olan en önemli etken, rahatlık ve konfor" isteğidir." [Yücel ve Ökem, 2020]

Çünkü konfor kavramı; bedene olması gereken rahatlığı sunarken, aynı zamanda ona kısıtlı eylemsel durumlar sunmaktadır diyebiliriz. Bu durumda, beden artık ona verilen sınırlarda hareket etmeye ve tekilleşmeye başlar. Hem kendi potansiyelini sınırlayan hem de tekil hale indirgenen beden bireyselleşerek mekanla nasıl bir bağ kurar? Ya da tekilleşen, yalnızlaşan beden bu bağda hangi mesafede durmaktadır? bu mesafe metrik bir mesafe ya da fiziksel bir mesafe değildir. İçinde eylemleri barındıran bir kavramsal mesafedir diyebiliriz. Konforsuz olanda beden kendi sınırlarını zorlamaktadır ve bu sınırları zorlarken, içinde barındırdığı eylemsel fragmanlarla bedenin mekanla olan mesafeli duruşunu sarsmaz mı? Konforsuz olanın bu parçalarına, konforlu olan gibi tekil bir zihinde tasarlanan, bedensel hareket sınırları koyulmamıştır diyebiliriz. O daha çok kendi iç dinamiklerinde, diyalektik ilişkiler kurarak ve kimi zaman planlanmadan gün yüzüne çıkarak, ya da belki de hep orada var olarak gündelik hayat sızıntılarına karışmaz mı? Ve bu sızıntılarda dolaşırken de kendi deneyim ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaz mı? Bu deneyim ihtiyacı, bedene uygun olmanın aksine, uygun olmaması ve onu zorlaması kendi deneyim alanlarının dışına çıkarması ile ortaya çıkmaz mı? Bu gelişmeler sonucunda, bedenin potansiyelinin ortaya çıkarılması ve mekanın hareketliliğinin oluşturulması gerektiği görülmüştür.

"Aksi halde yaşayan beden ve yaşanan mekan yok olacaktır." [Yücel ve Ökem, 2020]

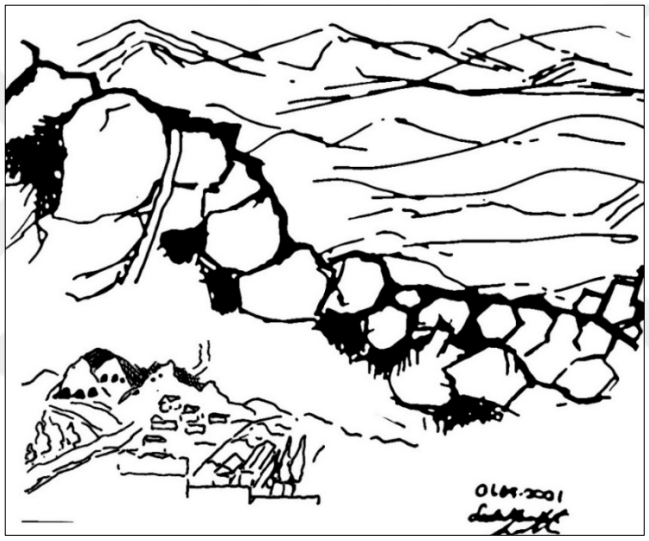
Yaşayan beden ve mekanın var olması için gerekli olan aksiyonlar, konforsuz olanın üretimleridir diyebilir miyiz? Peki bu üretken alan mekanla katılımcı bağı sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?

2.3.3. Düzgün Doğrusal-Eğik

Düzgün doğrusal kavram olarak diklik, birincil geometri tanımları ile beraber gelmektedir. Mimarlıkta bu kavram, Modern mimarlık dönemlerinde, Bauhaus ekolünde ve birçok dönemde var olmuş ve günümüzde de devam etmektedir. Eğiklik kavramı, Virilio'un diklik eleştirisi ile karşımıza çıkmaktadır diyebiliriz.

"...Amaç dikliğin ötesine, Öklid geometrisinin ötesine, topoloji ile Öklid olmayan bir geometriye dayalı bir mimariye geçmektir." [Virilio,1965]

Eğiklik, birçok tasarım paradigmasında karşımıza çıkan ve düzgün doğrusal olana karşıt bir kavramdır diyebilir miyiz? Bu karşıtlıklar oluşurken geometrik biçimsel tanımlamaların yanı sıra, kavramların ortaya koyduğu aksiyonlara bakılsa beden mekan arasında bulanık alana girmez mi? Doğrusal olan, aslında bize tek tip bedensel eylemleri çağrıştırmaktadır diyebiliriz. Konforlu olan nasıl bedene belli eylemsel potansiyeller oluşturuyorsa, doğrusal olan da aslında aynı görevleri üstlenmez mi? Eğrisel olan ise konforsuz olan gibi bedenin sınırlarını, deneyimlerini zorlayarak yeni görevleri, potansiyelleri ortaya çıkarmaz mı? Ya da bu kavramlar, birbirine geçirgen ve bulanık temaslar içinde olarak, düzgün doğrusal ve eğrisel olanın birlikteliği çoğul bir alanı oluşturmaz mı?

Şekil 2.3: Eğiklik kavramının yatay ve dikey düzlemde sorgulaması.

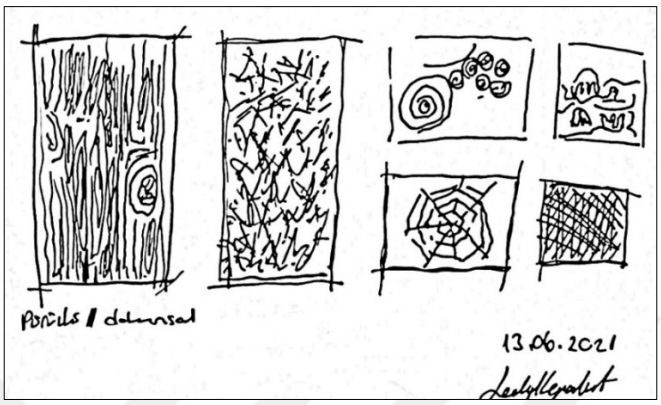
Düzgün doğrusalın içinde barındırdığı eylemlere bakacak olursak, Doğrusal hareket bir doğru üzerinde eşit zaman aralıklarında eşit yollar alan, yani hızı sabit olan bir noktanın hareketidir.

"Düzgün doğrusal hareket hâlindeki cisme etkiyen kuvvetlerin cebirsel toplamı ve bu hareketin ivmesi sıfırdır." [Resnick, Robert and Halliday, David 1966]

Doğrusal olanın eylemsel durumları sabit iken eğik olanın eylemsel durumları deneyime açıktır diyebiliriz. Doğrusal olanın işlevsel olarak tek bir durumu çağrıştırırken, eğrisel olan ise bedenin tek bir işlev ile sınırlandırılmadığını göstermektedir diyebilir miyiz? Beden eğrisel bir düzlem de hareket ederken işleve

bedenin direnci, farklı perspektifler de eklenerek mekana katılımcılığı artmaktadır diyebilir miyiz?

2.3.4. Pürüzsüz – Pürüzlü

Şekil 2.4: Pürüzlü dokunsal yüzey izleri.

Marjan Colletti *"... Ve özellikle siber uzay, bu tür meşgalelerin somutlaşması için ideal ortam olmuştur. Aslında Kevin Rhowbotham aklıma geliyor. "Mimaride, bu proleptik vizyonun bir cam gibi göründüğünü" savunuyor (ve ben parlaklık ekliyorum!) "Kentsellik; ağdaki şehirler, ... ima edilmiş saydam şehirler, ... farklılık bölgelerinin ... yumuşatıldığı ve düzleştirildiği ... Ama onun için pürüzsüz, temiz demektir. Eski bilimkurgu filmleri gibi, her şey düzenli, her şey yerinde*." [Web 2,2021]

Pürüzsüzlük; düzlük, parlaklık, kayganlık, şeffaflık, steril gibi kavramları içinde barındırmaktadır. Pürüzlü olma ise tam tersi imgeleri ve dokuları çağrıştırmaktadır diyebiliriz. Marjan Colletti 'nin dediği gibi pürüzsüz olma temiz olanı, parlak olanı çağrıştırırken, ideal ortama yaklaşarak kusursuz olana yaklaşmaktadır diyebilir miyiz? Pürüzlü olan ise mat, pütürlü, kir dediğimiz kavramları içinde barındırmaktadır. Aynı zamanda, pürüzlü olanı Marjan Colletti tanımı üzerinden de genişletecek olursak pürüzsüz olan, farklılık bölgelerinin yumuşatıldığı ve düzleştirildiği şeklinde de tanımlar. Bu farklılık düzeni bozan, steril olandan uzaklaşan ve netliğe doğru ilerleyen bir yumuşatma eylemi midir? Peki bu eylemleri elde etme çabası gerçekten bir bilim kurgu filmindeki gibi bir sahne yaratma çabası ile eş değer midir? Ya da buradaki çabadan metaforik olan bir alana geçme çabasını mı görmekteyiz? Metaforik olana geçerken aslında kavramların kendi üretkenliğini de azaltmaz mıyız? Onun kendiliğinden oluşlarını, eylemleri tekil bir zihinde, ıssızlaştırarak kolektif üretim alanlarından çıkmasına neden olmaz mıyız? Pürüzsüz olanın kendi eylemlerine

baktığımızda Marjan Colletti 'ye dokunsal bir eylem ortaya çıkararak, beden ve mekan arasındaki mesafeyi kısalmaktadır. Beden dokunma eylemine geçerek, karşısındaki mekan veya nesne ile ikincil bir bağ kurmaktadır diyebiliriz. Burada kurulan bu ikincil bağda, aslında her dokunun kendi pürüzlerinin eylemleri de tanımlanabilir. Pürüzsüz bir yüzeyde ya da yumuşatılmış olanda bu tanımlamalar tek tip eylemlere indirgenmez mi? Pürüzlü olanın dokunsal eylemleri yanı sıra, bu yüzeyler çoğu kez zanaat kavramı ile karşımıza çıkmaktadır diyebilir miyiz? Örneğin bir dolaptaki işlemeler, dolabın oymaları, malzemenin dokusu, oradaki zanaat işçiliğinin sonucudur diyebilir miyiz? Ya da pürüzsüz ve oldukça parlak bir yüzeyli buzdolabı üretiminde zanaat aklımıza gelir mi? Bu bağlamda pürüzlü olanın üretim sürecinde zanaat vardır ve bu zanaat kavramı ise bedenin birçok eylemini içinde barındırmaktadır. Pürüzlü olanın sonucunda dokunsal eylemler yanı sıra üretim sürecinde zanaatçının birçok eylemi pürüzlü olanın katılımcılık ilişkilerini arttırmaktadır.

2.3.5. Majör-Minör

Majör ve minör kavramlarına literatürden bakacak olursak; Deleuze minör bir edebiyat içinde, minör literatürü; temsili olmayan-yersiz yurtsuzlaşmış olanı, dönüşümü, öznellik meselelerini ele alarak özelliklerini anlatılmıştır. Deleuze ve Guattari; majör ve minör terimlerini,

"Minör dil, majör dille aynı tonda çalar, ama minör bir gamdan" [Deleuze ve Guattari, 2020].

Şeklinde tanımlayarak minör olanın majör olanın etkisinden büyük olduğunu, çokluk olduğunu vurgulamak istemiştir diyebiliriz. Bu çokluk meselesinde, aynı zamanda minör olanın pekiştirici ve geliştirici özelliklerinin varlığından bahsetmiştir. Çünkü minör olana edebiyattan örnek verecek olursak; minör olan, bir cümleye yan anlam katarak cümlenin anlamını pekiştirip, geliştirmektedir. Mimarlıkta minör olan ise; mekanın majör etkilerinden bağımsız minör etkileri ile mekana farklı katmanlar ekleyerek pekiştirmektedir ve geliştirmektedir diyebilir miyiz?

Minör olanın ikinci özelliğine minör edebiyat üzerinden bakacak olursak, dönüşüm metaforun karşıtıdır. "Yalnızca sözcük yelpazesinde hallerin dağılımı vardır. Şey ve diğer şeyler, yalnızca kendilerine ait kaçış çizgisini izleyerek yersizyurtsuzlaşmış olan ses ya da sözcüklerin kat ettikleri yoğunluklardır artık. Çünkü

her biri diğerini, akımların birleşmesiyle tersine çevirebilir yoğunluklar sürekliliği içinde yersizyurtsuzlaşır.” [Deleuze ve Guattari,2020] Bu yersizyurtsuzlaşma da temsiller yok olup sadece olağan olan, gündelik ve değişime açık olanlar kalır ve burada minör olanın etkileri görülmektedir diyebilir miyiz?

Minörün üçüncü özelliğinde ise; minör olan kolektif bir değer taşımaktadır. Özne yoktur, yalnızca kolektif sözcelem düzenlemeleri vardır. Ve edebiyat, bu düzenlemeleri, henüz dışarda verili olmadıkları ve yalnızca gelecekteki şeytani güçler ya da oluşturulacak devrimci güçler olarak var oldukları koşullarda dile getirir. Kafka’nın münzeviliği onu, bugün tarihin içine işlemiş olan her şeye açmıştır.

“K harfi, artık ne bir anlatıcıyı ne de bir kişiyi gösterir; bir bireyin, münzeviliği için kendilerine bağlı olması ölçüsünde, makinesel olan bir düzenlemeyi ve kolektif bir faili gösterir” [Deleuze ve Guattari, 2020]

Bu bağlamda minör olanın yersiz yurtsuzlaşarak çoğalması, dönüşüm ile metaforik olandan uzaklaşması, kolektif bir değer taşıyarak kendi yorumunu artırması ile minör olan majör olanın yoğunluğundan fazladır diyebilir miyiz? Ve bizler çoğu zaman gündelik hayatlarımız da minör aralıklarda deneyim süreçlerine dahil olup katılımcı bireyler olmaz mıyız?

2.3.6. Sınırlı-Sınırsız

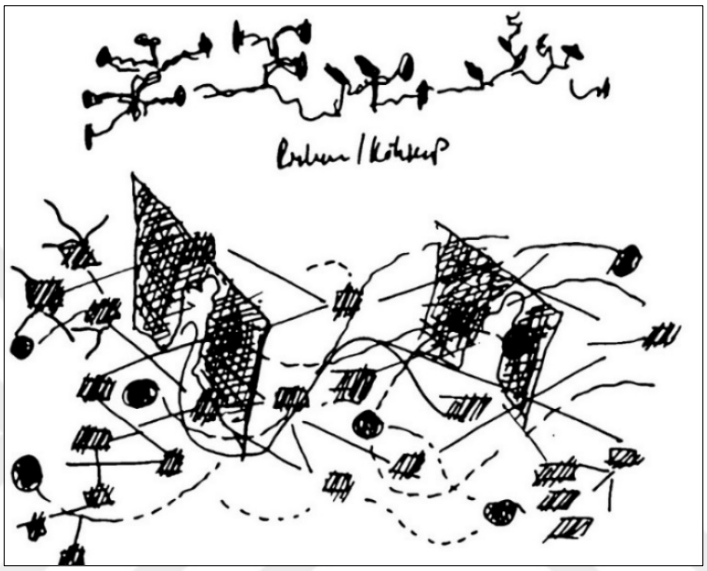
Her şeyde, ne olursa olsun, tekdüzelik istenilmez. Bir şeyi eksik bırakmak ona tamamlanmak, gelişmek için olanak sunar.

“Neden güzel bir karalama bizi bitmiş bir tablodan daha çok büyüler? Çünkü daha çok hayatı daha az biçimi vardır. Biçimler işin içine girdiğinde, hayat eksik kalır.” [Eco,2019]

Bir yerde bir sınır varsa aslında onun büyümesine, gelişimine de bir sınır çizilmiştir diyebiliriz. Bu sınırlar da genelde kusursuz olanda mevcuttur diyebilir miyiz? Çünkü kusurlu olan değiştirilmeye, evirilmeye açık iken kusursuz olan kalıcı ve statik bir şekilde kendi sınırlarını korumaktadır diyebiliriz. Sınırlı ve kalıcı olanın dışında minör bir aralıkta gerçekleşen bu eylemi Deleuze’ un köksap kavramı ile açıklayabiliriz.” Deleuze form bulmanın ön koşulu formsuz olmaktır” der. [Deleuze,2014]

"…Ve biçimlenmemiş unsurlar arasındaki hız ve yavaşlık, devinim ve dinginlik ilişkileri kümesine bir bedenin boylamı adını verir. Bir bedeni her an işgal eden duygulanımlar kümesine, yani anonim bir kuvvetin (var olma kuvveti, duygulanma kapasitesi) yeğin durumlarına ise enlem adını verir. Böylelikle bir bedenin haritasını kurar." [Deleuze,2014]

Bu harita köksaplığı tanımlamaktadır diyebiliriz. Köksaplık sadece bir ağacın köklerinin dikey büyümesi değildir, buna yataylıklarında eklenmesidir.

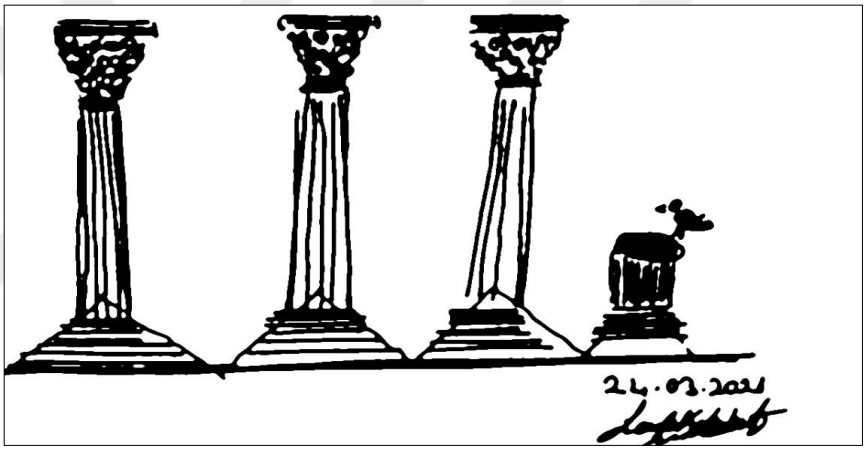
Şekil 2.5: Sınırlı-Sınırsız kavramı Deleuze Köksaplık bağlamında sorgulanması.

Bu yataylık(enlemler) ve dikeyliklerde(boylamlar) yaşayan bedeninin izlerini çizerek bir rota oluşturmamızın bir parametresi var mıdır? Bu sınırsızlık onu çokluk kavramına yaklaştırmaktadır demek mümkün müdür? Çünkü bedenin rotalarında bir yerden bir yere gidiş yoktur, süreç vardır ve sürece dahil olan katmanlar vardır. Bu katmanlar enlemler ve boylamlar diye ifadelendirilebilir. Ama bu da yeterli olmayabilir çünkü her zaman bir eylemden bir eyleme geçişte onun boylamını tariflemez. Ona dahil olan enlemlerin kesiştiği noktalarda sonsuz olasılıklar vardır. Bu kesişim düğüm noktalarını tarifleyecek olursak; kimi zaman bellekte bir anda oluşmuş iken, kimi zaman o "an" ve onun getirdiği çağrışımlardır. Kimi zaman bir eylem üretilirken, onun üretimlerine dahil olan başka eylemlerdir diyebiliriz. Ve bazen bu düğüm noktaları şimdi iken, bazen geçmiş bazen gelecek olup edimsel-virtüel anlarda bile yolcuğa çıkabilmektedir. Fiziksel olan veya fiziksel olmayan üretimlerine gündelik olanın teması da dahil olarak rotalar, yönler, eylemler, boylamlar hepsi farklı kavramları da yanında getirerek, bizim zihnimizdeki haritayı sarsıp kendi

formsuzluğunda çok olasılıklı bir form bulmaktadır diyebilir miyiz? Bu form bulmada aslında yersiz yurtsuzlaşma başlamaktadır. Bu yersizyurtsuzlaşma ise, onun var olmaya en yakın düğüm noktası mıdır? Kendi haritasını her an yeniden üreterek, çokluk olmaya başlamaktadır diyebiliriz. Çokluk kavramı ise Deleuze' de köksap kavramı ile ele alınmaktadır. Çünkü "her çokluk, tıpkı bir tutam ot ya da köksap gibi ortadan gelişmektedir" [Deleuze, 2021].

Bir düzeni, sınırı, bütünlüğü olmayan bir çokluktur. Köksap hâkim olanın, statik olanın dışında gelişen yaratıcı eylemin özüdür. [Özçınar,2017]

2.4. Güncel Mimarlık Ortamında Yeni Bir Tavır Olarak Kusur

Şekil 2.6: Güncel mimarlık ortamında kusura verilen tanımın aktarım eskizi.

Mimari tasarımda kusur; Beden mekan arasındaki iletişimi arttıran ve mesafeyi azaltan, paylaşılabilir yoruma sahip olan minör katmandır. Kusur kavramının tanımı yapılırken; düzensiz, konforsuz, eğik, pürüzlü, sınırsız olmak gibi kendi içinde barındırdığı kusurlu kavramlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Kusurlu olanın kendi içinde barındırdığı kavramların ortak noktaları; değişime, üretilmeye ve yoruma açık olmalarıdır. Kusurlu olanda beden mekanı deneyimlemeye açık bir aralık bulmaktadır diyebiliriz. Ve bu açık aralıklar da mekanın öncesi, şimdisi ve geleceğine ilişkin yoruma sahip aralıklarıdır diyebilir miyiz? Mekanın üretken olan ve yoruma açık olan bu alanında tasarımcıya başka bir tasarımcı dahil olabilir, ya da katılımcı dahil olabilir ve bu yorum kolektif bir alanda üretken bir şekilde paylaşılabilir hale gelerek, mekanın geçmiş, şimdi ve gelecek senaryolarını yazmaktadır. Paylaşılabilen mekanlar ise

katılımcının dahil olduğu mekanlardır ve mekan ile beden arasındaki mesafe azalarak, mekan bedene yaklaşmaktadır. Ve bu yaklaşımlar kolektif bir değer taşıyarak kendi yorumunu artırması ile minör yoğunluğa ulaşarak katmanlaşmaktadır.

3.MİMARİ TASARIMDA KUSURUN ÜRETTİĞİ EYLEMSEL FRAGMANTASYONLAR

Kusur kavramına verilen tanımlamalar ve kusurlu olanın bulanık arayüzlerine bakmak; çalışmanın kavramsal sürecini besleyerek, tanımlamalarını bakış açılarını arttırmaktadır. Kavramsal sürecin ardından üretim pratiklerindeki yansımalarına bakılarak, kusur kavramının eylemsel süreçlerine odaklanmak ve kusura verilen tanımlamalara ışık tutmak amaçlanmıştır. "Kusur, mekanla kurulan katılımcı eylemi sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?" sorgulanmasına, mimarlık üretim pratiklerindeki yansımaları bağlamında bakılmıştır. Kusurlu olanın üretim pratikleri eylemsel fragmantasyonlar adı altında ele alınacaktır. Eylemsel fragmantasyon bu çalışma kapsamında katılımcı-kapsayıcı eylemi sorgulamaya yardımcı fragmanlar olarak adlandırılmaktadır. Kusurlu olana katılımcılık bağlamında bakarken, aslında kendi içinde barındırdığı kapsayıcı tavırlara da bakılmaktadır diyebiliriz. Her iki kavram birbirinden keskin bir ifade ile ayrılmamaktadır. Her birinin, kusur arayüzü ile kendi bağlamındaki tanımlamalarına, mimarlık pratiklerindeki yansımalarına bakılmıştır. Bu bağlamda katılımcı kapsayıcı ilişkiler aslında kusurun eylemsel fragmantasyonları mıdır?

"Freud'un parçalar anlayışı aslında bir imgenin ya da bir tümelliğin kırılmasını değil, bir sürecin diyalektik çokluğunu ön varsayar." [Tschumi,2018]

Kusurlu olanın eylemsel fragmantasyonları da aslında bir imgenin parçaları değil, kendi sürecinin diyalektik çoklukları mıdır? Bu sürece bakarken de tek bir süreci ele almak yerine, diyalektik alanına etki eden süreçleri sorgulamak kavramın incelemesini güçlendireceği düşünülmektedir.

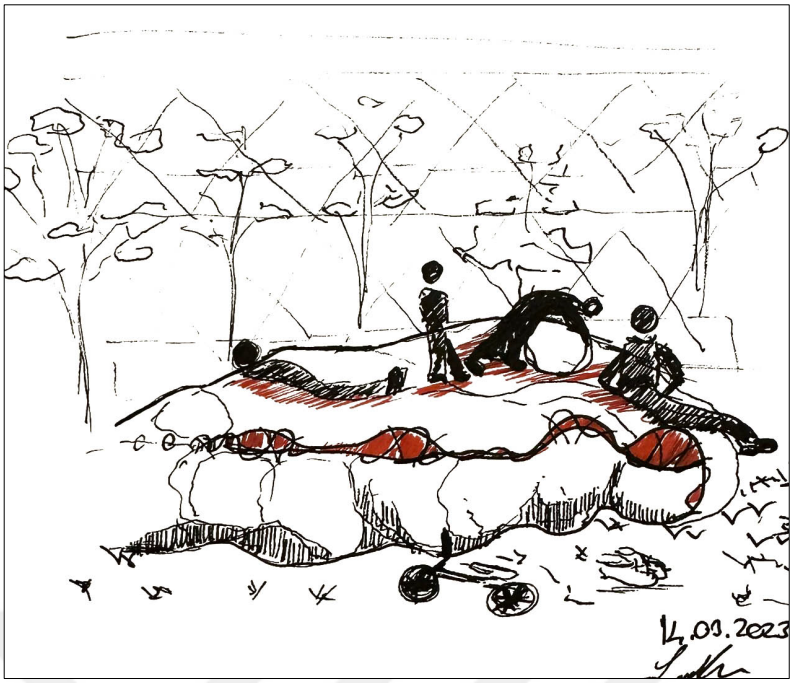
3.1. Kapsayıcı Eylemsel Fragmantasyonlar

Türk dil kurumuna göre, kapsayıcılık bütün özellikleri ve incelikleri içine alan [Web 1,2021] tanımı ile aslında bir mekandaki katılımcı eylemleri sergileyen insanların özelliklerinden bahsetmektedir. Tek tip kullanıcının olmadığı; çocuk, yaşlı, farklı yaş grubundaki bireyler, engelli, geçici engelli gibi çeşitli kullanıcıların dahil olduğu şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımlamadaki çocuk, yaşlı, engelli ve geçici

engelli kullanıcıların mekana erişimde kısıtlı olması hali ile dezavantajlı grup olarak adlandırılmıştır. Dezavantajlılığı ise bir toplum, bir nesne veya herhangi bir şey üzerinden genel bir tanımla ele alacak olursak, bir şey üzerinde üstünlük sağlayamayan, kazanç veya yararı olmayan şeklinde tanımlanabilir. Kusur kavramı da ona verilen noksan ve eksik gibi tanımlamalarla dezavantajlı olarak görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde kusurun kapsayıcı tavırlarının mimarlık pratiklerindeki örneklerine yer verilmiştir.

3.1.1. Açık Uçlu Süreçlere Bağlı Konforsuz taşma

Konforlu olan, bizlerin zihinsel ve bedensel aktivitelerinin tercih ettiği ve alışıldık bir dizi eylemi içinde barındırır diyebilir miyiz? Çünkü bu kavramın içinde, eylemsel durumlar belli sınırlarda ve belli tekrarlarda gerçekleşmektedir. Genel olarak ise, bedeni veya zihni tehdit edecek unsurlar oluşturmadan yaşantının içinde var olmaktadır diyebiliriz. Fakat beden konforsuz olana geçtiğinde yeni deneyimler, eylemler keşfetmeye başlamaz mı? Bu yeni üretken alanda, mekan kapsayıcı ilişkiler kurarak, katılımcı bağı sorgulanabilir bir alandır diyebilir miyiz? Bu eylemlerin içinde bir keşif var mıdır? Bedenin kendi isteklerine ve alışkanlıklarına sınırlarına karşı koyabilecek tavırlar bu keşif sürecinin aksiyonlarını oluşturur diyebilir miyiz? Bu tavırlar ve davranışların nasıl sergilenmeye başladığını sorguladığımızda, aslında konfor ve konforsuzun biçimsel durumlarına bakmaktan ziyade, onların eylemsel durumlarına-olaylarına odaklanarak belki de alışık olduğumuz işlevsel şemaları bile sarsabiliriz. Bir işlevsel şemada aslında konforlu olan mekanlara belli tanımlamalar verilip, belli işlevler, eylemler atanmaktadır. Bu eylemlerin ve mekanların birbiri ile olan ilişkisi düşünülmektedir. Bu eylemsel süreçler aslıda tek bir zihinde tasarlanarak bir şema oluşmaktadır diyebiliriz. Tasarlanan senaryoları bozarsak, konforsuz alanlara geçiş yapmaya başlarız. Bu geçişle beraber artık eylemler tasarlanmamaktadır, deneyimler tahmin edilemez olmaya başlamaktadır. Her katılımcı bu alanda kendi deneyim sürecini kendi oluşturmaya başlamaz mı? Bu süreçte ise, her katılımcının öngörülemeyen bedensel potansiyelleri ortaya çıkmaz mı? Her olay ise ortaya çıkarken; çok sesli, çoğul bir alana da geçiş yapmaz mı?

Şekil 3.1: Raumlabor,2019 Yatağın kamusal alana taşması.

Raumlaborberlin; deneysel mimarlık üretimlerini kamusal alanlara taşıyan, kentin farklı noktalarında üretimler yapan işbirlikçi bir ekiptir. Şehir Yatağı olarak adlandırdıkları kamusal alan enstalasyonu, eş kenar üçgen şeklindedir ve pnömatik bir sistemdir. Yatak kavramının rahat, konforlu olanla ilişkisi bu enstalasyon örneğinde sarsılmaktadır. Pnömatik sistem yumuşaktır. Üstünün tek bir elemanla örtülmesi sistemin konforlu hale gelmesine olanak sağlamamıştır. Çünkü içindeki pnömatik parçacıklar akışkan haldedir ve insanların bedeni ile etkileşime geçtiğinde hareket ederek konforsuz bir yüzey oluşturmaktadır. Sistemin malzemesinin, beden ile temasındaki konforsuz eylemler yanı sıra yatak kavramını kamusal alana yerleştirerek, ev kavramı içinde yer alan bağlamından koparıp, kamusal alana taşımışlardır. Yatak kavramının uyuma eylemi dışındaki eylemlerinin bu kamusal alan içerisinde deneyimlendiği görülmüştür. Bu deneyim sürecinde bazı insanlar oturma elemanı olarak kullanıp, yemek yerken görülmüş, katılımcılardan bir kısmının sistemin içinde yatma eylemini sergilediği görülmüştür. Çocukların ise sistem üzerinde zıpladığı ve oyun elemanına çevirdiği görülmüştür. Çeşitli yaş grubundan insanların dahil olması ile kapsayıcıdır. Kapsayıcı grubun farklı eylemler sergilediği ve pnömatik, hareketli, konforsuz bu sistemin yeni deneyimleri de ortaya çıkardığı görülmektedir. Konforlu bir yatak üzerindeki bedenin eylemleri yanı sıra yatak kavramının bağlamı konforsuz bir taşma olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konforsuz durum ise kapsayıcı bir şekilde tüm

insanları kendine karşı dezavantajlı gruba girdirmektedir. Eylemsel fragmantasyonları ise bedenin kendini konforsuz bir arayüz karşısında deneyimlemesi olanak sunmaktadır ve bu deneyim süreci alışkanlıkları barındırmamaktadır diyebiliriz. Aynı zamanda sistem bir tasarımcı ve kolektif ekip tarafından üretilmiştir ve deneyim süreçlerinde ise kapsayıcı ilişkiler geliştirmiştir.

3.1.2. Dokunsal Arayüzler ve Pürüzlülük

Pürüzsüz olanın eylemleri hangi sorgulamalara yol açar? Ya da mekanla katılımcı bağı sorgulamada yardımcı bir arayüz müdür? Kavramın, kendi iç dinamiklerinin dokunsal olma ve üretken bir alan oluşturmak gibi eylemleri yanı sıra düzeni bozarak düzensiz olanın eylemlerine karışarak ilerlediği düşünülebilir mi? Ya da hijyen kavramına dönüş yaparak kendi eylemlerini bu aralıktan sorgulatabilir mi?

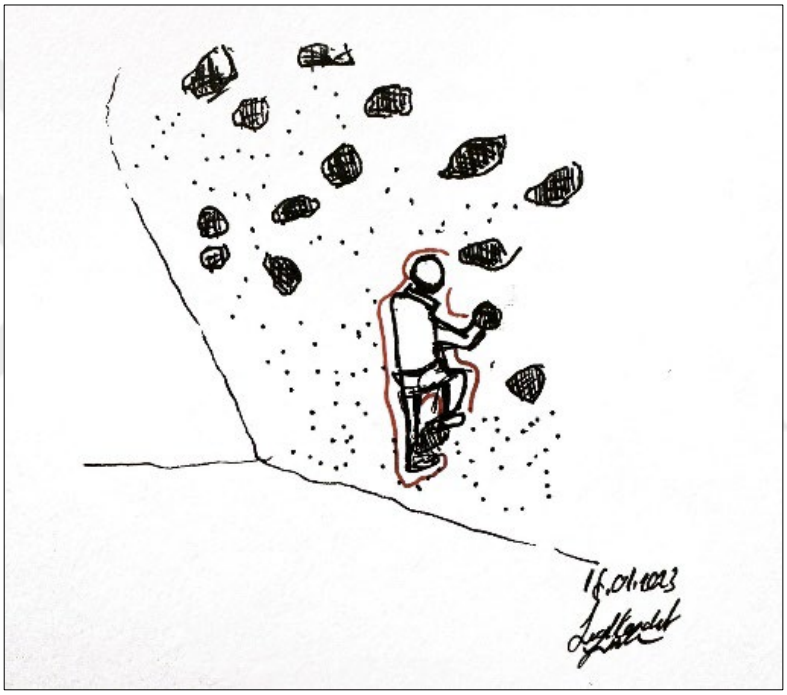

Şekil 3.2: Antonino Cardillo, Toz ev.

Antonino Cardillo tarafından tasarlanan “Toz Ev” manifestosunu Cardillo şöyle tanımlar; “bu evde klasik düzen ve oranlar tozu kutlar. Altın bölüm, oturma odasının kenarlarını böler: açık gri bir taban, çıplak toprak rengindeki rustik alçı tavanı destekler. İlkel mağaralara, Rönesans grotesklerine, Doria Pamphilj'deki nymphaeumlara, Via Veneto'nun dışındaki sokaklardaki belli belirsiz Liberty cephelerine duyulan özlem”. [Web 5,2021] Dengeli ve orantılı bir şekilde tasarlanan evin bu oranlarını ve dengesini bozan tozdur. Toz evde üst duvarlarda kullanılarak pürüz yaratmanın yanı sıra evin dengesini ve oranını da bozmaktadır. Bu yüzey ise dokusu ile de dokunsal bir eylem oluşturmuş diyebilir miyiz? Dokunsal bir eyleme

geçen eylem artık onu bedeninde hissetmeye başlamaz mı? Ya da pürüzlü olan yüzeyin parçaları kendi yüzeyinden çıkarak, dökülerek temas kurmaya başlayabilir.

Bu eylemler ise algısal ya da fiziksel bir sergilemeden ziyade pürüzlü olanın, bedenle olan mesafesindeki eylemleri sergilemeye başladığı söylenebilir mi? Bu sergilemelerde ise pürüzlü olan dokunsal temaslara yer vermesi ile kapsayıcı tavırlar sergilemektedir. Bunların yanında ise; kendi doğası gereği parçalanma halleri ile üretken olma, kendiliğinden kavramlarını da ortaya koymaz mı? Bu kavramların yanı sıra toz evin kapsayıcı ilişkileri, bize kusurun tasarlanan olmasını da göstermektedir diyebiliriz.

Şekil 3.3: Kusatsu Japon Hanı ve pürüzlü cephenin eylemsel fragmanı.

Kengo Kuma, Kusatsu'da geleneksel bir Japon hanı tasarlamıştır. Bu tasarımdaki amaç üç boyutlu bir manzaraya dahil olmak ve misafirleri manzarayı seyretmenin yanı sıra bu alanın içine alabilmektir. Bu bağlamda, cephede kaplıcalardan çıkan Asama taşları kullanılmıştır. Cephede kullanılan pürüzlü yüzey, pürüzsüz yüzeylerin aksine bedene bir cephenin üzerinde durabilme olanağı sağlamaktadır. Cephe veya düz duvar dediğimiz kavram bu pürüzlü cephe anlayışı ile kendi eylemlerini sarsmıştır diyebiliriz. Çünkü küçük dokunsal temaslar kurduğumuz pürüzsüz cephelerin aksine bu tasarımda, beden tırmanma eylemi gerçekleştirmektedir. Tırmanma eylemi katılımcıların yapı ve çevresi ile bağ kurmasına da olanak sağlamaktadır. Aynı

zamanda dokunsal temaslarının kuvvetli olması ile kapsayıcı ilişkileri de içinde barındırmaktadır.

3.1.3. Kapsayıcı Yaklaşımlar Steril Odakları Bölen

Sınırsızlık statik olanın dışında gelişen eylemlerini sergilerken kusurlu olana yaklaşır mı? Sınırları olmayan, zamanla kendini ortaya çıkaran bu tasarımlar kolektif bir sürecin ürünleridir diyebiliriz. Üretimi başlar ve birçok katılımcı tarafından üretilmeye devam eder. Tamamlanmamış, yarım kalmış üretken bu süreçlere herkes dahil olup kapsayıcı süreçleri başlatabilir ve kurduğu temaslar ile bu üretimi besleyebilir.

Şekil 3.4: Kurt Scwitters, Merzbau.

Kurt Scwitters Merzbau tasarlarken, kusurlu diyebileceğimiz nesneleri seçerek kendi sınırsızlığını inşa ederek, aynı zamanda minör bir aralıktan devrimini yapmıştır diyebiliriz. Çünkü Scwitters kusurlu olanları-iğrenç olanları kendi sınırsız katedralinde bir araya getirerek kusursuzluğa bir başkaldırı yapmıştır diyebilir miyiz? Schwitters tüm hayatı boyunca Merzbau'yu inşa etmek için çabalamıştır. Birtakım heykellerden oluşan Merzbau'nın ilk heykellerinden biri 1917'de ürettiği Istıraptır.

" Ahşap, mukavva, hurda demir levhalar, kırık mobilya parçaları, tablo çerçeveleri gibi atıkların bir asamblajıdır. En tepede daha küçücükken ölen oğlu Gerd'in ölüm maskesi vardır. Yedi yılda sütunların sayısı ona çıkar. Bunlar arasında "büyük sütun" olarak andığı heykele Erotik Istırap Katedrali adını verir. (Kathedrale des Erotischen Elends – KdeE) Schwitters'ın mimarlığını simgeleyen alegorik yoğunluğu nedeniyle, Merzbau aynı zamanda bu sütunun adıyla da anılmaya başlar. Yapının sütunlar dışındaki diğer elemanları rölyef havasındaki kolajlardır. Schwitters baştan, çöp koleksiyonundaki parçalar arasındaki gizemli ilişkilere işaret etmek üzere ipler kullanır, bunlara giderek ahşap elemanlar ve alçı plaklar da eklenir. Daha sonra etkilendiği arkadaşlarının adıyla andığı grottolar belirir." [Web 7,2022]

Onun bu üretiminde" Yalnızca görgü tanıklarının raporları aracılığıyla içine girebileceğimiz, içerdeki deneyimi hissetmek için ancak üzerinde göz gezdirebildiğimiz fotoğraflardaki bir mekana girmiş oluruz…Büyük bir kent nasıl büyüyorsa, Merzbau 'da katılımcılık ilişkileri ile büyümektedir." [O'Doherty,2019] Katılımcılar Merzbau'nın süreçlerine deneyimleri ile dahil olabilmiştir. Çünkü bir düzeni, sırası ve sınırı yoktur. Merzbau'nın bu iletişime açık tavrı kapsayıcı ilişkiler kurmaktadır. Tüm bu katılımcı kapsayıcı süreçleri kusurun kendinin tasarlanan olduğunu göstermekle beraber, kolektif bir tasarım ve deneyim süreci sunmaktadır diyebiliriz.

3.2. Katılımcı Eylemsel Fragmantasyonlar

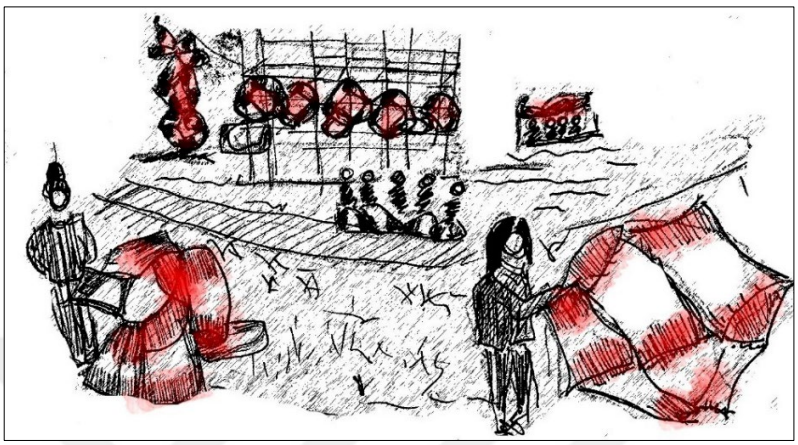
Katılım kelimesine verilen çeşitli tanımlar bulunmaktadır.

"Katılım bir toplulukla yapılan, tek yönlü olmayan, karşılıklı ya da çoklu bir eylemdir ve bir ilişki barındırır. Sözü edilen bu ilişkiler günlük yaşamda da çeşitli eylemler olarak gözlemlenebilmektedir." [Hacıalibeyoğlu,2013]

Gündelik yaşamdaki katılım ilişkilerine benzer tavırlar mimarlıkta da görülmektedir. Tasarımcının tekil üretim süreçlerine insanların dahil olabilmesi veya sonuç ürününü deneyimleyebiliyor olması aslında oradaki tasarımla, mekanla iletişim halinde olduğunu ve bu iletişimin tek yönlü değil karşılıklı ilişkiler barındırdığını söyleyebiliriz. Katılım kavramını mimarlıkta Katılımcılık ilişkisi ile tanımlayabilir.

Katılımcılık, eylemsel olarak üretken süreçleri de beraberinde getirmektedir. Çünkü katı bir tasarım karşısında insanlar onun tasarım sürecine dahil olamadığı gibi aslında deneyim süreçlerine de sınırlı katılabildiği söylenebilir. Bu süreçlerde ise tasarımla veya mekanla kurduğu bağ sorgulanır niteliktedir. Çalışma kapsamında

kusura verilen tanım ile aslında katılımcılık ilişkisine verilen tanım benzerlikler barındırmaktadır. Çünkü bir mekan ile katılımcılık ilişkisi geliştiren insanın, bedeni ile mekan arasındaki mesafe azalır ve mekan ile kurduğu iletişim artar demek mümkündür.

Şekil 3.5: Raumlaborberlin ‘in Soft Democracies (yumuşak demokrasiler) katılımcı eylem fragmanları.

Raumlaborberlin ‘in Soft Democracies (yumuşak demokrasiler) adlı çalışmasında katılımcı eylemsel fragmantasyonlar görülmektedir. Demokratik yapılar kırılgandır. Birçok kişinin siyasi ve sosyal yaşamdaki etkileşimi ve katılımından oluşurlar. Kolayca sorgulanırlar, savunmasızdırlar ve her zaman ötekileştirilirler. [Web 10,2022]. Tersanede üretilen bu enstalasyon katılım biçimi ve halka sunumu ile demokratik yapıların kırılgan noktasından katılımcı bir ilişki kurarak atölye haline getirildi. Şişirilebilir elemanlar ipler ve kumaşlarla bir birbirine bağlandı ve denize bırakıldı. Üretim süreçlerinde katılımcı mimarlık pratiklerini barındıran enstalasyon, deneyim sürecinde de çevredeki insanların dahil olabilmesi, onun denize bırakılmasına katkı sağlayabilmesi ve bu süreçte sistem ile bedenlerinin çeşitli temaslar kurduğu görülmüştür. Sistem bir oyun aracına çevrilmiştir. Bunun yanı sıra dinleme, yatma, itekleme, taşıma, tırmanma gibi çeşitli eylemlerle deneyimlenmiştir.

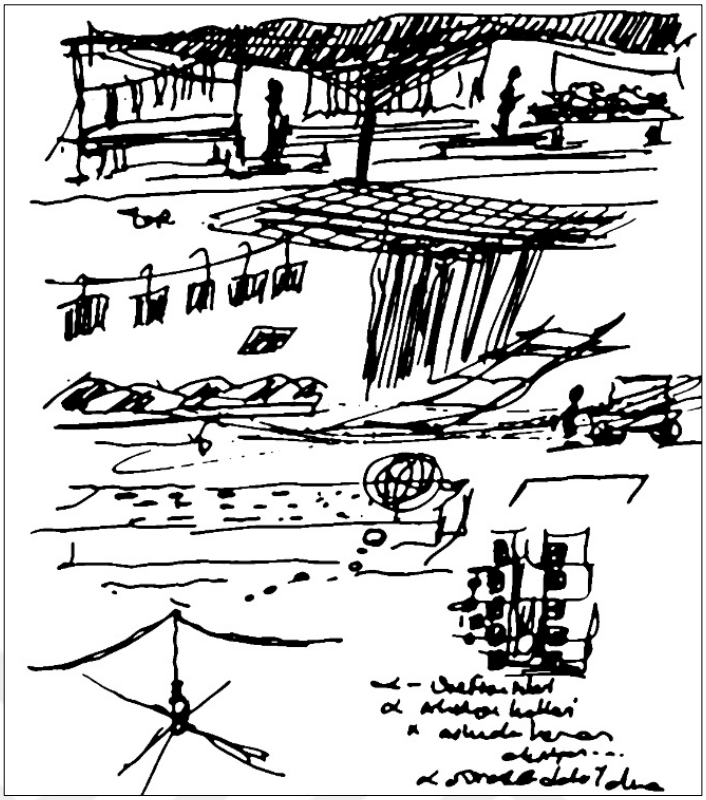
Kusurun katılımcılık ilişkilerine Norman Kelley Wrong Chair üretimi üzerinden bakıldığında, Wrong Chair üretimi itibari ile kusur kusursuz ilişkisinin bir arada olduğu üretimdir. Katılımcı ilk bakışta sandalyenin doğru, kusursuz üretim ile karşılaşırken ikinci bakışta kusurlu, yanlış, mantıksız halleri ile karşılaşmaktadır. [Web 12, 2023] Kusurlu hallerini sergileyen üretimin kendini sergilerken, aynı zamanda üretken bir alanda iletişim kurduğunu söylemek mümkündür.” Kusur,

tasarımın bir parametresidir ve kendi varlığını yaratır. Var olan dünyayı kendi içinde görme ve algılama potansiyeline sahiptir.” [Garip, Çelik, 2020].

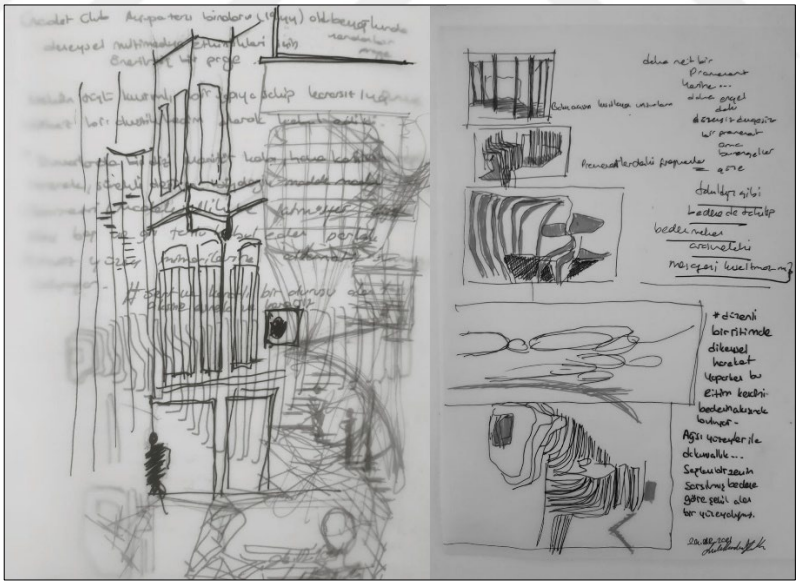
3.2.1. Katılımcı Arayüzler ile Düzensizlik

Düzen-Düzensiz kavramları kendi içindeki eylemleri barındırarak kimi zaman temsille, kimi zaman bir parça ile ortaya çıkarak, beden-mekan arasındaki eylemleri sorgulamamıza neden olabilir mi? Çünkü kavramlar kendi temsilleri ve parçacıklarında aslında ne bir imaj ile gelir ne de bir fiziksel bir parça ya da bütün ile gelir. Onun bu fragmanlarında eylemsel durumlar ve kurguları vardır diyebilir miyiz? Peki bu kavramların temsilleri, eylemleri nedir diye sorgularsak, düzenin kendine seçtiği tek tip görevlere bakmak bu sorgulamaya yardımcı olabilir. Onun kendine tek tip görev seçerek metaforik olana yaklaşma çabası ve diğer tüm görevlerini ortadan kaldırması ile tüketimi temsil etmesine neden olmaz mı? Düzensiz olan ise gündelik hayatla yakın temaslar kurarak, olağan içi durumlarda karşımıza çıkarak, kendi içindeki dinamik ve diyalektik ilişkilerde kendi üretimlerini yapmaz mı? Bu da düzensizin üretim ile temsil edilmesine neden olabilir. Düzenli olan bir mekan ya da alanı düşünürsek daha çok üretimin bittiği, süreçte eylemlerin gizlendiği, sonuç ürünün sergilendiği alanlar zihnimizde canlanmaz mı? Örneğin bir mağazada her şey düzenli, minimalist yerleştirildiyse ve bu alanlarla kusursuz-mükemmel olanın çağrışımları da yapılmak istenildiyse, bu arzu mekanı metaforik bir alana doğru ilerlemez mi? Tam aksine düzensiz olan da ise, genellikle üretim devam etmektedir diyebilir, hatta kimi zaman bu üretimin parçalarını, kimi zaman bu üretimin sürecini görebiliriz. Çünkü bir üretim süreci başlamıştır ve bu süreçteki birçok eylem birbirine aktarılarak karmaşık ve düzensiz bir eylemler matrisi oluşturmuştur.

Bir Pazar yerini veya bir tekstil fabrikasını zihnimizde canlandırırsak, düzensiz olanın üretimin temsili olması ile eşleşmez mi? Çünkü Pazar yerlerin de sürece ve üretime dair izlerle karşılaşmak mümkündür. Ve bu izlerde birçok eylemi yanında taşımaz mı? Bu eylemler ortaya çıktığı fragmanlarda düzensiz olanın mekanla katılımcı bağını sorgulamaya yardımcı bir arayüz olabilir mi?

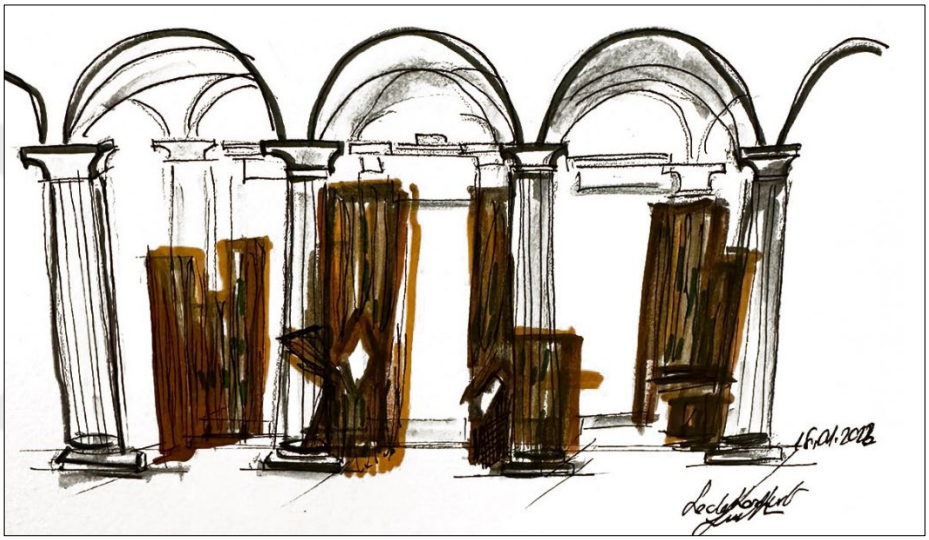
Şekil 3.6: Pazar yerinin düzensizliğindeki üretim izleri.

Şekil 3.7: Marjan Colleti, New Godget Club Düzensiz fragmanları.

Düzensiz olanın eylemleri sorgulanırken örnek üzerinden de ilerlenecek olursa. Marjan Colletti'nin 2003 yılında Beyoğlu'na tasarladığı New Godget Club projesi deneysel multimedya etkinlikleri için önerilmiştir. Proje işlevi bakımından deneysel bir içerik barındırması ile de üretime açık mekandır diyebiliriz. Mekanın tüylü,

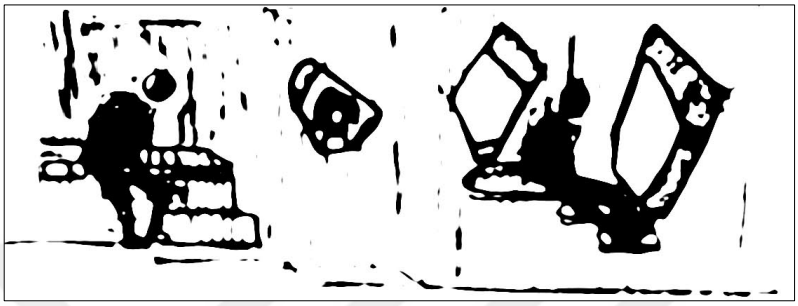
kıvrımlı bir yapıya sahip olması, duvarların hava kapasitesine tepki vererek değişken olması ile biyolojik bir arayüzdür diyebiliriz. Tasarımcı tüm bunların yanında bilerek Beyoğlu'nu tercih etmiştir. Ve Beyoğlu'nun dokusuna eklenerek bir alternatif sunup, dokunun kendi düzenini bozmak istediğini de ifade etmiştir. [Web 6,2022] Bu dokudaki düzeni bozma isteğinin sorgulamaları yapılırken, bazı kavramlar da bu sorgulamalarla beraber ortaya çıkmıştır. Proje kesitlerinin sunduğu bu parçalar; kimi zaman düzensizlik görme duyusuna engel olarak farklı perspektifler sunmuş, kimi zaman esnek olması ile bedeni sarmış, kimi zaman kararsız ve değişken tavırları ile üretken alana geçmiştir.

Şekil 3.8: Too Good to Waste enstalasyon, Benedetta Tagliabue.

Benedetta "Too Good to Waste" isimli enstalasyon çalışmasında kusur kavramını ele almıştır. Benedetta Tagliabue 'a göre "Kusurluluk, bir parçayı tamamen güzel ve benzersiz kılabilir kusurlu kabul edilen malzemelerle çalışabileceğiniz mesajını iletir ve beceriler, zekâ ve merakla onları güzel bir şeye dönüştürebilirsiniz, eşsiz ve sevilen. "[Web 4,2021] Kusurluluğu ele alırken ilk etapta tercih edilenin aksine tercih edilmeyen ahşap malzemeleri seçmiştir. Tercih edilen malzemelerin bizleri sınırlandırdığını, tasarım özgürlüğünü kısıtladığını düşündüğü için kullanılmayanları tercih ederek sınırları kaldırmayı hedeflemiştir. Seçilen malzemeleri ise, mimarlığın mükemmellik arayışlarını akla getiren Roma sütunları üzerine enstalasyon sanatı uygulamıştır. Ve tasarım olabildiğince düzenli dizilmiş sütunlar üzerindeki, düzensiz arayüzdür. Katılımcıların sütunlarla olan ilişkisi gözlemlediğinde mükemmel kusursuzluğun temsili sütunlar, kusurlu bir tasarımla örtülerek her

katılımcıya farklı bir deneyim sunmaktadır demek mümkündür. Benedetta, katılımcıların tasarımla ilişkisini fotoğrafladığında bu deneyimlerin izlerini fotoğraflar üzerinden okumak mümkündür. Öncesinde sadece sütun olarak var olurken, düzeni bozulan sütunlar; dokunmaya teşvik edip, küçük parçalarında farklı mekan üretimleri oluşturmuştur. Bir grup insan için iletişim kurma alanı olurken, bir grup insan için oturma, bekleme, oyun alanı gibi çeşitli mekan kurguları ortaya çıkmıştır.

Şekil 3.9: Too Good to Waste enstalasyon, Benedetta Tagliabue, Katılımcı eylem fragmanları.

Şekil 3.10: Stuttgart Üniversitesi ICD Agrega pavyonu, deneyimleyen bedenler.

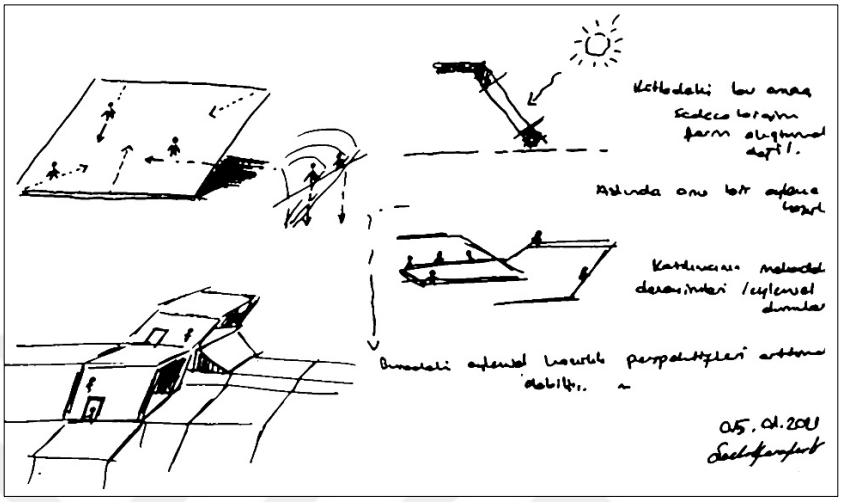
Stuttgart Üniversitesi ICD Agrega pavyonu,2018 enstalasyonunda tasarımcılar; doğanın büyük tanecikli kütlelerinin sürekli erozyon ve yığılma döngüleri içinde olmasını, mimarlığın taklit etmesi ile nelerin ortaya çıkabileceğini sorgulamışlardır. [Web 11,2022] Yapılan çalışmada bir birim elde edilerek çoğaltılmıştır. Üretilen birimlerin bir araya gelişinde herhangi bir birleştirme ya da yapıştırma işlemi uygulanmamıştır. Parçalar sürtünme kuvveti ile bir araya gelmiştir. Enstalasyonun kendi düzensizliğinde bedenin kendine yer edindiği ve kurduğu temaslarda parçaların hareket haline geçmesi ile biçimsiz, temsilsiz olan çalışmanın kendi döngüsünü yeniden inşa ettiği görülmektedir. Düzensiz olanın katılımcılık ilişkisi ile yeniden üretildiği bu düzensizliğin içinde katılımcıya dahil olabilecek boşluklar sunduğu görülmektedir.

3.2.2. Alternatif Tektonikler ve Eğiklik

Düzgün doğrusal ve eğik kavramlarının eylemsel sorgulamaları yapılırken, Paul Virilio ’ya referans verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü döneminde yapılan büyük apartman bloklarını ve dikliği eleştirmekteydi. Virilio ‘ya göre, ilk kentsel düzenlemelerde (köyler, kasabalar) yataylık hakimdi. İkincil kentsel düzenlemelerde dikeylik hakimdi. [Virilio, 1965] New York’taki gökdelenler, Japonya’daki kuleler dikeyliğin hâkim olduğu kentsel düzenlemelere sahipti ve dikeylik iletişim kurmayı engellemekteydi. Asıl amaç yatay ve dikliğin birlikte olduğu kentsel düzenlemeleri yapmak olması gerektiğini savunmaktaydı. Dikliğin ötesine, Öklid geometrisinin ötesine, topolojide öklidyen olmayan bir geometriye dayalı bir mimariye geçmenin bir amaç olması gerektiğini savunmaktaydı. Onun amacı, dikey duvarın eski paradigmasında devrim yaratmak için, zemini eğmekti. Aslında, eğimli olarak, duvar deneyimlenebilir hale geliyordu yani eğik olan, temel olarak bir cismin fiziksel olarak bir alanı nasıl deneyimlediğiyle ilgilenmekteydi.

Aslında kendine ürettiği bu deneyimlerle beraber daha net ve sınırları belli olan deneyimleri de sarsmaktadır diyebilir miyiz? Çünkü düzgün doğrusal eylemler sorgulanırken, fiziksel bir sorgulama yapılabilir. Eğik olan düzlemde fiziksel bir sorgulamanın yanı sıra kurgusal bir sorgulama da başlamaz mı? Kurgusal olması kendi eylemlerinde barındırdığı deneyimlenebilir olmayı tekrardan çağrıştırarak, her sorgulama sürecini deneysel ve eylemsel bir aralıktan yapmaktadır. Bu aralıkta meydana gelen eylemler beklenmedik eylemleri de beraberinde getirmektedir demek

mümkündür. Bedenin yüzey ile temasındaki karşılaşmalar bedenin direncinden kaynaklı farklı eylemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda bedene sunulan farklı bakış noktaları mekan ile kurulacak iletişim noktalarını, rotalarını da değiştirmeye olanak sağlamaktadır.

Şekil 3.11: Virilio 'ya göre eğiklik anlayışının sorgulanma eskizi.

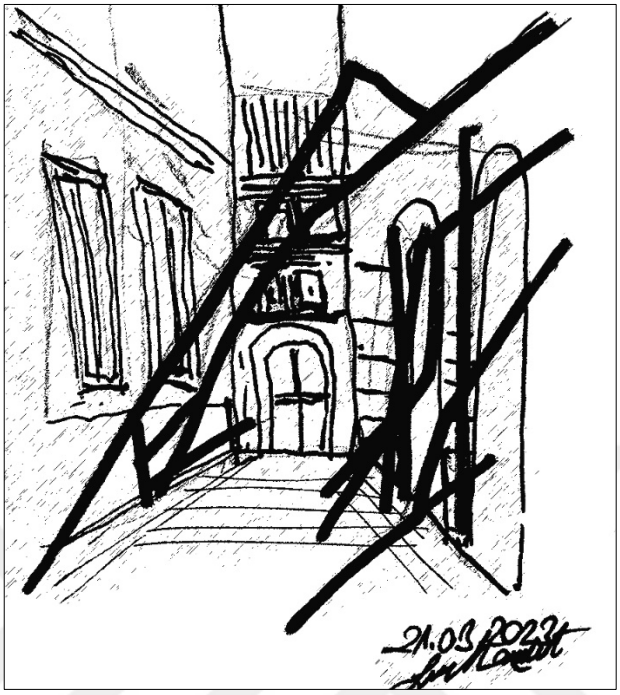
"Eğim, tırmanma çabası ve aşağı tırmanma hızı anlamına gelmekteydi ve bu şekilde beden kendini boşluktan soyutlayamazdı." [Virilio, 1965]

3.2.3. Minör Örgütlenmeler ile Erişimini Sağlama

Minör olan katılımcı bağı sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür? Bu arayüzler hangi kavramları ortaya koyar? Sorularına cevap ararken öncelikle kavramın kendine verdiği alt tanımlarla sorgulama yapmaya başlanabilir. Minörün pekiştirici olmasına, gündelik ve değişime açık olmasına ve kolektif bir üretim olması üzerinden sorgulama açıları genişletilebilir. Minör olanın gündelik hayat ile olağan içi kurduğu temaslar ile kusur kavramına yakındır diyebiliriz. Kusurlu olan tercih edilmemesi ile gündeme gelip bizlerin hayatlarında kışkırtıcı eylemlere neden olması ile minör olana yaklaşmaz mı? Bu kışkırtıcı eylemler de minörün kendi tanımları ile pekiştirici olarak eylemsel durumları çoğaltmaz mı?

Örneğin bir gecede boyanan Beyoğlu merdivenleri, aslında bulunduğu bölge içinde kullanımı çok tercih edilmeyen kusurlu bir aralık iken, bir anda dönüşüme açık bir şekilde kendini yeniden üretmesi ile aslında kışkırtıcı eylemlerini sergileyerek ve

devamında da bu eylemin farklı noktalarda tekrarlanmasına sebep olarak aslında örgütlenmelerini yapmaz mı?

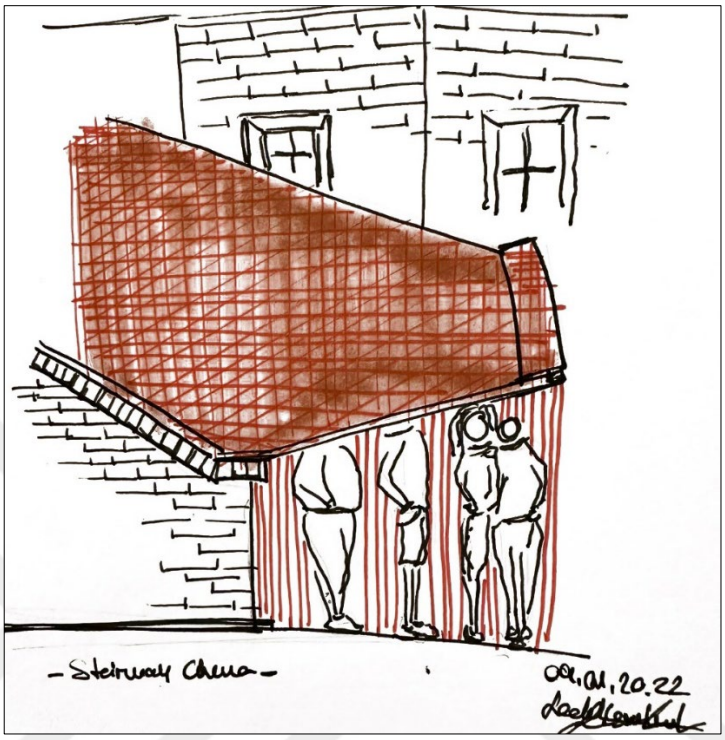
Şekil 3.12: Lebbeus Woods, mimarlığın enerjisi (architecture of energy), vektörel izlerin alanı bozunuma uğratması.

Lebbeus Woods, mimarlığın enerjisi (architecture of energy) adlı çalışmasında;

"Herhangi bir şehir, birbiriyle karmaşık şekillerde örtüşen ve etkileşimde bulunan birçok sistemden (ekonomik, teknolojik, sosyal, kültürel) oluşur. Her sistem farklıdır, ancak bir bakış açısından hepsinin ortak bir amacı; enerjinin düzenlenmesi ve ortak bir hedefi, şehrin kümülatif enerjisine tutarlı bir biçim vermektir." [Web 9,2022]

Bu bağlamda ilk etapta Viyana'daki bir sokakta insan hareketlerini vektörel bir şekilde görselleştirilmiştir. Ardından bu vektörel işaretleri temmuz ayında o sokağa bırakıp, ekim ayı başlarında geri almışlardır. Bu yerleştirme aslında biçimsel bir yerleştirmeden ziyade, insanların ve kentteki enerji akışındaki rollerine odaklanan bir yerleştirmedir. Bu enerji akışındaki eylemlere bakılacak olursa aslında minör bir etkinin insanların alışıldık eylemlerini değiştirmesine yol açtığını söylemek mümkündür. Aynı zamanda yerleştirmenin yapıldığı süreçte aslında bir performans sanatı olarak eylemsel ve enerjisel fragmanlar ortaya çıkarmıştır. Yapılan vektörler ise sokaktan geri toplandığında, belli bir süre bu yolu deneyimleyen insanların vektörler olmamasına rağmen, onlara karşı gösterdiği eylemleri devam ettirdiği görülmüştür.

Geçici ve minör olanı zaman içinde insanların sahiplendiği ve ona karşı alışkanlıklar edindiği görülmüştür. Majör ve kalıcı olan eylemlerinin yerini aldığını, bu sürecin ise enerjisel\eylemsel olarak daha akışkan durumlar sergilediğini söylemek mümkündür.

Şekil 3.13: OH.NO.SUMO, merdiven sinemasının bir köşedeki minör etkisi.

OH.NO.SUMO ekibi tarafından tasarlanan merdiven sineması, aslıdan daha önceden bekleme eyleminin bireysel olarak geçirildiği ve kalitesiz zamanların ortaya çıktığı, bekleme yerlerine karşı bir eleştiridir. Enstalasyon bağlamında, geçici bir merdiven sineması insanların kolektif katılımcılık ilişkilerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Minör bir müdahale insanların birlikte zaman geçirmesine olanak sağlarken, mevcut alanların beklenmedik potansiyellerini ortaya çıkararak, temasların ve erişilebilirliğin artmasını sağlamaktadır.

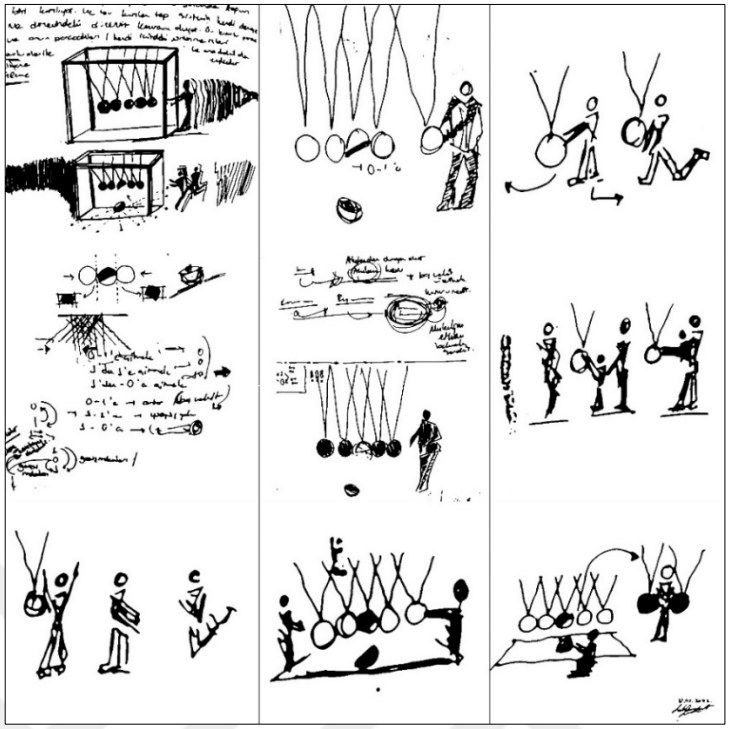
3.3.Sergi Deneyimi Üzerinden Eylemsel Fragmantasyonların İncelenmesi; Bana Yalan Söyledi-ler! – İzmir,2022

"Bana Yalan Söyle-diler!" sergisinde birçok farklı disiplinden sanatçı post-truth (gerçek ötesi) kavramı üzerine kendi işlerini kolektif alanda üretip bir araya getirmişlerdir. Bu kavram doğru ve yalan arasındaki muğlaklıktan beslenerek,

gerçeğin/hakikatin eleştirisine, yıkımına ve öneminin yitirilmesine gönderme yapar. Ve bizlere sunulan ön yargılardan şüphe etmeyi amaçlar. Bu bağlamda çalışmadaki kusur kavramına olan bakış açışı ile örtüştüğü düşünülebilir. Çünkü kusur kavramı sorgulamasında da kavramın diyalektik ilişkilerine bulanık bir arayüzden bakılmaktadır ve aslında mimarlığın kusursuzluk üzerine verdiği tanımlamaları, genel geçer tavırları, bu tavırların mekansal oluşumları, beden mekan ilişkileri kusur kavramı ile sorgulanmaktadır diyebiliriz. Serginin üretim sürecine bakıldığında kolektif bir alanda üretilmesi, tasarımcıların birbirlerinin işlerine dahil olarak çalışması, üretim mekanlarını ve süreçlerini hatta bazılarının kullandıkları malzemeleri kusurlu olarak tanımlaması ve kendi tabirleri ile de kusurlu olan üretimlerinin, kusursuz steril bir alanı ele geçirmesi ile de çalışmanın teori ve pratik arasındaki arayüzünü oluşturduğu düşünülebilir mi? Teorik kısımda kusur kavramı sorgulamaları kavramsal bir matris üzerinden ilerlerken, sergide ise kavramsal matris eylemsel matrislerle sorgulamaları devam ettirmeye yardımcı olmuştur. Çünkü kusurlu olanın sorgulaması; bir mekandaki kusurun kendisine, kusurlu olanın tasarlanan olmasına ve tasarımcının bilinçli olarak ürettiği kusura bakılarak yapılmaktadır. Sergideki üretimlerin bir kısmı kusurun kendisini sergilerken diğer bir kısmı kusurlu olanın tasarlanan olmasına bir diğeri ise tasarımcının bilinçli ürettiği kusur sorgulamalarına girmekteydi. Bu bağlamda sergilenen ürünlerin süreçleri ve sonuçları kusura olan bakış açısı ve tanımlarla birlikte katılımcılık süreçlerini incelemeye olanak sağlamaktaydı.

Sergide 17 adet üretim bulunmaktadır. Üretimlerin; bağlamı, süreçleri, kusur kavramı ile örtüşmektedir. Fakat her çalışma katılımcı-kapsayıcı eylemsel aksiyonları içinde barındırmamakla birlikte, kusurlu olana bakış açılarına uymamaktadır. Bu nedenle çalışma için seçilen üretimlerde, kusurlu olana bakışa uyanlara ve eylemsel fragmantasyonlara olanak sağlayanlara yer verilmiştir. Seçilen üretimlerden her biri ise, kusurlu olana bakış açılarından eşleştiği başlık bağlamında değerlendirilmiştir. “Kusur, mekanla kurulan katılımcı eylemi sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?” sorusu, sergilenen ürünlerin katılımcılık süreçleri, arka planda hep sorulmaya devam etmiştir. Ve bu süreçlerin eylemsel fragmantasyonları eskizle dokümante edilerek eylem matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 3.1: Matris KK-1 (kusurun kendisi) .

- Devinim, Özgür Kavurmacıoğlu

Hareket temelli işler üreten sanatçının interaktif heykeli Newton beşiğinin insan ölçeğinde kullanılabilmesi için büyütülerek, eylemler yarattığı döngüselliğin hissedilmesini amaçlar. İzleyicinin topları iterek başlattığı devinim, doğru olmayan söylemlerin, çıkış noktasını kaybederek, toplumdaki yayılımın ve etkisinin bir alegorisidir. [Kavurmacıoğlu,2022] Bu devinim içindeki eylemsel durumlara bakıldığında, düzenli şekilde hareketsiz duran toplar bir itme kuvveti ile düzeni bozar ve hareketli hale geçer. Bu devingen hareketlerde, süreçte toplar arasında sürtünme kuvveti ile deformasyonlar oluşmaya başlar. Deformasyonların oluşumu ile de kusurun üretim sürecinin de başladığı söylenebilir mi? Her katılımcı ile harekete geçen ve deformasyonlarını arttıran toplar beklenmedik anda, olağan içi bir temasla topların birinin kırılması ile düzenin sadece eylemsel hareket ile bozulmadığı, sabit durumdaki düzenin de bozulduğu söylenebilir. Bu kırılma eyleminin süreçte gerçekleşmesi beklenen bir eylem olması ile kusurlu olanın olağan içi temasları ve düzensizlikleri ile ilişkilendirilebilir mi? Bu ilişkilendirilme yapılırken de aslında kusurun kendisine de bakmaz mıyız?

Sanatçının bu çalışması; kusur kavramına olan bakış açılarından kusurlu olanın üretilmesi başlığına girmektedir. Çünkü süreçte sürtünme kuvveti etkisi ile deforme

olan topların yüzeyleri, itme kuvvetinin etkisi ile zamanla bozunuma uğrayan topun kırılması kusurun üretilme süreçleridir.

Kırılma eyleminin oluşum süreci, topların devinim hallerinin oluşmasına neden olan eylemsel durumların bedene ve aksiyona geçen toplara üretken bir alan sunması ile düzensiz kavramının üretim ile ilişkilendirilmesine örnek verilebilir mi? Çünkü sergilenen bir sergi nesnesinin; düzenin kendine belirlediği tek tip görevler gibi sadece üretilip orada tüketilmeyi bekleyen bir nesne olmadığını, onun oluşturduğu eylemsel fragmanları referans vererek söylemek mümkündür. Kusurlu olan; düzenin bozulması ile, oluşan deformasyonlar ile üretilir ve üretilmeye devam eder. Kusurlu olanın üretim süreci, kusuru ortaya çıkarmış mıdır? Kusurun ortaya çıkışında, katılımcıların itme eylemi ve kusurlu parçanın üretimi ile ilişkisi incelendiğinde ne gibi katılımcı/eylemsel fragmantasyonlar sergilenir?

Katılımcılar tarafından kusurlu olan parçalar süreçte üretilmeye devam etmektedir. Ve bu kusurun üretimi katılımcılar aracılığı ile süreçte gerçekleşmektedir. Bu üretim sürecindeki fragmanlara bakıldığında ise, toplar deneyimleyen kişilerin onları aksiyona geçirmesi veya geçirmemesi ile de farklı eylemsel katılımcılık ilişkileri geliştirdiği söylenebilir mi?

Bazı insanlar veya canlılar, topları itme kuvveti ile aksiyona geçirmeden ve geçirdikten sonra çeşitli eylemsel fragmantasyonlar sergilemektedir. İtme eylemini gerçekleştiren beden kendi eylemlerini sergilerken, kimi zaman da bu eylem için başka bir bedenden yardım isteyebilir. Bu durum sistemin tekil veya çoğul bir şekil de katılımcılık ilişkileri gerçekleştirebilir olduğunu göstermektedir. Aynı zaman da tasarımcının zihninde kurguladığı ve katılımcılara sunduğu sistemin dışına çıkmasını sağlayarak kolektif bir şekilde üretilmeye devam etmektedir diyebilir miyiz? Bu çoğul deneyim ve üretim süreci, toplara uygulanan itme eylemi ile zamanla oluşan deformasyonların izlerini gözlemlemek isteyen insanlara da toplara itme kuvveti aksine, topları birbirinden ayırma kuvveti ile sisteme dahil olma olanağı da sunmaktadır. Kusurlu olanın üretim süreci devamında; toplardan bir tanesinin kırılması ve parçalanmaya devam etmesine, onun sıçrayan parçalarına karşı hareketler ortaya çıkmaktadır. Kimi zaman da toplara itme kuvveti uygulamanın aksine kırılan parça ile temas kuran katılımcılar olmuştur ve bu temaslarda farklı eylemsel fragmantasyonlar sergilenmiştir.

Bu eylemsel fragmantasyonlara bakıldığında eylem matrislerinden; imajın aksiyona geçişleri, bu geçişlerde üretken bir alan sunması, duyusal temasların gelişmesi, tekil çoğul katılımcılık ilişkileri, kolektif süreçlerin aksiyona geçişi gözlemlenmiştir.

Tablo 3.2: Matris KK-2 (kusurun kendisi).

- Mağara, Mehmet Bostancı

"...Kendimizden asla ayırmadığımız gölgeler, varlığımızı doğrulayan ilk en basit ve en ilkel vekiller olarak, bizimle hareket eder ve fiziksel dünya ile olan bütünlüğümüzü kanıtlar. Mağara yerleştirilmesi basit bir ışık kaynağının önüne geçen ziyaretçinin, hiç beklenmedik bir anda gölgesini dönüştürür..." [Bostancı,2022]

Bedene gölgesinin izleri ile fiziksel bir deneyim sunmakla beraber beden-yansıma ilişkisinin zamanla süreçte formunu kaybetmesi ve formsuz olması ile aslında sadece bir bedenin yansıması değil bir formun bulanık bir aralığa geçerek formsuzu oluşturma serüvenini deneyimlemez miyiz? Sanatçının bu çalışması; kusur kavramına olan bakış açılarından kusurlu olanın üretilmesi başlığına girmektedir. Çünkü süreçte formunu kaybeden, bozunuma uğrayan bedenin gölgesi kendi kusurlu biçimini de üretmektedir.

“Deleuze’ un form bulmanın ön koşulu formsuz olmaktır.” [Deleuze,1970] Dediği enlemler ve boylamlar ile bedenin haritasını kurmasındaki gibi kusurlu olanı üretir ve deneyime sunar diyebilir miyiz? Bu üretim de tıpkı beden haritası gibi bir harita üretilir. Kurulan bu haritada, aslında beden kendini yansımaları ile oluştururken beklenmedik olan tavırlar ve durumların etkisi bu haritayı sarsmaktadır diyebilir miyiz? Ve oluşan her gölgede, devinimde, harekette ortaya çıkan bu beden haritası aslında deneyime ve keşfe aynı zamanda kolektif bir sürece de açıktır diyebilir miyiz? Çünkü ekran karşısındaki bedene başka bir beden de dahil olup, bu devingen sürece çoğul bir şekilde katılırken kolektif bir harita oluşmaz mı? Oluşan bu harita ise daha belirsiz bulanık bir aralıkta, kendi tekrarlarını sergilemeyen üretken bir harita mıdır? Onun kusurlu formsuz oluşum süreci katılımcılık ilişkileri ile meydana gelirken, ilk aşamada tasarımcının zihninde kurguladığı sürece dahil olarak kolektif bir üretim gerçekleşir. Deneyim süreci başladığında ise beden ışık karşısında kendini görür ve tanımlar. Tanımlamanın belirsiz bulanık aralığa girmesi ile beraber bu tanımı koruma iç güdüsü ile olabilir, ya da akışkanlığa dahil olmak olabilir birbirinden farklı hareketleri yapmaya başlarlar. Bazen de bu ışık karşısında birçok insan veya canlı olabilir. Bu durumda ise çoklu katılımcı ilişkilerinin aksiyonlarını gözlemlemeye başlarız. Işık önünde ve ışık yansıması ile bizlere birbirinden farklı eylemsel fragmanlar sergilerken, aslında kusurlu olanın kusursuz olan ile kurduğu diyalektik ilişkide gözlemlenebilir mi? bu ilişki hareket kavramı üzerinden incelendiğinde bir yerde direkt hareketin kendi diğer yerde ise hareketin, eylemlerin bulanık belirsiz izleri. Bu diyalektik ilişki, kusurlu olanın gündelik hayatımızdaki sızıntılara karışmasına örnek verilebilir mi? Oradaki eylemler ve onların kusurlu bulanık halleri, gündelik hayatlarımızda farkında olmadığımız ama kusurlu bir aralıktan bizlerle iletişim kuran katmanların izleri mi? Bu katmanlar ise varlığını belli etmeden, olağan içi bir halde yaşamlarımıza dahil olabilir mi?

Bu eylemsel fragmantasyonlara bakıldığında eylem matrislerinden; Keşfedilmeye olanak sunan, merak uyandıran, dahil olmaya çalışan, tekil- çoğul katılımcılık ilişkileri sergileyen, iletişim kuran kavramlar ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 3.3: Matris KK-3 (kusurun kendisi).

- Tozkoparan, Melike Koçak

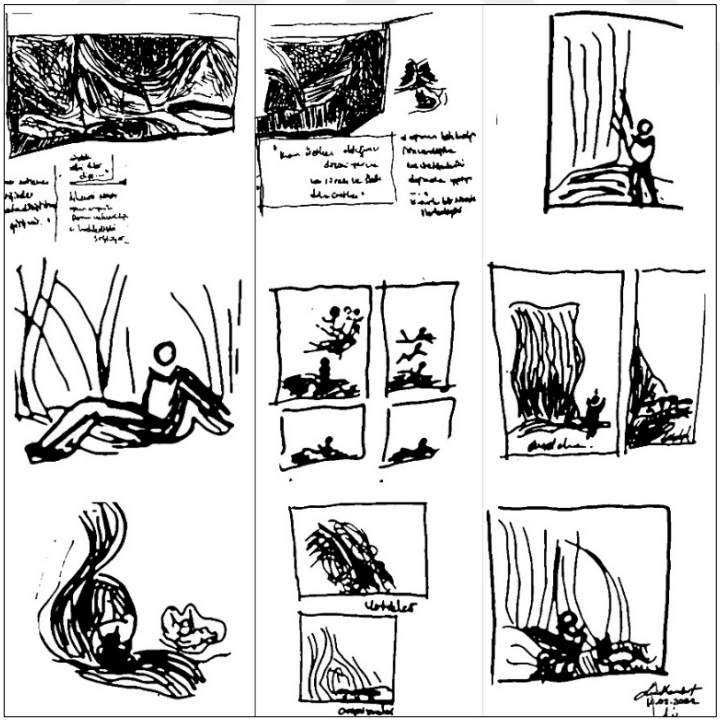
Toz koparan serisi, mahalle mefhumunu yaşayan bir organizma olarak ele alır. 60'lı yıllardan beri şehrin merkezindeki mevcudiyetini korumayı başarmış Tozkoparan Mahallesi, son yıllarda rant kaygısıyla travmatik bir kentsel dönüşüm sürecine maruz kalmış, halkın mücadelesiyle durdurulan süreç, mahallenin çehresine önemli ölçüde zarar vermiştir. Bugün birçok binası boşaltılmış ve sakinlerinin belli bir kısmını kaybetmiş olan mahalle önemli bir ölçüde muhafaza etmektedir. [Koçak,2022]

Bu seride yaşayan bir organizma terk edilerek atıl hale gelme süreci ve bu süreçte hala yaşamaya devam etme çabasının izlerini görebiliriz. Ve bu izler kusurlu olanın belgelenme sürecidir. Kusurun belgelenme sürecinde fotoğraflar aracılığı ile kusurun kendisi ile temas kurduğumuz söylenebilir. Bu bağlamda üretilen işler; kusur kavramına olan bakış açılarından, kusurun kendisi bakış açısı ile sorgulanmaktadır. Kusurlu olan bir yerleşim ve onun belgelenme süreci ne gibi katılımcı eylemsel fragmantasyonlar sergiler dediğimizde aslında katılımcılar fotoğraflar karşısında eylemsel bir aktivasyona girmemektedir. Fakat üretim sürecinde kusurlu olan belgelenirken, kusurlu olanlara dahil olan bedenlerin katılımcı süreçleri de gözlemlenebilmektedir. Bu süreçler bize bazı karelerde, sıvaları dökülmüş, atıl

denebilecek yapıların içinde hala yaşamaya devam eden insanların olduğunu belgeler. Yaşamaya devam etmesi aslında kusurlu olanı mesken edinmesini mi belgelemektedir? Başka bir karede ise minderlerden ev yapan çocukların izlerini görmekteyiz. Onlarda eski, kirli, kullanılmayan minderler ile kendilerine bir mekan inşa etmişlerdir ve bu karede kusurun farklı şekilde mesken edilmesi midir? yoksa kusurlu olana eşlikçi olmak mıdır? Birçok karede her ne kadar âtıl, harabe, terkedilmiş izlenimi olsa bile insanların oradaki yaşamaya devam etme çabaları her kareyi biricik olmaktan, durum olmaktan çıkarıp aksiyon haline geçirmiştir diyebilir miyiz? Sıvaları dökülmüş evde yanan ışıklar, o ışıkların altındaki eylemleri sergilerken, çocukların inşa ettiği minderden evler her an içinde oyun oynayan çocukları da yanında getirmez mi? ya da ağaçta asılı duran bir poşet bir rüzgarla bile aksiyona geçmez mi?

Bu eylemsel fragmantasyonlara bakıldığında eylem matrislerinden; Aidiyet kurma çabası, eşlikçi olma, biricik olandan uzaklaşma, imajın aksiyona geçişi kavramları çıkarılmıştır.

Tablo 3.4: Matris KT-1 (kusurun tasarlanan olması).

- Vaveyla, Berna Dolmacı

Tasarımcı arazilerden topladığı kurumuş bitki, dal parçaları, mıcır ve kül gibi materyaller ile yok olanın hafızasını canlı tutmak istemiştir. [Dolmacı,2022] Ve

tasarımcıyı doğadaki doğal atıkları toplamaya çoğu zaman malzemeye erişim gibi zorluklar teşvik etmiştir. Doğal atıklar ile ürettiği tasarımı organik ve formsuz olarak tanımlamakla beraber malzemenin istenmeyen/atık denilebilecek olması ve formsuz olması ile kusurlu olduğunu ifade etmektedir. Tasarımcının çalışması doğal atıklardan üretildiğinden dolayı kusur kavramına olan bakış açılarından, kusurun tasarlanan olması bakış açısı ile örtüşmektedir. Süreci kusurlu olan, kullanılan malzemeleri kusurlu olan ve sonuç ürününde de ürettiği her parçanın bir araya gelmesindeki izlerde, oluşan dokunun pürüzlü ve kusurlu olması gibi birçok noktada da kavram karşımıza çıkmaktadır. Yüzeyin dokusundaki kusurlu varoluş kendini sergilerken kimi zaman bir el onun formsuzluğundaki bir alana dokunma eylemi gerçekleştirebilir veya bir canlı onun pürüzlü dokusunda kendi bedenine bir alan bulup bedenini oraya yerleştirebilir. Aynı zamanda onu ortaya çıkaran malzemelerin organik olmasından da kaynaklı biyolojik bir arayüzdür diyebilir miyiz? ve bu biyolojik arayüzün kendi kusurlarında organik bir şekilde üremeye çoğalmaya devam ettiği sergi sürecinde de gözlemlenmiştir. Kusurlu olanın üretken olduğunu düşünen tasarımcının üretken alanına bedenler dahil olmaya başlamıştır diyebiliriz. Onun kusurlarına dahil olan bedenler nasıl eylemsel fragmantasyonlar oluşturur?

Dokusu ile, biçimsizliği ve kusurlu olması ile aslında kapsayıcı ilişkiler geliştirmektedir diyebilir miyiz? Kimi zaman tasarımı deneyimleyenler dokunsal eylemler sergilemektedir. Dokunsal eylemlerle görme duyusunun aksine farklı bir duyuyu aksiyona geçiren tasarım görme engelli bir bireyle de temas kurabilir. Formsuz pürüzlü yüzeyin kıvrımlarında, boşluklarında bir kedi veya canlı bedenine yer edinebilir. Veya süreçte ortaya çıkan bakteri oluşumları gibi canlı organizmaları da kendi içinde üretebilir. Tasarım insanı-canlıyı-dezavantajlı grupları, mikro organizmaları kendi kapsayıcı alanına dahil eder.

Bu kapsayıcı ilişkilerin eylemsel fragmantasyonları; eylem matrisine, formsuz olanda bedene yer açma, organik bir şekilde üretilme, kapsayıcı ilişkiler geliştirme, dezavantajlı olanla temas kurma, dâhiliyet gibi kavramları eklemiştir.

- The Story of a Story Within a Story Within a Story, Betül Sertkaya

Sanatçının karışık teknik ile ürettiği kolajlar ve video işi gerçeklik, rüya ve kurgu arasındaki sınırları sorgulamaktadır. Kendi kurgusal gerçekliğini ararken aslında gündelik olanla ilişkilidir. [Sertkaya,2022] Gündelik olan ile ilişkili olması

ile minörün kendine verdiği gündelik ve değişime açık olma tanımı ile kusur kavramının minör katmanına yaklaşmaktadır diyebilir miyiz?

Tablo 3.5: Matris KT-2 (kusurun tasarlanan olması).

Sanatçının bu çalışması; kusur kavramına olan bakış açılarından kusurun tasarlanan olması başlığına girmektedir. Üretimler tamamen kusurlu imgelerden oluşmaktaydı ve bu kusurlu imgeler aracılığı ile steril bir duvarı bozunuma uğratmıştır.

Bu üretimde, tasarımcı gündelik olayları imgelerken gündemdeki olaylardan etkilenmiştir. Tasarımcının bilincindekilere hayat akışındaki olaylar da dahil olmaktadır. Minör olanın gündelik hayat ile kurduğu temaslara rastlanmaktadır. Gündemdeki olaylar kışkırtıcı, çok ses çıkaran eylemlere sebep olurken tasarımcı da bu kışkırtıcı eylemlere zihnindekilerle ve çizdikleriyle dahil olmuştur diyebilir miyiz? Defterdeki her sayfa aslında bu minör olayların imgelenmesi midir? Tasarımcı ise bu minör etkilerin temaslarını kendine verilen sınırlı ve steril bir alana aktarmaya çalışmıştır fakat tıpkı minör etkilerin çok sesli etkileşimlere sebep olması gibi o da kendine verilen alana sığamayıp taşmalar yaşamıştır. Bu taşmaları yaşarken de aslında kusurlu imgeleri ile kendine verilen steril alanı bozunuma uğratmıştır. Bu tavrı ile de kusurlu olanın tasarlanan olması tavrı ile örtüşmektedir. Süreçte de bir noktada

kendine verilen steril alana sığamayıp, taşmalar yaşayarak alanı ele geçirmeye devam etmiştir.

Bu kusurlu imgelerle bozunuma uğratma sürecinde de kişisel bir alanı deneyime sunarak ve herhangi bir şekilde tasarımcı yönlendirmesi yapmadan yoruma açarak kolektif alana taşmıştır. Ve kolektif alandaki bu taşmalarda onun imgeleri yersiz yurtsuzlaşarak, temsilleri ortadan kaldırıp, olağan olanlar ve katılımcılar ile değişime açık olanlar kalmıştır. Minör bir bozunuma uğratmanın eylemsel fragmantasyonları olağan ve katılımcı kesitlerle kendini nasıl sergilemiştir?

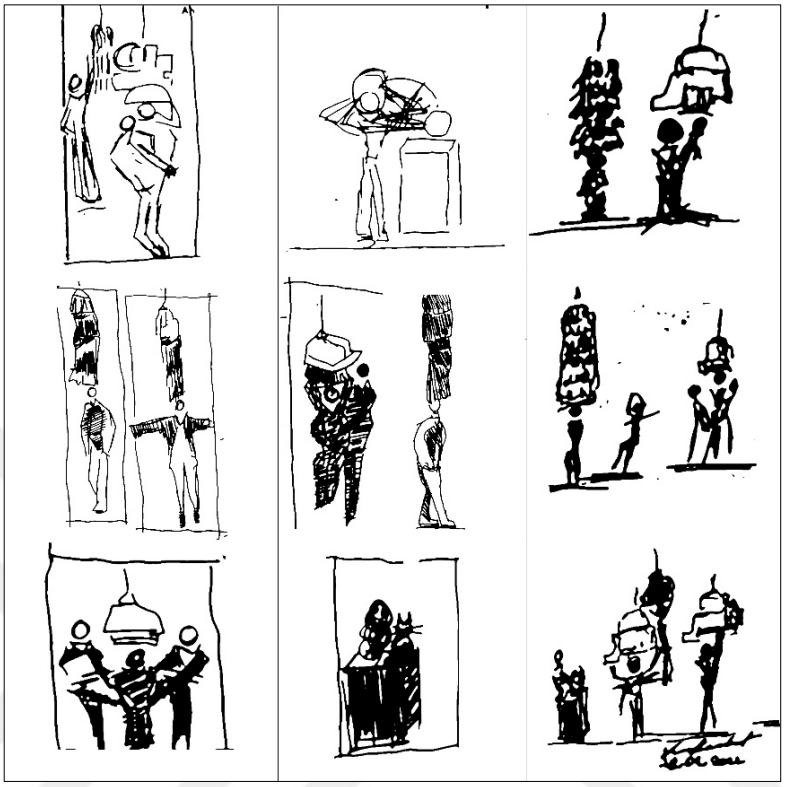
Steril yüzeydeki kusurlu imgeler ile insanların katılımcılık ilişkilerine bakıldığında, minör etkileşimlere bedensel aktivasyonlar ve kurgusal/zihinsel etkileşimlerle dahil olmuştur diyebiliriz. Çünkü bir imge ile temas kurmak için kimi zaman eğilmiş, defterlerin sayfalarını çevirmiş, kimi zaman bedenini o imgeye göre şekillendirmiştir. Çocuklar ise temas kurabildikleri çizimlerin yanı sıra temas kuramadıklarına erişmek için bedenlerini zorlamış, kimi zamanda başka bir bedenden yardım istemiştir. Bunların yanı sıra aynı imgeyi aynı anda birçok kişi deneyimleyebilmiştir. Tüm bu bedensel aktivasyonların, temasların yanı sıra imgeler zihinlerinde de katılımcılık ilişkisi göstermiştir. Kusurlu imgelerin tamamlanmaya ihtiyacından mı, yoksa yoruma açık temaslar kurmasından dolayı mı veya başka bir nedenden de olabilir, imgeler insanların zihninde yer edinerek katılımcılık ilişkisi gerçekleştirdiği söylenebilir. Bu ilişkide ise tasarımcı yönlendiren, dayatmalar yapan olmamıştır. Deneyimleyenler kendi yorumları ile bu sürece dahil olmuştur ve aslında imgeler daha üretken, çok sesli bir alana mı geçmiştir?

Bu ilişkilerin eylemsel fragmantasyonları; taşmalar yaşama, bedeni aksiyona geçirme, konforsuz eylemler sergileme, temsilleri yok eden temaslar kurma, zihinsel katılımcılık ilişkileri sergilemek, minör temaslar kurmak, yönlendiren olmadan deneyimleyebilmek gibi kavramları eklemiştir.

- Inside Me Out Side Me, Title, Mass, Glances, Emel Ünlü

Atık malzemeleri kullanarak ileri dönüşümlü heykeller üretmiştir. Heykeller kendi başına sergilenebilir olsa da bedenle bütünleşir ve deneyime açar … bedenin olağan yapısını deforme eder bedeni yeniden tanımlar … [Ünlü,2022]

Tablo 3.6: Matris KT-3 (kusurun tasarlanan olması).

Sanatçının bu çalışması; kusur kavramına olan bakış açılarından kusurun tasarlanan olması başlığına girmektedir. Heykeller atık kumaş parçaları kullanılarak üretilmektedir. Bu üretimlerde ise, kusurlu olan kumaş parçalarının yeniden üretilerek tasarlanmıştır.

Üretilen kusurlu heykellerin, sergilenmenin yanı sıra giyilebilir olması ile katılımcılık ilişkileri gerçekleştirdiği gözlemlenmektedir. Bu katılımcılık ilişkisinde beden heykeli giymek için esner, zıplar, kimi zaman başka bir insandan yardım ister, kimi zaman başka bir canlı ile deneyimler. Beden bu deneyim sürecinde kendini kusurlu bir üretimle yeniden tanımlarken, heykellerin konforsuz bir deneyim sunması ile de beden sınırlarını zorlar mı? sınırlarını zorlar iken zihin de beden de öngörülenin aksine öngörülemeyenleri mi sergiler? Bedenin sınırlarını zorlaması, öngörülemeyen olması hali ile kusurlu olanla katılımcılık ilişkisi gerçekleştirir.

Bu ilişkilerin eylemsel fragmantasyonları; bedenin konforsuz taşmaları, beklenmedik temaslar, geçirgen olma tekil-çoğul deneyim süreçleri kavramlarını matrise eklemiştir.

Tablo 3.7: Matris KT-4 (kusurun tasarlanan olması).

- Budala Sultan, Erdem Varol

Sanatçının çektiği fotoğraflar da aslında bir inancın ve ritüelin mekan ile nasıl imgeleştiğini, bu imgeleşme sürecinin eylemsel izlerini görmekteyiz diyebiliriz. Budala sultan türbesine gelen insanların türbe ziyaret süreçleri ve ağaca kumaş bağlama gibi ritüellerini sergilemektedir.

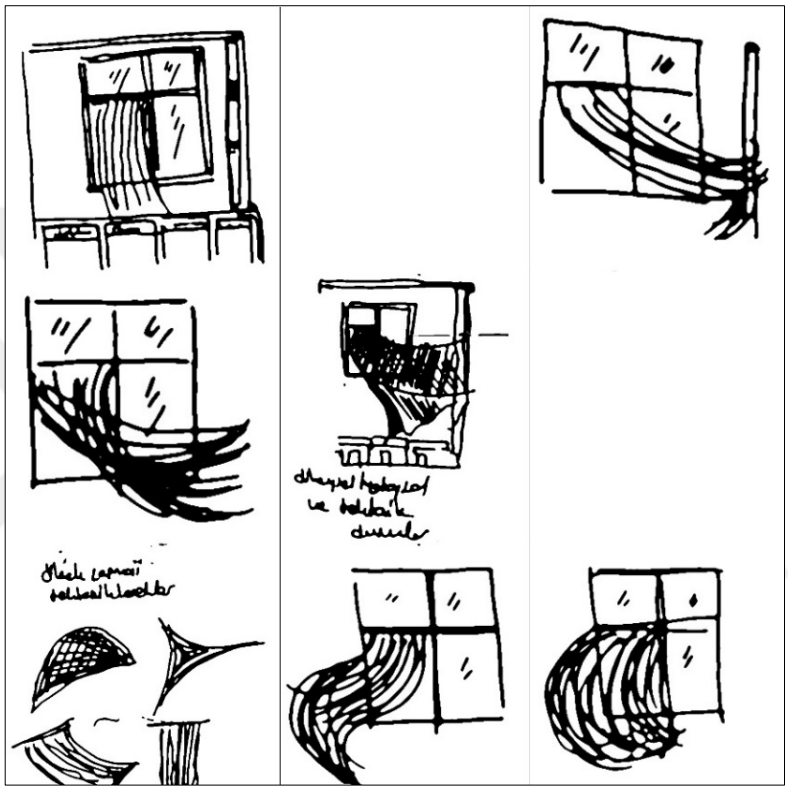
Sanatçının bu çalışması; kusur kavramına olan bakış açılarından kusurun tasarlanan olması başlığına girmektedir. Ritüel de kullanılan kumaş parçaları kusurlu parçalardır ve o parçaların taşınma izleri, bir araya gelme biçimleri kusurun tasarlanan olduğunu göstermektedir diyebiliriz.

Bu ritüelde kumaş parçası aslında kusurun taşınma izleridir diyebilir miyiz? katılımcının imgeleştirdiği o parça nesne olarak kusurludur ve onun bağlama eylemleri ile de taşınma izlerini deneyimleyebilir miyiz? Kusurlu olan bir parça ve ritüelin izlerine baktığımızda insanların o parça ile etkileşimleri, bağlama eylemleri kusurlu bir parça ile mekan üretimin izleridir diyebilir miyiz? Bir ağaca bağlanan her parça ile o ağaç ve altı artık bir kutsal mekan mıdır? ve bu mekanın oluşum süreçleri ise kusurlu

bir parçanın bağlanma ve ritüelin gerçekleştirilme eylemlerinden oluşur. Ortaya çıkan mekan ise insanların onun üretimine dahil olması ile gerçekleşir.

Bu ilişkilerin eylemsel fragmantasyonları; izler bırakarak eylem tekrarları/rutinleri oluşturmak, mekanı birlikte üretmek, çoklu üretim süreçleri kavramlarını matrise eklemiştir.

Tablo 3.8: Matris TK-1 (tasarımcının ürettiği kusur).

- Perde, Erdal İnci

Tasarımcı, Facede isimli serisinde sıradan bina cephelerinin gündelik hallerini büyüterek ve tekrarlayarak gösterir.

Sanatçının bu çalışması; kusur kavramına olan bakış açılarından kusurun tasarlanan olması başlığına girmektedir. Pencere-perde ilişkisinde tasarımcı tarafından oranlar bozularak, ölçek şaşmaları ortaya çıkarılmıştır. Oranların bozulmasında anlık bir ölçek şaşması yaşayan insan; bir şeye yakından-uzaktan bakmak eylemini, bilgisayar ekranındaki çizimlere yaptığımız zoom in/ zoom out komutlarında olduğu gibi gündelik hayattaki bir yaşayışta karşılığını tasarlayarak bozulmuş kusurlu bir üretimi ortaya çıkarır. Peki bu durum katılımcılık ilişkileri sergiler mi?

Bu yanılsamada, bedenimiz farkında olmadan yakından-uzaktan bakma eylemi ile oranları bozulmuş bir çerçeveye ve oradaki bir nesnenin tektonik hareketlerini deneyimlemeye başlamaz mı? Çünkü hep uzaktan baktığı bir eyleme yakından bakarak ve baktığı bu bakışta ölçek şaşmaları yaşayarak, onun kendini alternatif bir şekilde sergilemesine tanıklık etmez mi? Bu tanıklık karşısında ne gibi eylemler sergiler diye sorgulayacak olursak, aslında oradaki eylemler katılımcının fiziksel bir eyleminden ziyade zihinsel bir eyleme dönüşmez mi? Zihinsel eylemleri de kusurlu üretimin eylemlerine dahil olur mu? Ölçek şaşması yaşatan bir üretim, kusurlu var oluşu ile zihni sarsar, fragmanlar sergilemeye başlar ve bu fragmanlar devamlı seri bir fragmandan ziyade daha düzensiz ve sırasız bir fragmanlardır diyebilir miyiz?

Perdenin rüzgarla aktivasyona geçmesindeki eylemlerde katılımcının zihni bir sonraki eylemi tahmin edemez. Bu seri, zihninde düzensiz parçalarla yer edinmeye başlar. Bu yer edişte her parçada perdenin tektonik bir hareketi vardır ve zihin bu eylemlere dahil olur diyebilir miyiz? Dahil olan zihin, onun eylemsel sürecine katılımcılık göstererek fiziksel bir aktivasyondan ziyade daha kurgusal bir ilişki geliştirir.

Bu ilişkilerin eylemsel fragmantasyonları; tektonik oluşumlar, tanıklık etme, sırasız eylemler dizisi, beklenmedik olana açık olma, kurgusal ilişkiler, heterojen tavırlar kavramlarını matrise eklemiştir.

- Kancık Anastasia Serisi, Umut Kambak

Kancık Anastasia serisi Italo Calvino görünmez kentler kitabından esinlenerek üretilmiş bir seri eserden birisidir.

"Üç gün hep güneye gidersen, karşına, iç içe kanallarla sırılsıklam, göklerinde uçurtmaların uçtuğu bir kent, Anastasia dikiliverir. Önce burada ucuza satılan şeyleri sıralayayım: akik, oniks, zümrüt ve diğer kuvars çeşitleri; ... eğer günde sekiz saat akik, oniks ya da zümrüt kesiyorsan, arzuya biçim veren çaban biçimini o arzudan alır ve sen Anastasia'nın tümüyle keyfini çıkardığını düşünürken sadece tutsağı olursun onun." [Calvino,2018]

Aslında kusursuz olanı üretme çabası da kendine tutsak etmez mi? Sanatçının bu çalışması; kusur kavramına olan bakış açılarından kusurun tasarlanan olması başlığına girmektedir. Tasarımcı bir biçim oluşturmadan, kusursuzun ve arzunun tutsağı olmadan tel konstrüksiyon ve ışık kullanarak yerleştirme yapmıştır. Ve bu tavır

tasarımcının ürettiği kusur bakış açısına girerek kusuru sorgulamaya yardımcı olmuştur.

Tablo 3.9: Matris TK-2 (tasarımcının ürettiği kusur).

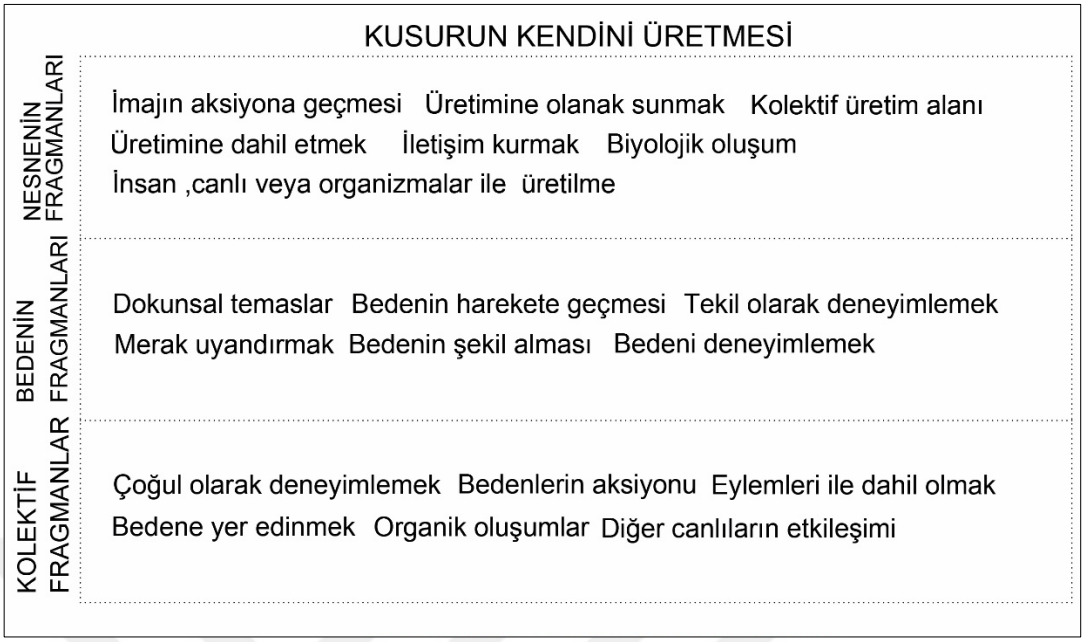
Yaptığı üretim de kusursuz ve arzudan uzaklaşırken biçimsiz, formsuz olmayı tercih etmiştir diyebiliriz ve bu formsuz kusurlu üretim ışıkla beraber bir deneyim sunarken, ışıkların kapanması ve gölgesiyle bir deneyim sunmaktadır. Beden onun biçimsizliğinin gölgelerine dahil olur. Bedenin ve yerleşimin gölgeleri birbirine dahil olarak üretken ve görünenin aksine görünmeyen, beklenenin aksine beklenmeyen katılımcılık ilişkileri oluşturmaktadır diyebiliriz. Çünkü beden beklenmedik anda yerleşimin gölgesine dahil olur ve o gölgelere katılmaya başlarken başka bir beden de aynı mekana girerek onun deneyim sürecine dahil olabilir. Bu beden bazen insan iken bazen bir canlı olabilir. Bu etkileşimde çok sesli bir deneyim süreci başlar diyebilir miyiz? bireysel olandan çoklu olana geçişte ise beden-bedenler kendilerini daha üretken bir şekilde sergileyebilir mi? Bu ilişkilerin eylemsel fragmantasyonları; dahil olma, çok sesli deneyimler, beklenmedik tavırlar, akışkan geçişler kavramlarını matrise eklemiştir.

3.4. Kavramsal Matris

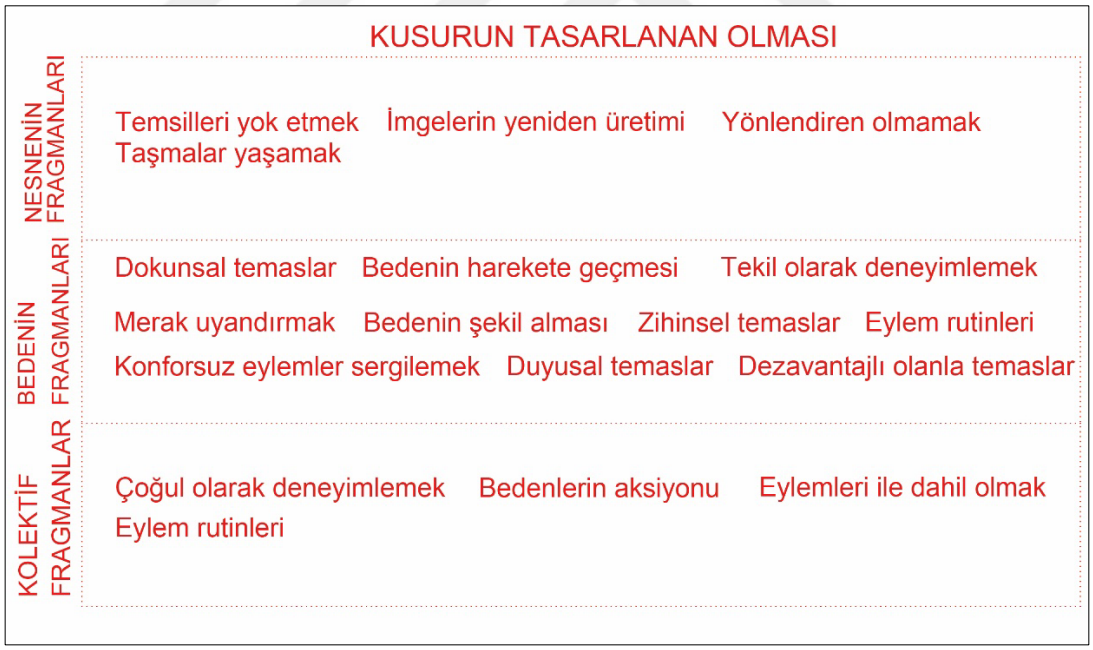
Tablo 3.10: KK-KT-TK Matrisleri.

Tablo 3.11: Kusurun kendini üretmesi kavramsal karşılıkları.

Tablo 3.12: Kusurun tasarlanan olması kavramsal karşılıkları.

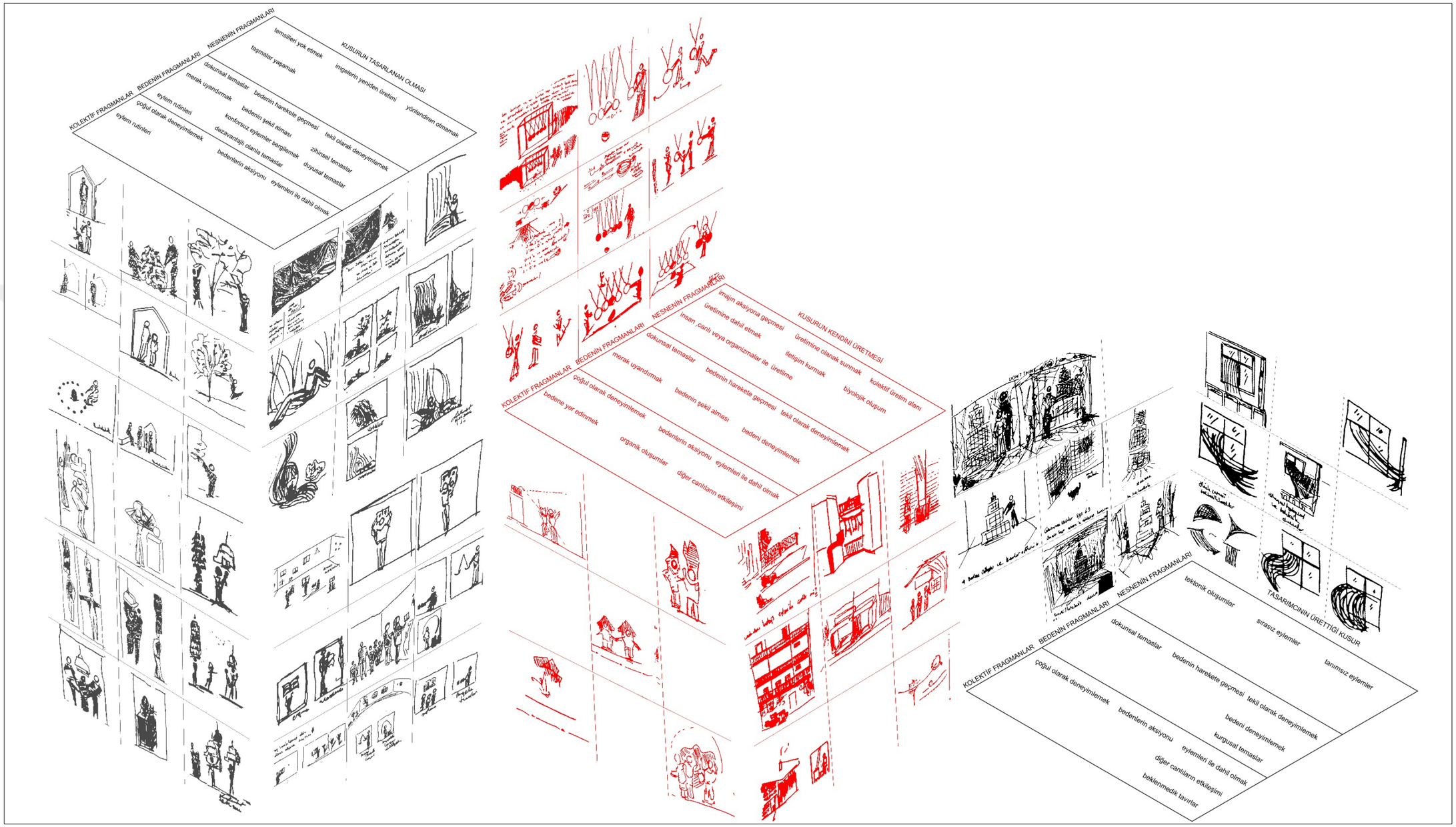

Tablo 3.13: Tasarımcının ürettiği kusur kavramsal karşılıkları.

	TASARIMCININ ÜRETTİĞİ KUSUR
NESNENİN FRAGMANLARI	Tektonik oluşumlar Sırasız eylemler Tanımsız eylemler
BEDENİN FRAGMANLARI	Dokunsal temaslar Bedenin harekete geçmesi Tekil olarak deneyimlemek Kurgusal temaslar Bedeni deneyimlemek
KOLEKTİF FRAGMANLAR	Çoğul olarak deneyimlemek Bedenlerin aksiyonu Eylemleri ile dahil olmak Diğer canlıların etkileşimi Beklenmedik tavırlar

KK (kusurun kendisi), KT (Kusurun tasarlanan olması), TK (tasarımcının ürettiği kusur) matrisleri ile eylemsel matrisi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Sergi deneyiminin fragmanlarına bakıldığında nesne (sergilenen, deneyimlenen, mimarlıkta kusurlu dediğimiz "şeyler"), beden ve kolektif olmak üzere ayrılmıştır. Bu ayrımın nedeni her birinin kusurlu olan ile süreçlerinin ve etkileşimlerinin birbirlerinden farklı olmasıdır. Her bir süreç birbirinden farklılaşırken kendi içlerindeki süreçlerde ortak eylemler sergilemekteydi. Beden ve kolektif süreçler; kusurlu olan ile katılımcı/kapsayıcı ilişkiler sergileyerek, kusurun eylemsel katılımcılığı arttırdığı hipotezini destekler niteliktedir. Nesne dediğimiz mimarlıkta kusurlu olan aralık ise beden ve kolektif süreçlerin kusurlu olanla tavırlarından daha üretken kavramlar ortaya çıkardığı söylenebilir. Eylemsel matrislerinde farklılıkların olması ise kusur kavramının üretken alanı ortaya çıkardığını destekler niteliktedir. Bu bağlamda kusur kavramı katılımcılığı arttırdığı gibi kusurlu olan mekan da kendi sürecini üretken hale getirir. Beden, mekanda daha üretken alanlarda iletişim kurmaya başlar.

Tablo 3.14: Eylemsel matris ve kavramsal karşılıkları.

4. SİMÜLASYON DENEYİ ÖNERMESİ: "TK-ZEMİN" ÜZERİNDEN KUSURUN EYLEMSEL FRAGMANLARI

Kusur, katılımcı eylemsel sorgulamayı arttırmaya yardımcı arayüz müdür? Sorusunun cevabını verebilmek için kavramsal süreçlere, mimarlık pratiklerindeki yansımalara ve Bana Yalan Söyledi-ler sergisi üzerinden de eylemsel fragmanlarına bakılmıştır. Bana Yalan Söyledi-ler sergisinin katılımcı-kapsayıcı ilişkileri ve kusur arayüzü bağlamında KK (kusurun kendisi), KT (kusurun tasarlanan olması), TK (tasarımcının ürettiği kusur) matrisleri üretilmiştir. Üretilen simülasyon çalışmasında "Bana Yalan Söyledi-ler" sergisinden üretilen matris altlığı ve matrisin ortaya çıktığı süreçler simülasyon çalışmasının üretim şeklini ve sürecini ortaya çıkarmıştır.

Hipotezin sorgulanması için ilk amaç; yapılan çalışma bağlamında mevcut bir kusuru manipüle edip, beden ölçeğine getirmektir. Üretilen kusurun ise, çalışmanın kavramsal sorgulamalar bölümündeki bakış açısı ile aynı aralıktan, yani diyalektik ilişki bağlamından sorgulanması amaçlanmıştır. Bu nedenle simülasyon deneyini, kusur-kusursuz ilişkisinin olduğu bir alana yerleştirilmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışma kapsamında kusurlu olana bakış matrislerinden, TK matrisi ile kusurun katılımcı eylem sorgulamaları çalışmanın sınırlarını oluşturmuştur.TK matrisinin tercih edilme nedeni ise tez için yapılacak simülasyon deneyi çevre analizi aşamasında, KK ve KT matrislerinin sınırlayıcı ortamlarda var olduğu görülmüştür. Tasarımcının ürettiği kusur matrisi ise, sınırlayıcı olmamakla beraber tasarımcıya ve kolektif üretim süreçlerine, hipotezi sorgulama amaçlarına olanak sağlamaktadır.

Yapılacak olan simülasyon deneyi TK-Zemin olarak adlandırılmıştır. Bunun nedeni ise simülasyon deneyindeki mimari eleman zemin ve onun kusurlu yüzeyleridir. Tasarımcı ise mevcuttaki bu durumu yorumlayıp, abartarak yeniden üretmiştir.

4.1. TK- Zemin Amacı

Bedenin mekan ile kurduğu bağ ve katılımcı-kapsayıcı ilişki sorgulamaları, geçmişte olduğu gibi günümüzde de farklı şekillerde araştırılmaktadır. Bu çalışmaların mekan üretim pratiklerine, mekan algısına getirdiği öneriler ve fikirler güncel

mimarlık pratiklerinde de kullanılmaya, yeniden düşünülerek sorgulanmaya devam etmektedir. Bunların yanı sıra tasarımcılar bazı kavramları sarsmayı da tercih ederek, görünür olanın saklı olmayan fakat görünmeyen arayüzlerini de ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Tasarımcı, kendine gündelik hayatla yakın temaslı olan kavramları seçerek bu arayüzleri arttırmayı amaçlar. Daha önceki çalışmalara da bakıldığında kusur arayüzü ile mekan okumalarına, sorgulamalarına veya üretimlerine örnek verilebilecek kaynak sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda simülasyon deneyi olarak önerilen "TK – Zemin" aracılığıyla, mekanın beden ile kurduğu bağ ve ilişkiler kusur arayüzü fragmanlarında sorgulanmaktadır.

Çalışmanın amacında, kavramsal sorgulama süreçleri ve sergi deneyi üzerinden eylemsel sorgulamalar doğrultusunda kusurlu olana bakış açıları getirilmiştir. Tez kapsamında kusurlu olana bakış açılarından, TK matrisi bağlamında, yerleştirme üretilmesi hedeflenmektedir. TK matrisi doğrultusunda ilk aşamada yapılacak yerleştirmenin kusursuz olan bir alanı bozunuma uğratması beklenmektedir. 1:1 üretilen prototip aracılığı ile kavramın üretim süreciyle beraber nesnenin, bedenin, kolektif fragmanların bir arada gözlemlenebileceği bir simülasyon deneyi tasarlanması amaçlanmaktadır.

4.2. TK- Zemin Tasarım Süreci

Kusur kavramının; tarihsel, eylemsel ve sergi deneyi üzerinden yapılan sorgulamalarıyla kusurlu olanın oluşum sürecine bakılarak, tasarımcı tarafından bir kusurun üretilmesi hedeflenmiştir. Kusur nasıl tasarlanabilir sorusu, merkeze koyularak kusurun oluşum süreçlerine odaklanılmıştır.

Kusur, fiziksel ve zamansal etkilerle mi ortaya çıkar? sorusu sorulduğunda ise kavramın oluşumunun aslında fiziksel, zamansal etkiler yanı sıra eylemsel süreçler barındırdığını söyleyebilir miyiz?

Kusurlu olanın kendini üretme veya üretilme eylemlerine bakıldığında, sergi deneyi üzerinden de yola çıkılarak, tek bir parçanın çoğalarak kendini meydana getirmesidir diyebilir miyiz?

Tek bir çatlama eylemi birbirini takip eden çatlaklarla kendini var etmez mi? Ya da düzenli olan bir yerin dağılması ile kendi sistemini bozması bir bütünün parçalara ayrılmasındaki parçalanmalar, bir yüzeyin zamanla erimesi…Kusurlu olan şeylerin oluşum süreçlerindeki eylemlere bakıldığında, ortak payda tek bir noktanın giderek

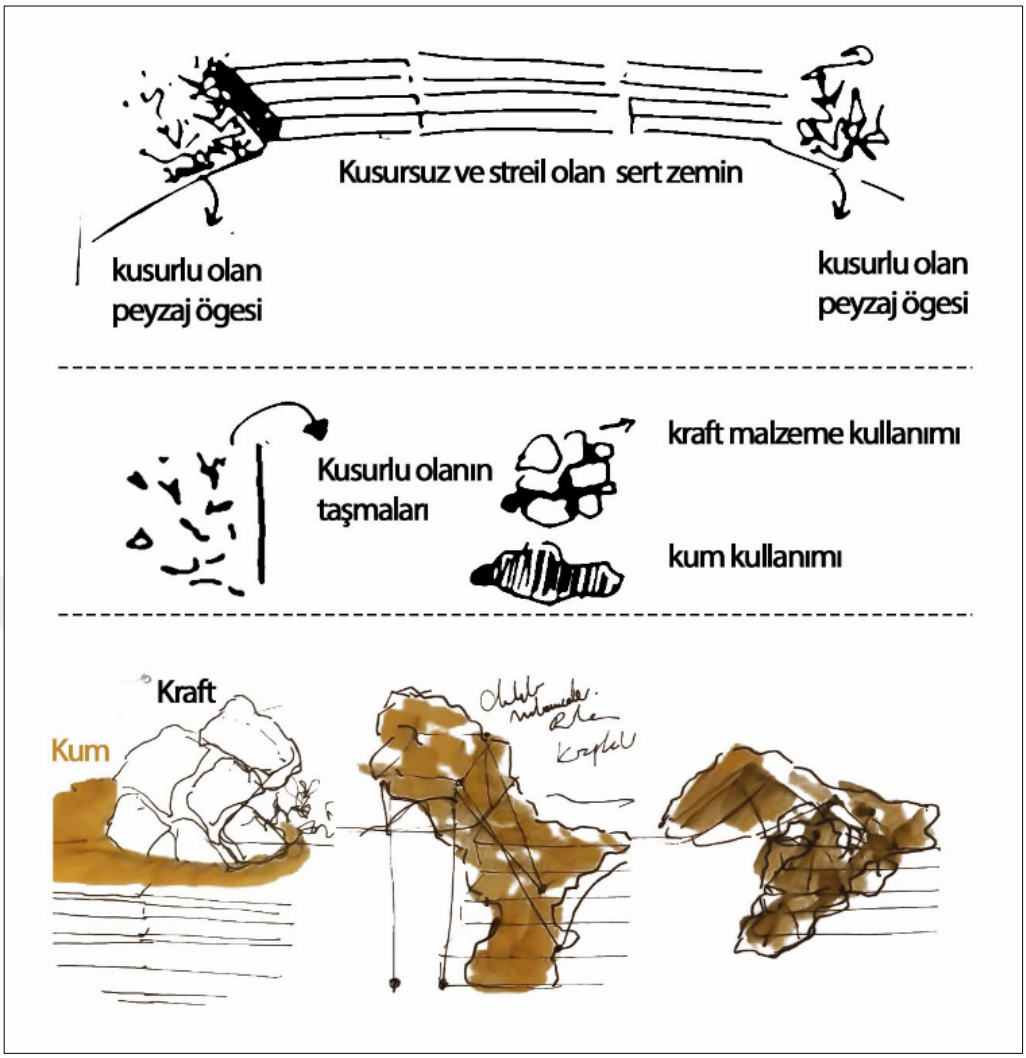
artması şeklinde imgelenebilir mi? İmgesel ifadesindeki tek bir kusurun; birbirine eklenerek, çoğalıp bir şeyi ele geçirmesi referans alınarak, 1:1 üretimde bir kusur ve bu kusurun abartılması hedeflenmiştir.

Manipüle edilen kusurun erişimini sağlama hareketi, hangi mimari eleman ile beden ölçeğinde, kusurun eylemsel fragmantasyonlarını sorgulayan bir araç olabilir? Eylemsel alışkanlıklarımız üzerinden bu mimari öge düşünüldüğünde, insanlar ve canlılar; evrenin ve bedeninin doğası gereği zemin ile temas halindedirler. Gündelik hayatta yakın temaslı olduğu zemin ve onun üzerinde sergilediği eylemler düşünüldüğünde; beden konforunu, alışkanlıklarını bozan herhangi bir durumla karşılaştığında oradan kaçar mı…rotasını değiştirir mi… yoksa o kusura karşı tepkisel eylem mi gerçekleştirir? Steril bir zemin üzerine yerleştirilen kusur ile karşılaşan beden hangi eylemsel fragmantasyonları sergiler? Bu bağlamda çalışma kapsamında, kavramın diyalektik sorgulama süreçleri üretim sürecinde de devam ettirilerek kusursuz bir yüzey kusur ile bozunuma uğratılmaktadır. Hipotezin sorgulanmasında diyalektik ilişki kurulması yöntem olarak tercih edilmiştir. Steril ve konforlu sert bir zemin ile(kusursuz), toprak yumuşak bir zemin -peyzaj ögesinin (kusur) bir arada bulunduğu bir alan tercih edilmiştir. Çünkü bu alanda kusurlu ve kusursuz ilişkisi bir sınır ile sterilize edilerek ayrılmakla beraber, insanların kusursuz olanı deneyimlemesi sağlanırken, kusurlu olan deneyime kapatılmıştır. Toprak doku, steril ve konforlu olan sert zemine taşarsa ne olur? Bu taşma ile karşılaşan beden; deneyimlediği bazı alışkanlıkları, ritimleri, kusursuz zemin ile olan eylem fragmantasyonları nasıldır?

Bu bir arada, fakat ayrışmanın olduğu yere kusurlu olanın abartılarak yerleştirildiği bir üretim tasarlanmıştır. Bu üretimde ise kraft malzeme ve kum kullanılmıştır. Kraft kağıtların buluşturularak bir araya geldiği biçimsiz bir örüntüye, akışkan kum ögesi de dahil edilerek steril ve konforlu olan zemine yerleştirilme yapılmıştır.

4.3. TK-Zemin Üretim Süreci ve Senaryosu

TK-Zemin'in üretim sürecinde, kusura verilen tanım doğrultusunda ilk olarak kolektif bir üretim süreci olması amaçlanmıştır. Mimarlık tasarım disiplininden bir grup öğrenci ve mimarlarla bir araya gelinmiştir. Bir araya gelen ekibe, tez kapsamında kusur kavramına bakış açısından ve süreç boyunca yapılan araştırmalardan bahsedilmiştir.

Şekil 4.1: TK-Zemin tasarımı, fikir eskizi.

Malzeme seçiminde ise atık dediğimiz, istenmeyen eksik, noksan kusurlu malzemelerin kullanılması tercih edilmiştir. Atık olarak geri dönüşüme gönderilecek kraft kağıtlar, bir matbaa fabrikasının geri dönüşüm için ayrılan bölümünden temin edilmiştir. Diğer kullanılacak olan malzeme ise kumdur. Kum ve kraft ile aslında steril olan zemin bozunuma uğratılmıştır. Bu doğrultuda ilk aşamada tasarımcı, kraft kağıtların buruşturulması ile bir örüntü oluşturulmayı ve bu örüntünün de sert ve steril bir zemine dökülen kumun üstüne esnek bir şekilde bırakılmasını tasarlamıştır. Örüntünün bir araya gelmesine ve kumun dökülme şekline minimum müdahalede bulunmayı hedefleyen tasarımcı, 1:1 üretimin yerleştirilme sürecinde sadece fikir eskizleri üzerinden yönlendirme yapmıştır. Kraft kağıtların buruşturulma tekniği, ebatlarının birbirinden farklı olması, örüntü içinde farklılıklara neden olacağı gibi, onu katlayan tasarımcı farklılıkları da bu örüntünün biçiminin oluşmasını esnek

kılmaktadır. Katlama eylemi yerleştirmenin bulunduğu kamusal alanda üretildiğinden dolayı, çevredeki insanların üretim süreci dikkatini çekmiştir. Bu kolektif ekibe dahil olarak, ilk etapta katlama eylemine eşlik etmişlerdir. Kâğıt toplayıcı çocuklar, halktan insanlar ve diğer tasarım disiplininden katılımcılar ile üretim sürecindeki gönüllü ekip genişlemiştir. TK- ZEMİN 'in üretim sürecine dahil olan gönüllü ekip ve sonradan dahil olan insanlar deneyin üretimine dahil oldukları gibi, kayıt süreçlerine de dahil olmuşlardır. Kayıt süreçlerine dahil olan kolektif ekip yanı sıra, simülasyon deneyi ile temasa geçen her canlı aslında üretim sürecinin bir parçası olmuştur.

"Sanatçı bir yaratma edimi gerçekleştirirken tek başına değildir. Çünkü seyirci işi deşifre edip yorumlayarak dış dünyayla temas kurar ve böylece yaratım sürecine katkıda bulunur" [Duchamp, 2019]

TK- Zemin bir kere üretilip katı bir şekilde kendi sürecini var eden bir sistemden ziyade, akışkan ve her temasta kendini yeniden üreten bir sistemdir.

Üretilen tasarımın, kolektif bir ekip ile sabah saat 08.00 da alana yerleştirilmesi hedeflenmiştir.

Saat 09.00-18.00 saatleri arasında TK-Zemin'in durması planlanmıştır.

Tasarımcı her saat başı 20 dakikalık kayıtlar alarak deneyin periyodik döngüsünü oluşturmuştur.

Saat 13.00'daki kayıtın ilk 10 dakikası tasarımcı TK-Zemin'e müdahale etmiştir.

Kayıtlardaki her bölüm 20 fragmana ayrılmıştır. Her dakikada 1 fragman bulunmaktadır.

TK-Zemin ile katılımcılığın olduğu fragmanlar kendi içinde genişletilmiştir.

4.4. TK-Zemin Konum Bilgisi

Bu çalışma kapsamında yapılacak olan simülasyon deneyi için kamusal alanda peyzaj ve sert zemin bir arada olduğu bir alan tercih edilmiştir. Kamusal bir alanda duracak üretimin ise insanlara engel olmadan, onların gündelik hayat akışlarına dahil olabilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Konya Kültür park kendi dinamiklerinde barındırdığı yoğun insan sirkülasyonu ve kent içinde odak noktalardan biri olmakla beraber tasarımcıya en yakın lokasyondur. Konya Mimarlık Festivali- 22 kapsamında da gerekli izinlerin alınması sürecin gelişmesine olanak sağlamıştır. Kültür park konum itibari ile; insanların gündelik hayatlarında yoğun yaya akışının olduğu bir

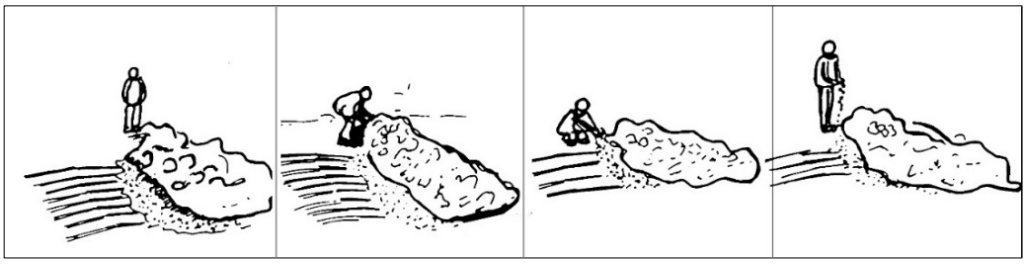
kamusal alandır. Bununla beraber bekleme, durak, buluşma noktası, etkinlik alanı, gibi birçok farklı temasları bulunduran akışkan bir dinamiğe sahiptir. Bu akışkanlık içinde kütüphanenin köşe noktasında yaya aksının yoğun olduğu peyzaj ve sert zeminin bir arada olduğu bir nokta tercih edilmiştir. Bu noktanın tercih edilme nedeni, bu alandaki peyzaj-sert zemin kurgusu ile farklı kotları bağlayan nokta olmasıdır. Diğer alanlarda kot farklılığı bir yürüme yolundan meydana, girişe, yapıya bağlanmaktadır. Bu köşe noktasının sadece iki geçiş noktasını bağladığı görülmektedir. Başlangıcındaki ve sonundaki hedef durağan değildir. Sonuç nihai hedefi yoktur. İnsanların temas halinde olduğu geçici bir noktadır.

4.5. TK-Zemin Eylemsel Fragmantasyonları

TK-Zemin deneyinin öncelikli amacı, katılımcı eylem fragmanlarını kayıt altına alarak kusur üzerinden bu katılımcılık ilişkisini yorumlamaktır. Bu doğrultuda kayıt süreçleri her saat bir bölüm olarak ifadelendirilip, bölümlerin içindeki katılımcılık gösteren dakikalardaki fragmanlar eskizle dokümante edilerek tasarımcının ürettiği kusur bakış açısıyla yorumlanmıştır.

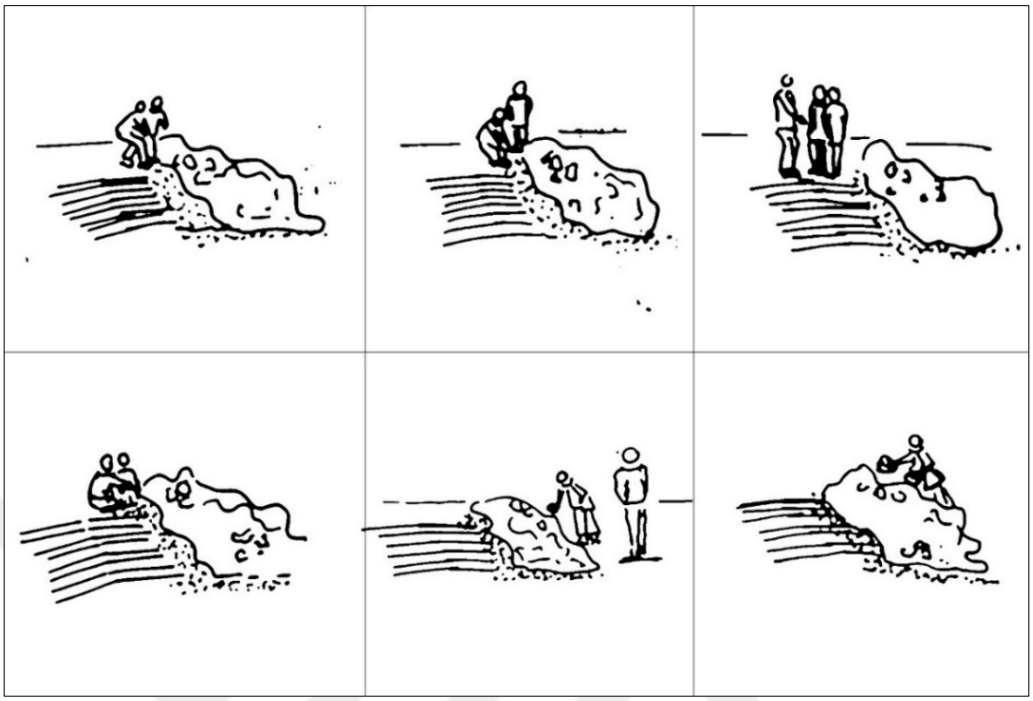
Saat 09.00'da insanların, TK-Zemin arayüzünün farkına vardığı herhangi bir fragman ile karşılaşılmamıştır. İnsanların gündelik akışlarına, eylemlerine devam ettiği gözlemlenmiştir.

Tablo 4.1: TK-Zemin Saat 10.00 Eylem Fragmanı – 1.

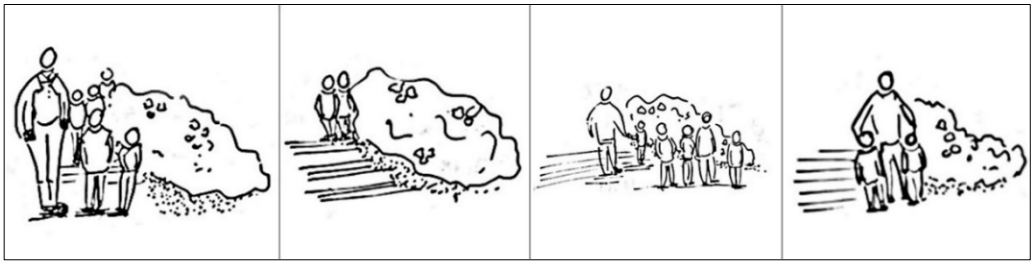
Saat 10.00'da bedensel bir eylemin gerçekleştiği fragman kayıt altına alınmıştır. Beden TK-Zemin'i merak eder, dokunsal temaslarda bulunur, parçalarına temas edip sistemden ayırıp geri yerine bırakır. Buradaki dokunsal eylem fragmanında; bedenin kusurlu olanla kurduğu temasın merak duygusu ile başlayarak eylemsel katılımcılık ilişkilerine dönüştüğü söylenebilir. Sistemden ayırdığı parçayı (kumu) geri sistemine dahil etme isteğinin ise, kusurlu olanın düzenini bozmak istememe kaygısıdır.

Tablo 4.2: TK-Zemin Saat 10.00 Eylem Fragmanı – 2

İkinci fragmanda ise kolektif bir temas süreci gözlemlenmektedir. Bu fragmanda ise sistemi merak eden tek bir beden değil birçok bedendir. Çoğul bir katılımcılık ilişkisi gözlemlenmiştir. Katılımcılar ilk aşamada sisteme dokunsal temaslarda bulunur. Ardından bir başka beden de bu sürece dahil olur. Sonradan dahil olan beden sistemin parçalarının yerini değiştirerek bozma eylemine giriştiği görülmüştür. Bu bozma eylemi ile de tasarımcının ürettiği kusur arayüzünün, akış içerisinde kendini yeniden ürettiği de gözlemlenmiştir.

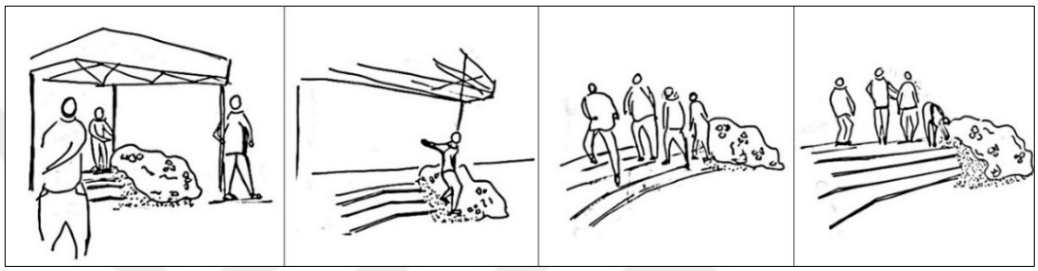
Tablo 4.3: TK-Zemin Saat 11.00 Eylem Fragmanı – 1.

Saat 11.00'da bir grup çocuk topluluğu Tk-Zemin yanındaki steril alandan giderken, çocuklardan biri sistemin içine dahil olmak istemiştir fakat öğretmeni

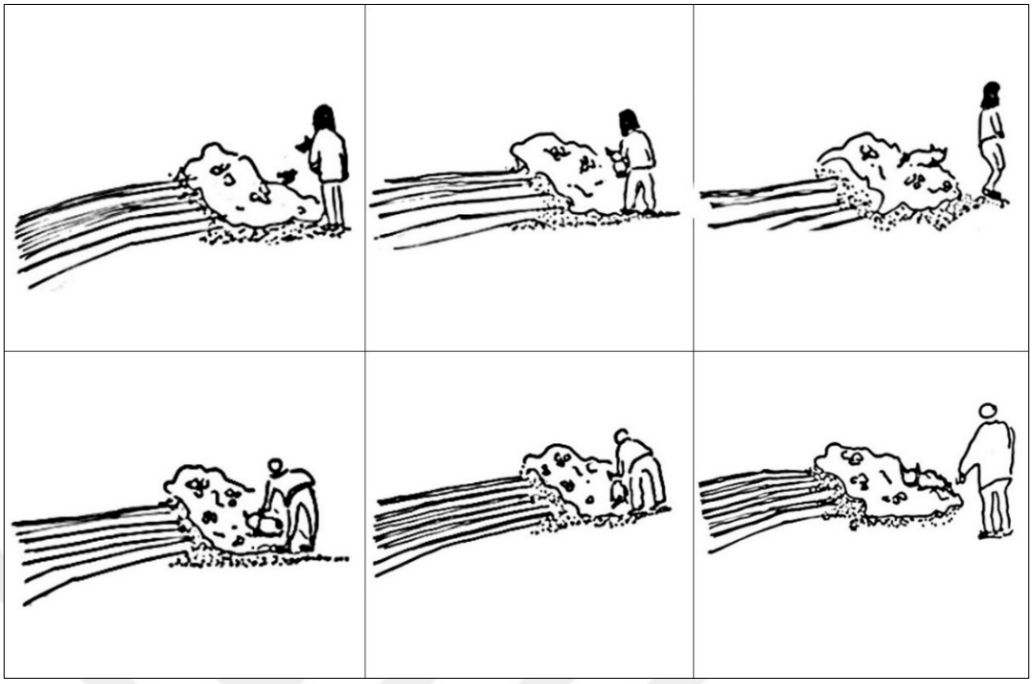
tarafından uyarılmıştır. Çocuğun gerçekleştirdiği eylem sonrasında, öğretmenleri uyararak çocukların hepsinin sisteme dahil olmasına engel olacak manipülasyonda bulunmuştur. Manipüle edilen katılımcı grup, sadece bakma eylemi ile dahil olabilirken sisteme girmeye çalışan katılımcı, dahil olma ve geri çekilme eylemi gerçekleştirmiştir. Bu fragman doğrultusunda kusurlu olan ile insanların ilişkisinde öğrenilmiş bir algının var olduğu düşünülebilir mi? Yapma, dokunma, gibi uyarı eylemleri bu algıların oluşmasını destekler niteliktedir.

Tablo 4.4: TK-Zemin Saat 11.00 Eylem Fragmanı – 2.

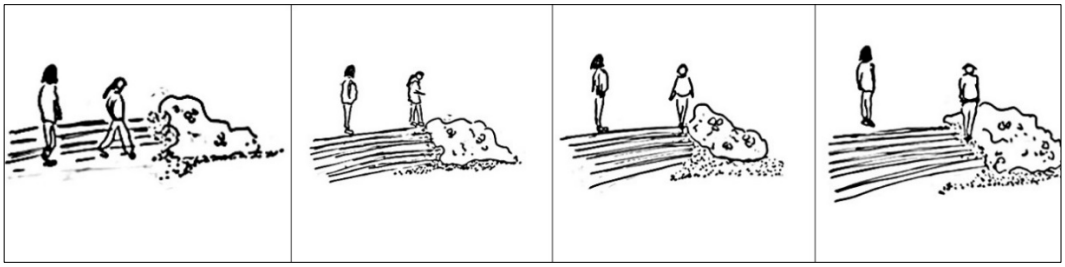
Saat 11.00 kayıt sürecindeki ikinci fragmanda; bir grup insanın, ellerindeki yükle sistemin yerleştirildiği aksı kullandığı kayıtlara alınmıştır. Bu geçiş eyleminde katılımcılardan birinin zorunluluktan kumlara bastığı ve sistemin onun bedenini zorladığı gözlemlenmiştir. Ellerindeki yükü bırakıp aynı rotada üzerinden geri döndüklerinde ise katılımcılardan biri, sistemdeki kumu eline alarak incelemiştir. Bu inceleme sürecine, diğer katılımcılar sözlü olarak dahil olmuştur. Katılımcı yaptığı incelemenin ardından; temas ettiği, incelediği kumları sistemde aldığı noktaya dahil etmiştir. Bu süreçte bedenin konforsuz ve konforlu anlarında; Tk-Zemin ile temaslarına bakıldığında, konforsuz bir anda temas kurmak istemez iken, konforlu ana geçtiğinde dokunsal temaslar kurulduğu görülmüştür. Bu temasın ardından; sistemin düzenini bozduğunu düşünen beden, ondan aldığı parçayı aynı noktaya bırakarak aslında bedenin bozma eylemi gerçekleştirmekten çok, yapma eylemini tercih ettiğini göstermiştir. İnsanın kusurlu olanla derdinin olduğunu ve onu düzeltme isteğinin ise eylemsel fragmantasyonlar olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4.5: TK-Zemin Saat 11.00 Eylem Fragmanı – 3.

Saat 11.00 kayıt sürecindeki üçüncü fragmanda; Katılımcı kucağında taşıdığı kediyi Tk-Zemin'in içine bıraktığı ve ardından bir çocuğun, kediyi yakalamak için sisteme dahil olduğu kareler kayıt altına alınmıştır. Bu fragmanda odak noktası TK-Zemin değildir.TK-Zemin eylemsel süreçteki bir araçtır. Gizlenme, saklanma gibi eylemleri başka bir canlı üzerinden deneyimlendiği veya bu katılımcılık ilişkisinin bir oyun sürecinde olduğu, oyuna TK-Zemin'i de dahil ettiği gibi yorumlar getirilebilir. Çalışma kapsamında buradaki aksiyonun, kusurlu olanın beklenmedik eylemlere açık olduğu ve bu temasla birlikte eylemlerini çoğaltarak fragmantasyon serisini arttırdığı gözlemlenmiştir.

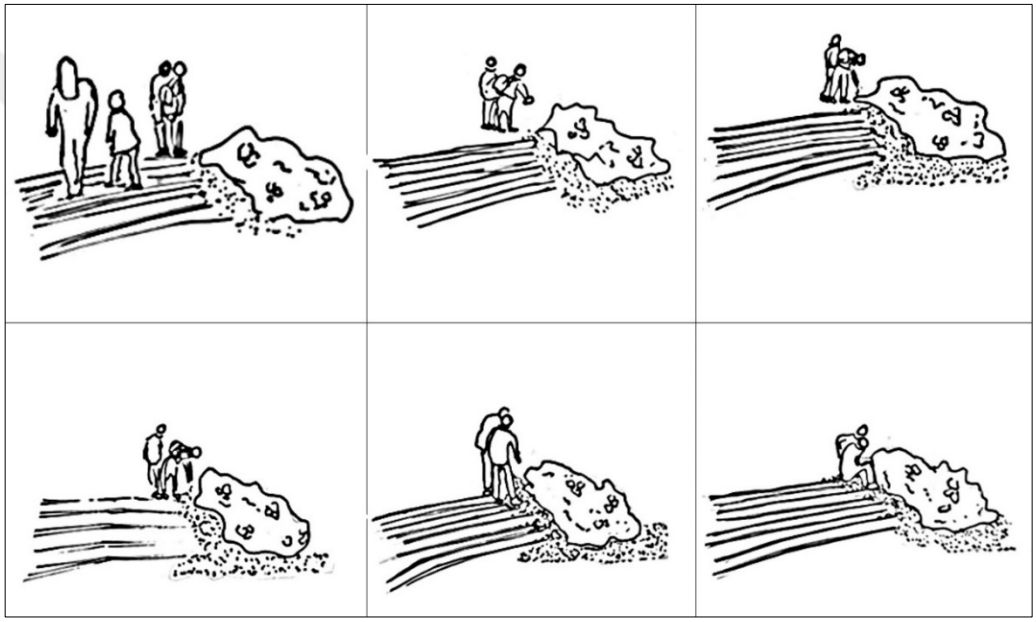
Tablo 4.6: TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 1.

Saat 12.00 kayıt sürecindeki birinci fragmanda; kum olan yüzeyde yürüme eylemiyle katılımcılık ilişkisi gözlemlenmiştir. Kum zeminde yürümeye çalışan

katılımcının, dengesini sağlayabilmek için bedenini zorladığı görülmüştür. Buradaki kusurlu olanla temasta, bedenin ona sunulan steril zemine alışık olduğu ve steril olmayan zeminin alışkanlıklarını ve deneyimlerini değiştirmek adına tercih ettiği söylenebilir. Ya da tercihinin nedeni bilinmese bile, deneyim sürecinde alışkanlıklarının değiştiğini ve bedeninin bu süreçte konforsuz alana geçerek, kendi sınırlarını zorlayan bir katılımcılık ilişkisi gerçekleştirdiği söylenebilir. Bu temasla aynı zamanda Tk-zemin simülasyonunun kumlarını dağıtarak, deneyin kendi üretkenliğini de arttırmıştır.

Tablo 4.7: TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 2.

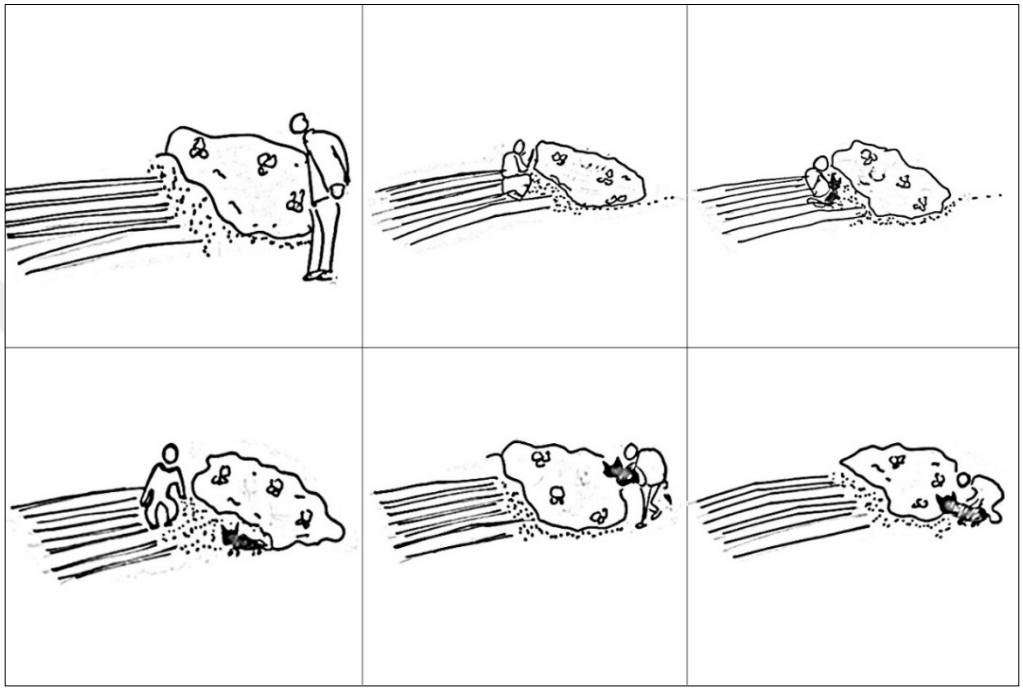

Saat 12.00 kayıt sürecindeki ikinci fragmanda; kolektif katılımcılık ilişkisi görülmüştür. İki bireyin sistemi merak edip, kuma temas ederek incelediği kareler kayıt altına alınmıştır. Katılımcılardan biri bedeninin aksiyonunu daha çok arttırarak dahil olurken, diğeri eylemsel süreci daha az olan fragmanlar sergilemiştir. Kusurlu olanla katılımcılık ilişkisinde kolektif süreçlerde, katılımcıların benzer tavırlar sergilemelerine rağmen farklı süreçlerin ortaya çıktığı söylenebilir.

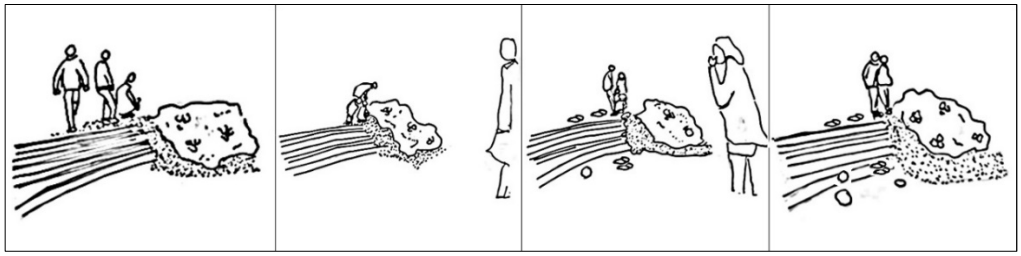
Saat 12.00 kayıt sürecindeki üçüncü fragmanda, bir çocuk kedisi ile beraber Tk-Zemin'i bir oyun nesnesine çevirdiği kareler kayıt altına alınmıştır. TK-Zemin'de başka bir canlıyı tutmak istemiştir. Canlının kaçması doğrultusunda canlıyı yakalayarak tekrardan TK-Zemin'e dahil etmiştir. Bu süreçte

TK- Zemin'e verilen herhangi bir işlev olmamakla beraber, Tk-Zemin'in bir tasarımcı tarafından yönlendirici tasarım stratejileri barındırmadığı görülmektedir. Bu bağlamda, beklenmedik temaslara ve beklenmedik mekan örgütlenmelerine açık bir arayüz olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4.8: TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 3.

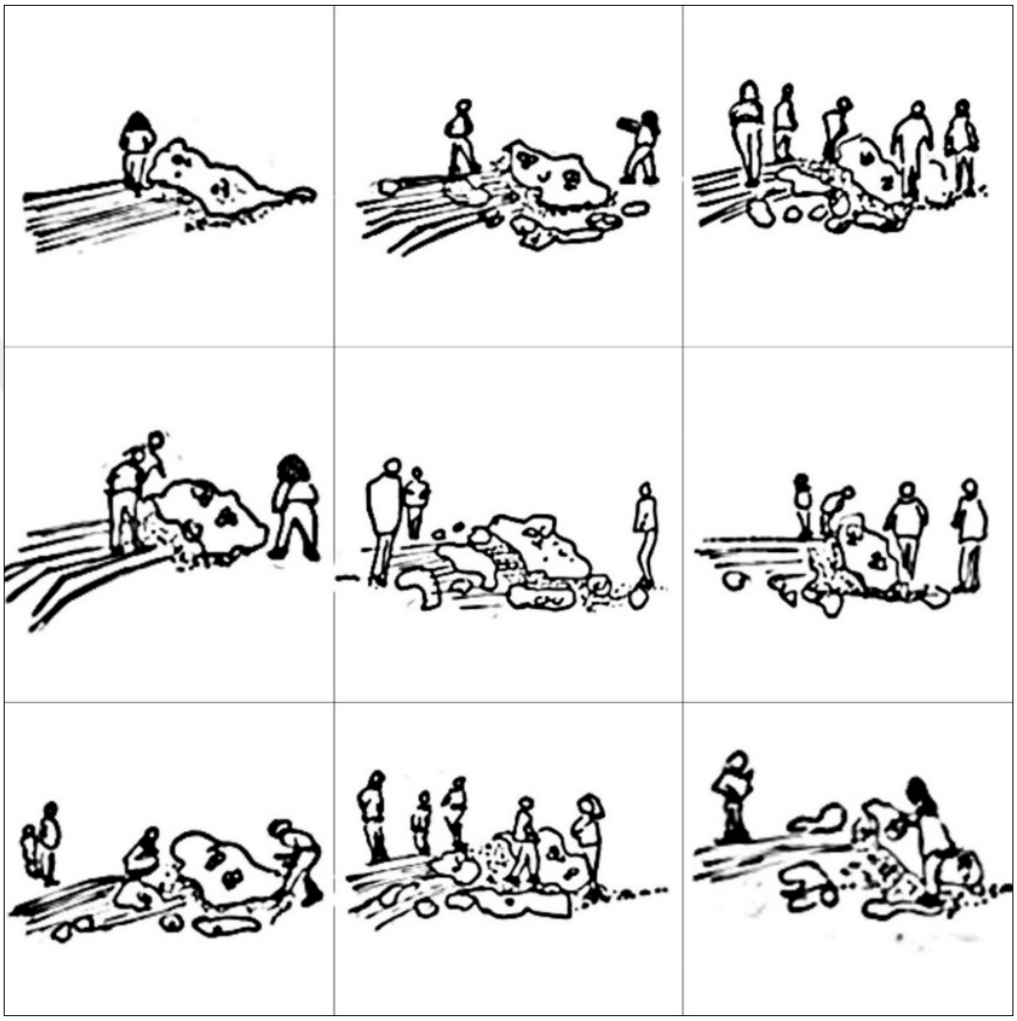
Tablo 4.9: TK-Zemin Saat 12.00 Eylem Fragmanı – 4.

Saat 12.00 kayıt sürecinin dördüncü fragmanında ise kolektif bedenler aracılığı ile TK-Zemin yeniden üretilmiştir. Üç kişiden oluşan bir ekip bir anda TK-Zemin ile oynayarak onu dağıtmaya başlamıştır. Dağıtılan TK-Zemin, tasarım süreci de dahil deneyim süreci boyunca üretilen bir haldedir. Fakat deneyim sürecindeki kolektif üretken hali pasif halden aktif hale geçmiştir. Üretimlerin bozulması ve dağılması ile kusuru yeniden inşa etme eylemi aktif bir şekilde gözlemlenmiştir. Bu katılımcılık

ilişkisinin ortaya çıkma nedenini, kusurlu olanın tamamlanmamışlığı üzerinden yorumlarsak, kusurun iletişim kurmaya açık çağrıda bulunan bir tavır içinde olduğu söylenebilir.

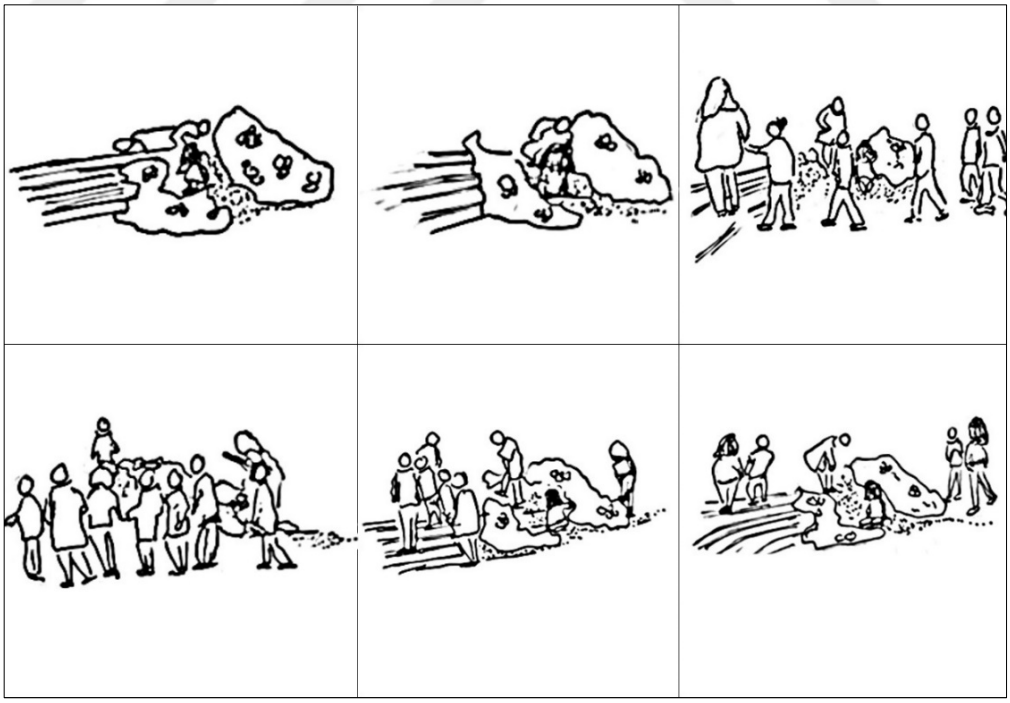
Tablo 4.10: TK-Zemin Saat 13.00 Eylem Fragmanı – 1.

Saat 13.00 da tasarımcı TK-Zemin'e kayıt sürecinin ilk 10 dakikası müdahalede bulunmuştur. Tasarımcıya, üretim sürecinde dahil olan ekipten birkaç kişi herhangi bir müdahale olmadan kendiliğinden dahil olmuştur. Tasarımcı müdahalesi ile, simülasyonun ilk sürecinde insanların temas kurma, bozma, dağıtma gibi eylemleri gerçekleştirmeye çalıştığı fakat onları engelleyen bir algının da olduğu ikili diyaloglarında ve birçok kişinin TK-Zemin karşılaşmalarında görülmüştür. Tasarımcının kusurlu olana müdahalesindeki amaçlardan biri bu algıları kırmaktır. Diğeri ise tasarımcının ürettiği kusura, deneyim sürecinde de tasarımcı müdahalesi yapılarak, kusurlu olanın eylemsel fragmantasyonlarını gözlemlemek olmuştur.

Tasarımcı ve üretim ekibinin TK-Zemin ile temasları çevredeki insanlar tarafından dikkat çekmiştir ve ilk etapta insanlar izlemeye başlamışlardır. Ardından çevredeki birkaç kişi de bu sürece dahil olmuştur ve kolektif ekip dairesinin genişlediği görülmüştür. Kâğıt toplayıcı çocuk bu eylemsel fragmanların ardından atık Kraftlardan üretilen Tk-Zeminin parçalarını toplamak istemiştir. Aksiyonun arttığı bir noktada bir kişi kraft parçalardan birini alarak tasarım alanından uzaklaşmıştır. Ardından bir kişi daha bu eylemi sergilemiştir. Aksiyon sürecinde bir kişi TK-Zemin ile temas kurmanın yasak olmadığını öğrenmenin ardından ilerleyen kayıtlarda sisteme başka bir katılımcı ile dahil olmuştur. Tasarımcının müdahalesi, çevredeki insanların kusurlu olanla temas kurmama algısını kırmıştır. Ve bu müdahale esnasındaki insanların eylemsel fragmantasyonlarına bakıldığında ise kusurlu olana algısı kırılan katılımcılar temas kurmanın yanı sıra ondan parça almak isteyerek veya parça alarak kusurlu olanın tek bir noktadan dağılmasına kendi alanının dışına taşmasına çok basit taşıma eylemi ile sebep olarak minör bir aralıktan kurulan temasların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

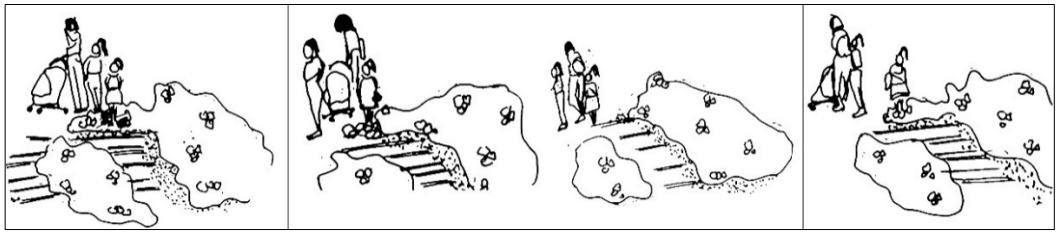
Tablo 4.11: TK-Zemin Saat 13.00 Eylem Fragmanı – 2.

Saat 13.00 kayıt sürecinin tasarımcı müdahalesi sonrası ilk fragmanında, TK-Zemin'e temas kurabileceğini öğrenen katılımcının başka bir katılımcı ile dahil olduğu görülmüştür. Katılımcılar TK-Zeminin dağılan parçalarından oluşan aralıkta bu aralığı

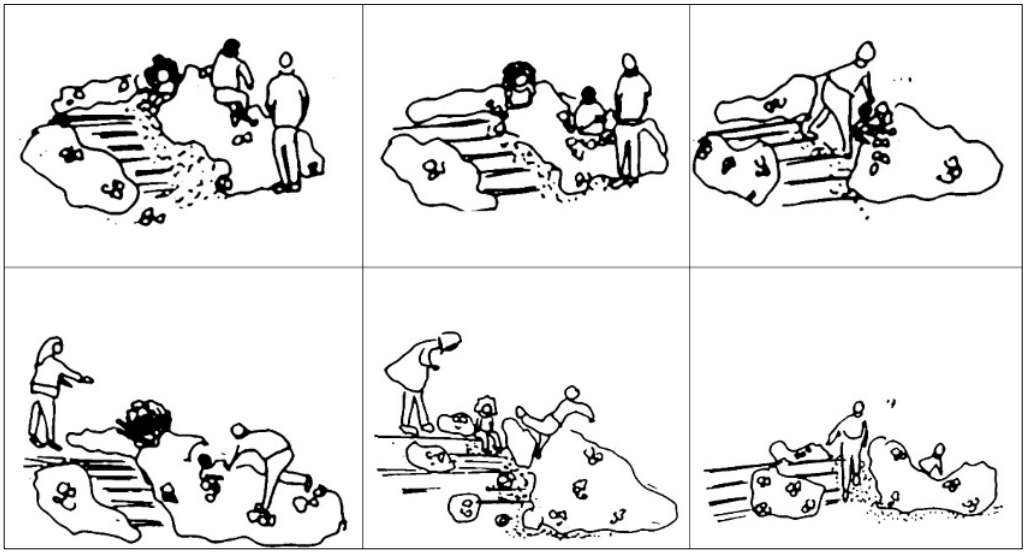
bir mekana dönüştürerek kuma, steril olmayana aldırış etmeden oturma eyleminde bulunmuşlardır. Bu aralıkta zaman geçiren katılımcıları gören bir grup çocuk ise meraklı tavırlarda bulunarak dahil olmak istemiştir. Fakat kraftı ezmek gibi ufak temaslarda bulunarak TK-Zeminin aktif katılımcıları olmamışlardır.

Tablo 4.12: TK-Zemin Saat 14.00 Eylem Fragmanı – 1.

Saat 14.00 kayıt sürecinin birinci fragmanında, TK-Zemin'i merak edip gözlemleyen katılımcılardan biri dokunsal temaslar kurarak TK-Zemin'i incelediği, parçalarını alıp eski yerine bırakıp ardından tekrar temas kurma isteğinin olduğu görülmüştür. Kurduğu bu ilişkide kusurlu olanın iletişime açık tavrı katılımcının temas kurmasına olanak sağlamıştır ve deneyimini tekrarlama isteği uyandırmıştır diyebiliriz.

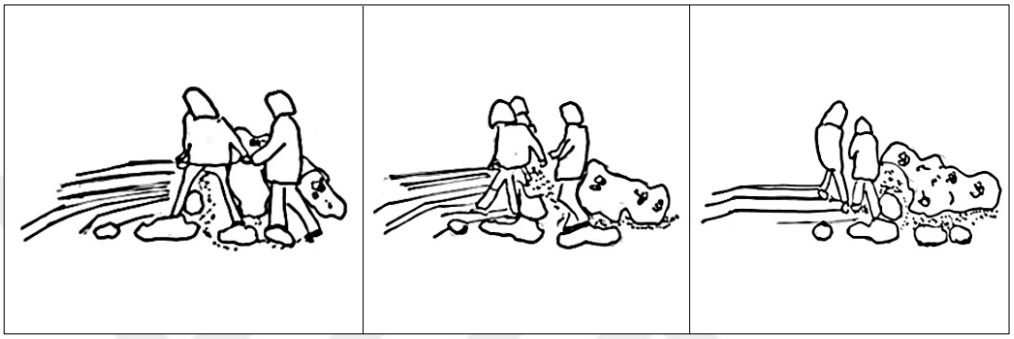
Tablo 4.13: TK-Zemin Saat 14.00 Eylem Fragmanı – 2.

Saat 14.00 kayıt sürecinin ikinci fragmanında TK-Zemin'i kendi bedenine göre bir mekan haline getiren katılımcıya diğer katılımcılar dahil olmuştur. Onların bu dahil

olma tavrı beklenmedik bir şekilde gerçekleşmiştir. Çocuklardan biri biranda TK-Zemin'in içine atlamış ve diğer çocuk da Kraftlarla onu sistemin içine saklamıştır. Tasarımcının hiçbir şekilde öngöremediği bu beklenmedik temas, kusurlu olanın beklenmedik olana açık tavırlar içinde olduğunu ve bu tavırların üretken alana geçiş sürecini hızlandırdığını göstermektedir. Beklenmedik bu temas ile kusur kendine oldukça olağan içi bir mekan arayüzü sunmuştur.

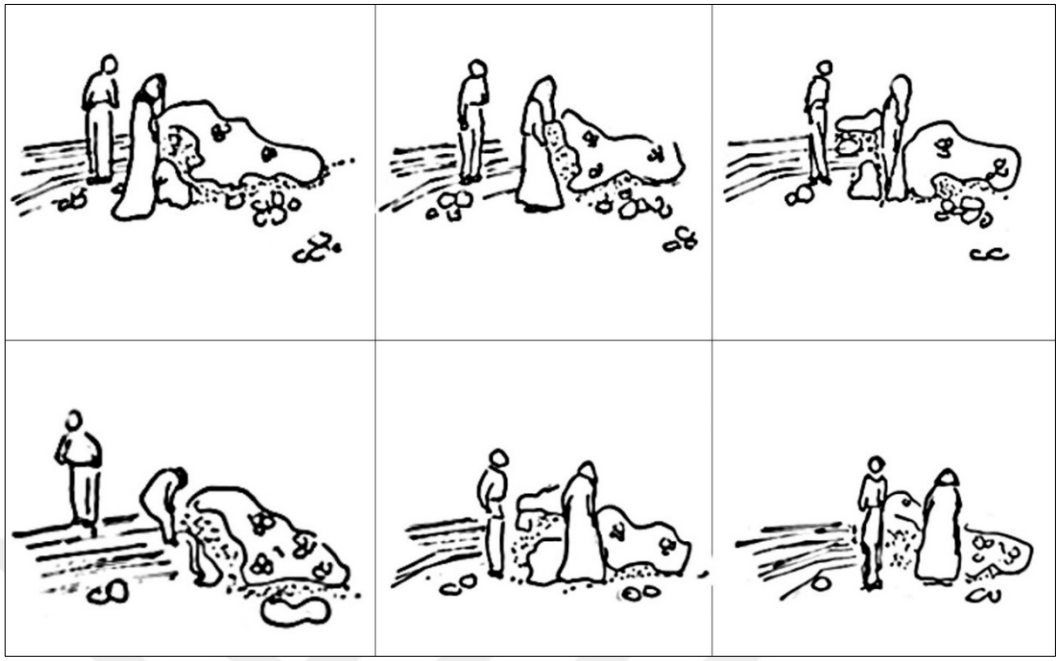
Tablo 4.14: TK-Zemin Saat 15.00 Eylem Fragmanı – 1.

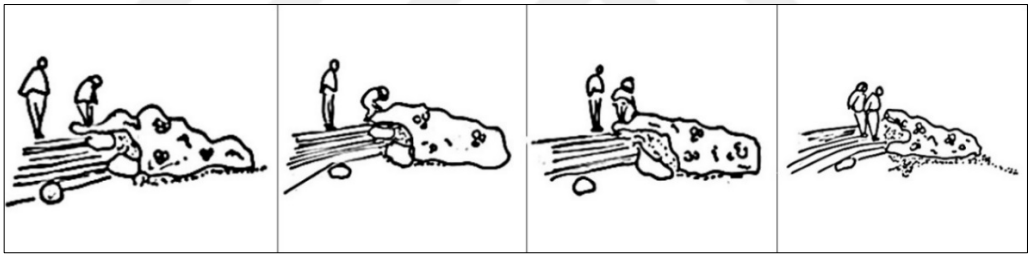
Saat 15.00 kayıt sürecinin birinci fragmanında, Katılımcılar tarafından dağıtılan TK-Zemin'in bulunduğu aks üzerinden geçen insanların parçalara temas etmeden, onlardan kaçan tavırlar içinde olduğu görülmüştür. Bir engel ile karşılaşan bedenin onu istemediği, onu ötekileştirme sürecinde ise sabit durağan eylemlerin değiştiği görülmüştür. Kusur, bedenin karşısına istenmeyen bir engel olarak çıktığında, bedenimizin ondan kaçma süreci aslında eylemsel katılımcılık ilişkilerini arttırmaktadır. Ondan kaçmak için sergilediğimiz her eylem başka bir eylemi de beraberinde getirerek eylemsel fragmantasyonları arttırır.

Saat 15.00 kayıt sürecinin ikinci fragmanında, TK-Zemin'in dağıtılan parçalarını bir katılımcı bir anda toplamaya ver bir araya getirmeye başlar. Önce ayak temasları ile parçaları toplayıp bir araya getirir, ardından parçalardan bazılarını eline alarak TK-Zemin'in içine atar. Sergilediği tavır üzerinden, kusurlu olanı düzeltme isteğinin ürettiği eylemsel fragmantasyonlar görülmektedir. Kusurlu olanı düzeltme çabası aslında bir üretme çabasıdır diyebilir. Bu yeniden üretilme çabasını ise kusurlu olanın içinde barındırdığı boş aralıklardır. Bu boşluklu aralıklar ise üretilmeye olanak sağlamaktadır.

Tablo 4.15: TK-Zemin Saat 15.00 Eylem Fragmanı – 2.

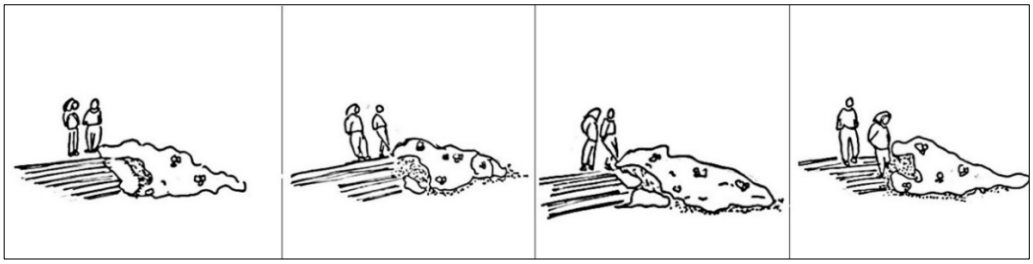

Tablo 4.16: TK-Zemin Saat 16.00 Eylem Fragmanı – 1.

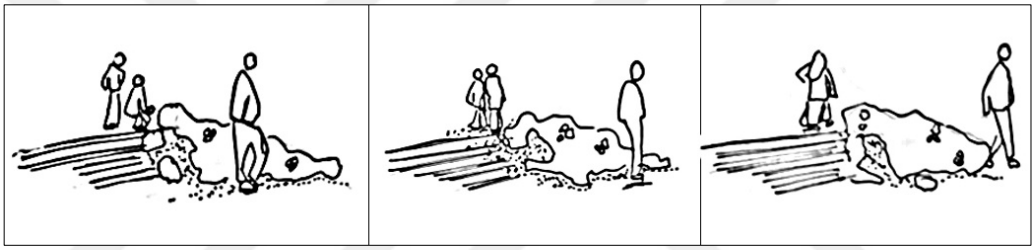
Saat 16.00 kayıt sürecinin birinci fragmanında, TK-Zemini merak eden iki katılımcı kayıtlara alınmıştır. Katılımcılardan biri eğilerek, dokunarak temaslar kurar iken diğer katılımcının ise onun bu deneyimini izleyerek sürece dahil olduğu görülmüştür. İzleyici olan katılımcının bir sonraki dakikalarda birincil katılımcı olduğu görülmüştür.

Tablo 4.17: TK-Zemin Saat 17.00 Eylem Fragmanı – 1.

Saat 17.00 kayıt sürecinin birinci fragmanında, 16.00 kayıt sürecindeki katılımcılar tekrardan TK-Zemin ile temasa geçmiştir. Bir önceki deneyim sürecinde izleyici olan birey, bu süreçte TK-Zemin'in parçalarını, ayakla dokunsal temas kurarak toparlamaya başlar. Bu süreçte diğer katılımcının ise izleyici konumda olduğu görülmüştür. Kusurlu olana ilk aşamada mesafeli duran ve ikinci karşılaşmada ise ilk deneyim sürecindeki diğer katılımcılının yapmış olduğu temaslarla, kusurlu olana algısı değişen birey onu toplama, parçalarını bir araya getirme gibi eylemlerde bulunmuştur. Bizlere öğretilen kusurlu olanla mesafeli duruş algısı kırıldığında, kusur ile temasa geçerek ve onunla iletişim kurarak, mesafeyi kaldırıp eylemsel fragmantasyonlar sergilemeye başlarız.

Tablo 4.18: TK-Zemin Saat 17.00 Eylem Fragmanı – 2.

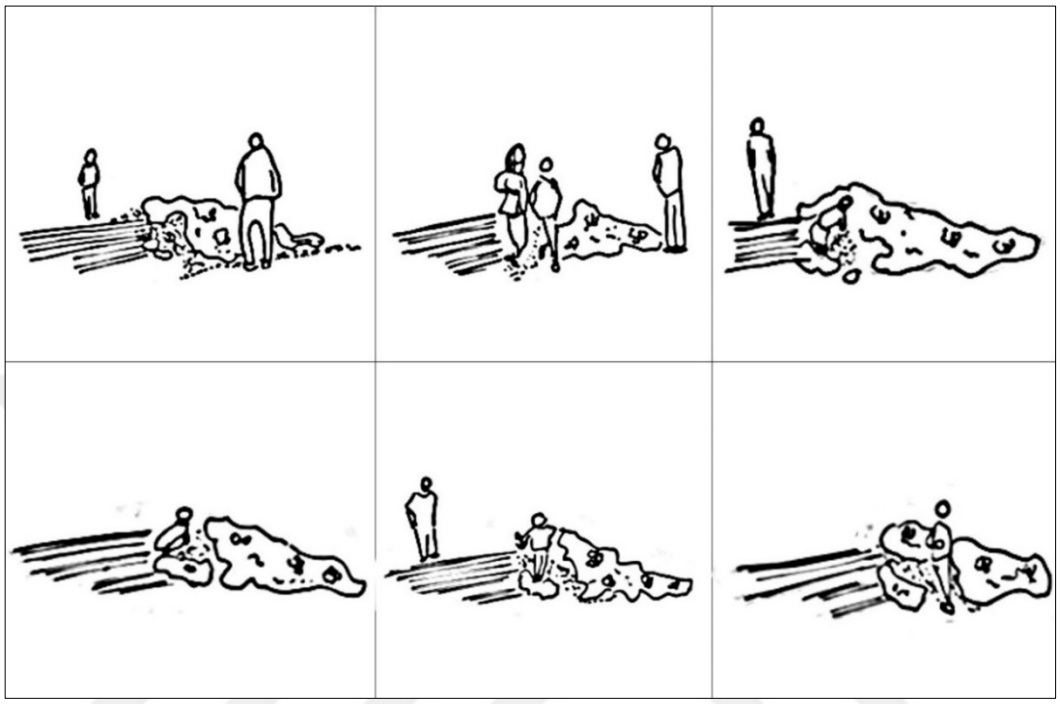

Saat 17.00 kayıt sürecinin ikinci fragmanında, TK-Zemin'in parçalarından alarak onu taşıma eyleminde bulunan kolektif bir katılımcılık ilişkisi görülmüştür.TK-Zemin'in parçalarını neden aldığı bilinmeyen bireyler parçayı alma nedeninden ziyade parçayı alabilme eyleminde bulunması kusurlu olanla ilişkilerimiz üzerinden yorum yapmaya olanak sağlamaktadır. Kusurlu olanın mükemmel olmayışı ve bozulmaya açık oluşu ile insanlar onu bozmakta bir sorun görmediği için onun kendi doğasındaki bozulma eylemine dahil olmaktadır diyebiliriz.

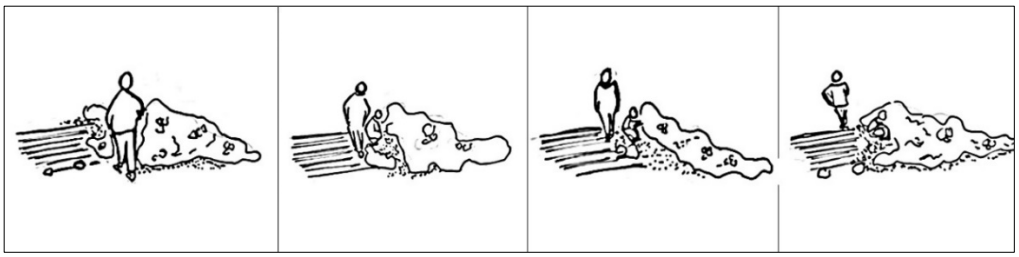
Saat 17.00 kayıt sürecinin üçüncü fragmanında, Bir çocuğun TK-Zemin'in kumları ile temas ettiği ve kumları taşıdığı, havaya attığı görülmüştür. TK-Zeminin parçalarını dağıtmaya devam eden çocuk bu dağıtma eylemini sergilerken deneyin alanını taşırmıştır. Katılımcı kum teması ile kumun akışkan dağılmaları yanı sıra, bu akışı kumları havaya atması anlık olarak zemin bağlamından çıkarmıştır. Sonucunda parçalar bağlamına, zemine geri dönmüştür fakat burada odaklanılması gereken minör bir eylem ile deneyin bağlamını değiştirebilecek bir temas olmasıdır. Değişen mimari bir eleman olan zemin üzerinden üretilen simülasyonun bağlamıdır. Kusurlu olanın bu

açık tavrı, katılımcılık ilişkisiyle tasarımcının ve tasarımın bağlamının değişmesine de neden olmaktadır.

Tablo 4.19: TK-Zemin Saat 17.00 Eylem Fragmanı – 3.

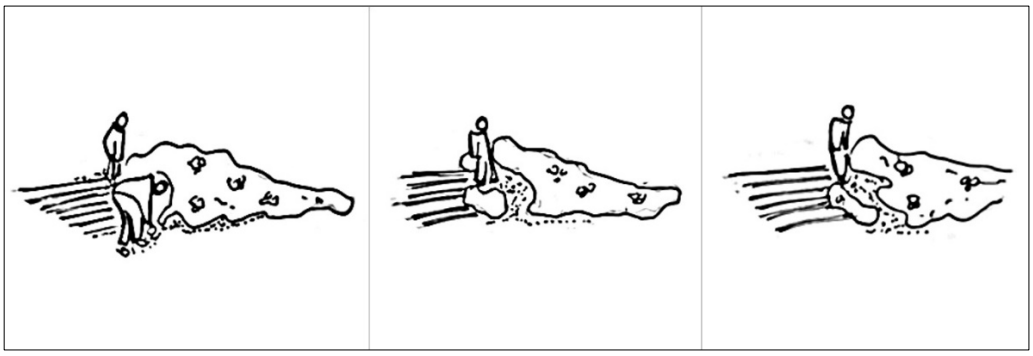
Tablo 4.20: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 1.

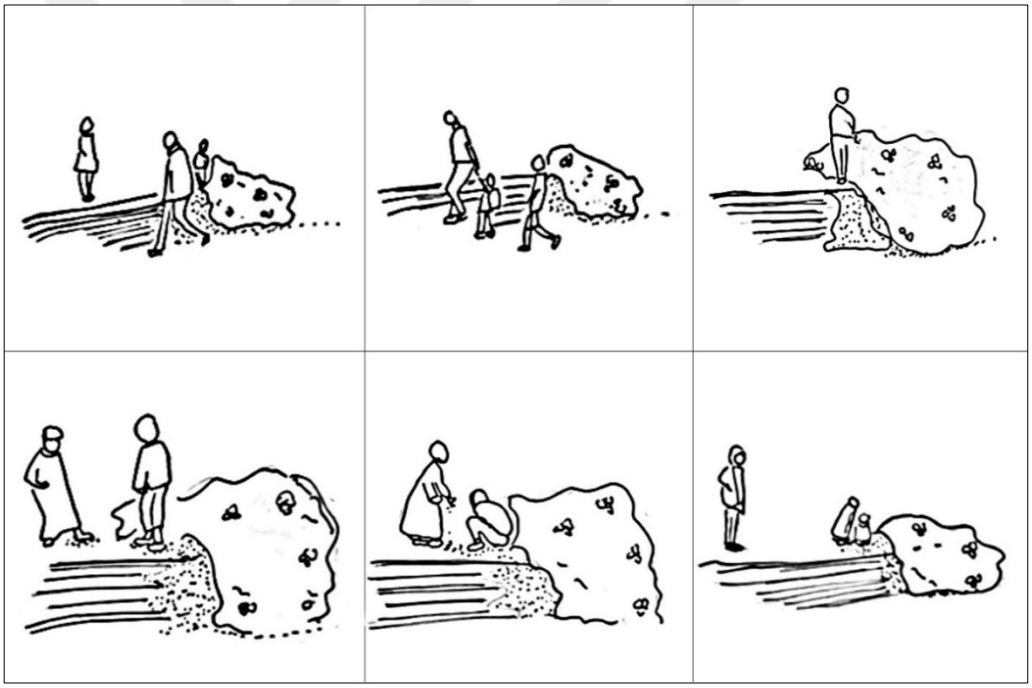
Saat 18.00 kayıt sürecinin birinci fragmanında saat 17.00'da kumlar ile temas kuran çocuk TK-Zemin'i kendine bir mekan olarak görüp temas kurmaya devam ettiği görülmüştür. Onun bu sürecini sorgulayan bir katılımcı dahil olmuştur. İkinci fragmanında ise başka bir çocuk mesafeli bir şekilde ona dahil olarak kum ile temas kurmuştur ve ayakları ile kuma yaptığı temasta kum, ayak steril zemin üzerinde sürtünme eylemi gerçekleştirmiştir. Üçüncü fragmanında ise çocuk oynamaya devam ederken akıştaki başka bireyler TK-Zemin aksında ilerlerken katılımcılardan biri kum ile temas ederken yürümekte zorlandığı görülmüştür ve steril alana geçiş yapmıştır. Bu fragmanlara bakıldığında bir katılımcının TK-Zemin'i kendi için bir mekan olarak

tanımlayıp o mekanın kalıcı öznesi olarak TK-Zemini yaşayan bir alan haline getirdiği ve geçici öznelerinde onun bu sürecine dahil olduğu söylenebilir.

Tablo 4.21: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 4.

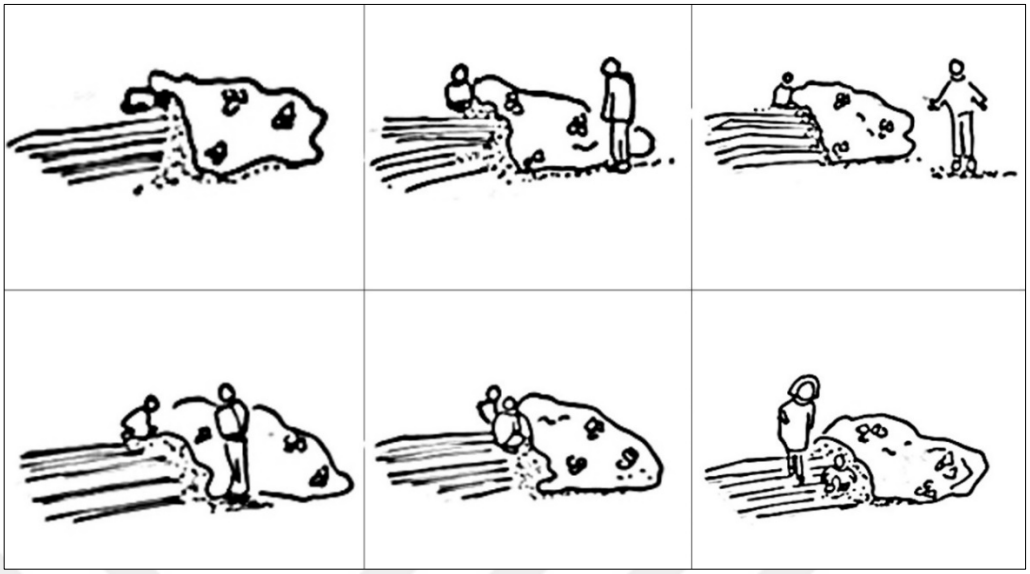

Tablo 4.22: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 5.

Saat 18.00 dördüncü fragmanında, Bir çocuk TK-Zemin ile karşılaşır ve direkt ona dahil olur. Kumlar ile temas kurar, kotlar arası geçişler yapar. Beşinci fragmanda ise başka bir çocuk ona dahil olarak eylemlerine ortakçı olmaya başlar. Sonradan dahil olan çocuk ilk aşamada ayağı ile temas kurup daha sonra elleri ile temas kurmaya başlar. Bu tavır steril olmayana karşı uzak durma tavrı iken diğer katılımcının bu tavır içinde olmaması onu da etkileyerek elle temas kurmaya başlar.

Tablo 4.23: TK-Zemin Saat 18.00 Eylem Fragmanı – 6.

Saat 18.00 altıncı fragmanında, Kumlar ile oynayan çocuğa başka bir katılımcı dahil olur kumu taşımaya ve ayakları ile kumlara sürterek çeşitli eylemler sergilemeye başlar. Kumlar ile oynayama devam eden çocuğun kraftların altına girerek oradaki kumlara erişme çabaları da kayıtlara alınmıştır. Kusurlu olana mesafe duruş kırıldığında aslında bedenlerin kusurlu olan ile iletişim halinde olduğu ve onun boşluklarına tanımsızlıklarına dağılan bozulan üretilen alanlarına dahil olduğu görülmüştür.

Saat 18.00 dan sonra TK-Zemin'i kaldırmak isteyen tasarımcıya kaldırmaması yönünde talepte bulunulmuştur ve TK-Zemin'i tasarımcı kaldırmamıştır. Gece kraftları kâğıt toplayıcılar tarafından toplanmıştır. Ertesi güne TK-Zemin'in kumları kalmıştır ve bazı insanların o kumlarla oynadığı, TK-Zemin'in kalan parçaları ile temaslar kurduğu gözlemlenmiştir. Bu tavırlar ise kusurlu olana verilen tanımı destekler niteliktedir. Beden mekan arasındaki bağın kusur arayüzü ile arttığı ve iletişim kurmaya devam ettiği görülmüştür.

4.6.TK-Zemin'in TK Matrisi Üzerinden Eylemsel Fragmantasyon Okumaları

TK-Zemin simülasyon deneyi, kusurlu olana bakışlardan, tasarımcının ürettiği kusur (TK) matrisi yardımıyla çalışmanın hipotezi olan "kusur, mekanla kurulan katılımcı eylemi sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?" sorusuna cevap arayan bir

deneydir. Bu bölümde ise Tk matrisi üzerinde yer alan nesne, beden ve kolektif başlıkları altında eylemsel fragman okumaları yapılmaktadır.

TK-Zemin simülasyon deneyi fragmanları; TK matrisine yerleştirildiğinde ilk etapta nesnenin fragmanlarına bakılmaktadır. Kusurlu olan arayüzün, katılımcıların çeşitli temaslarıyla üretilmeye devam ettiği görülmüştür. Onun bu üretim sürecindeki eylem fragmantasyonlarına bakıldığında ise, TK matrisinde yer alan sırasız, tanımsız ve beklenmedik eylemlerle karşılaşılmıştır. Parçalarının bir araya gelmesi, dağılması veya şekil alması herhangi bir sıralı eylem ile var olmamıştır. Katılımcılara göre şekil aldığı görülmüştür. Katılımcılar ise TK-Zemin nesne fragmanlarında birbirlerini tekrarlayan eylemler göstermemişlerdir. Bu tekrarsız eylemler yardımıyla nesnenin eylemlerinde tanımsızlıklar da bulunmaktadır. Kurulan katılımcılık ilişkilerinde, TK - Zemin'in akışkan olduğu görülmüştür. Kendi eylemlerini bu akış içinde katılımcılarla meydana getirmesi, beklenenin aksine beklenmedik eylemlere de olanak sağlıyor olması onu tanımsız yapmaktadır.TK-Zemin'in tüm sırasız, tanımsız ve beklenmedik eylemleri, parçalı, değişime ve dönüşüme açıktır. Bu tavır nesne fragmanlarında tektonik oluşumlara da olanak sağlamaktadır. Bu tektonik oluşum süreçlerinin ise; kusurlu olan şeyler gibi üretken ve kolektif bir şekilde kendini meydana getirmiştir. Kusurlu arayüz olan TK-Zemin, beklenmedik temaslar içererek tasarımcının ve kolektif üretim sürecinin tektonik oluşumlarını da aştığı görülmüştür. Bu aşkınlık ama içkinlik hali TK-Zemin aracılığı ile kusurun doğasında var olan bir durumun görünür hale getirilmesidir. Bu kusur görünür hale gelirken de bir imaj veya temsille meydana gelmemektedir. TK-Zemin'in kendi formsuzluğu imajların aksiyona geçmesine olanak sağlar iken sistemin deney sonrası hala orada olmasının istenilmesi, kalan parçaları ile de insanların hala temas kurması da imgesel olan ile ilişkisini göstermekle beraber kusurun tasarım ve deneyim süreci arasındaki arayüzü kaldırdığını söylemek mümkündür. Tasarım süreci deneyim sürecinde ve sonrasında da devam ettiği ve kendi kusurlu alanlarında üretime olanak sunduğu söylenebilir.

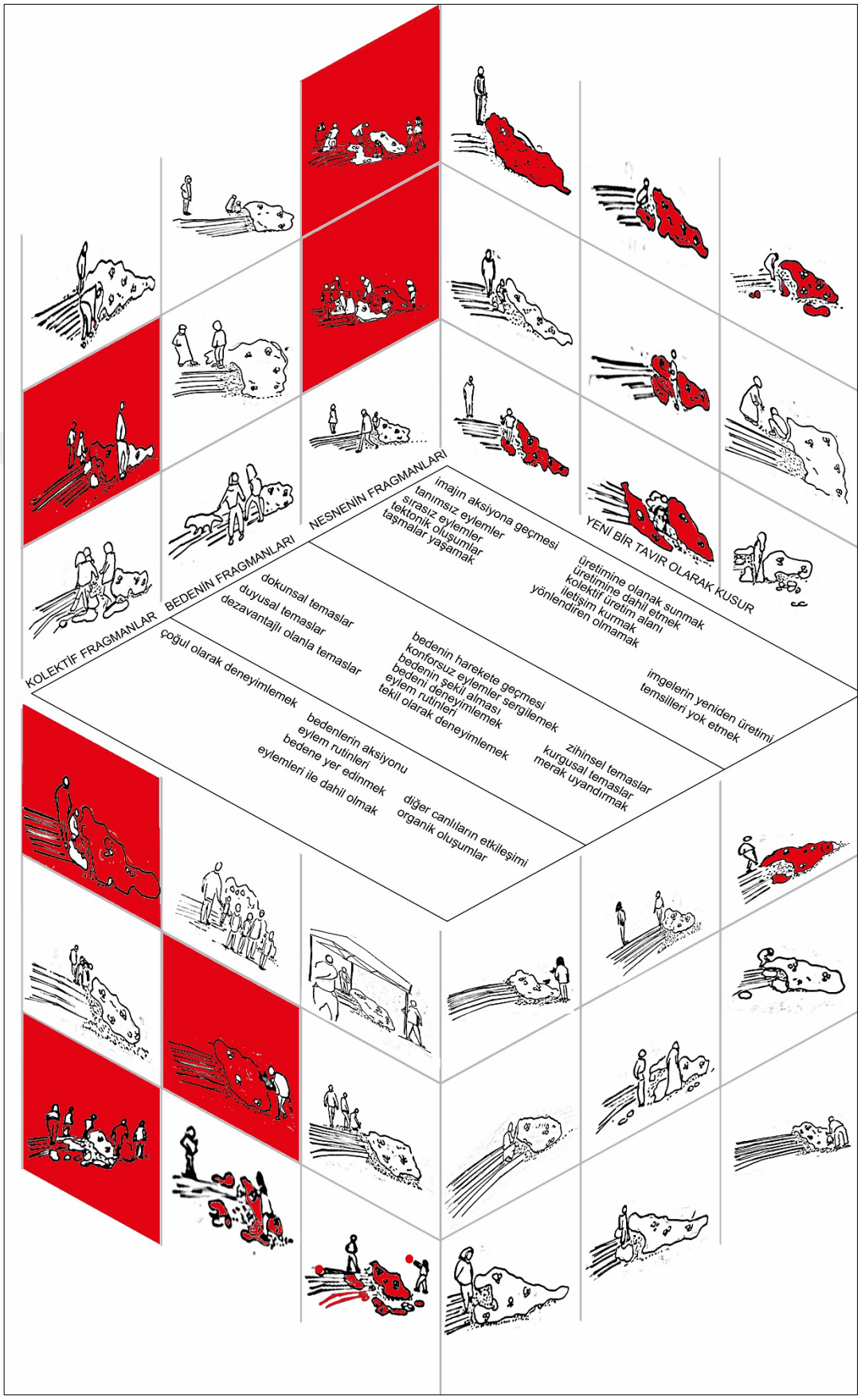
TK-Zemin'in bedenin fragmanlarında bedensel temaslara bakılmıştır. Beden TK-Zemin aracılığı ile hem kusurlu olanı hem de kendi bedenini deneyimlemektedir. Kusurun onu zorlaması, engel olması, alışkanlıklarını sarsması ile bedeni deneyime açar, bedeni kusura göre şekil alır. Tk-Zemin ile kuramadığı temaslarda ise; onu tutan algılar, davranışlar ve alışkanlar sarsılır. Bu süreç ise katılımcıyı zihinsel bir temas sürecine de dahil etmektedir. Çünkü insanlar temas kurmak isterken, başka bir birey

tarafından engel olunması ya da hijyen ihtiyacından dolayı kusura mesafeli duruşu ile pasif ve zihinsel temasları içinde barındırdığı görülmektedir.

Tüm bu duyusal, fiziksel, zihinsel temaslarda kusurun kapsayıcılığı görülmektedir. Bu kapsayıcı ilişkilerde; bir çocuk veya yaşlının deneyim süreci normal bireylerden farklıdır. Yaşlılar veya konfor alanı dışında hareket eden dezavantajlı durumda olan bireyler, kusurdan kaçarken onunla temas kurmaktadır. Kusurun kapsayıcılığına dahil olan diğer bir grup çocuk bireyler ise; kusurlu olana verilen algılar zihinlerinde oluşmadığından iletişime daha açık tavırlar sergilemişlerdir. Çocukların kusurlu olanı mekanlaştırabildiği görülmüştür.

TK-Zemin kolektif fragmanlarında, üretim sürecinden deneyim sürecine kadar kolektif bir süreç hakimdir. Tasarımcının biricik zihni ile değil, kolektif bir zihin aracılığı ile üretilen TK-Zemin deneyim sürecinde dahil olan her katılımcı ile beraber üretim sürecinin kolektif alanını genişletmiştir. Bedenlerin kolektif bir şekilde ürettiği ve deneyimlediği görülmüştür.TK-Zemin her deneyimde üretilmeye devam etmiştir. Kolektif bir sürecin ürünü olan TK-Zemin'i kolektif bedenler çeşitli eylemleri ile mekanlaştırmıştır. Kendilerine yer edindikleri, geçiş noktasının durak noktası haline geldiği, kimi zaman da bazı bireylerin sosyalleşme aracına dönüştürdüğü görülmüştür. Çoklu katılımcılık ilişkilerinin olduğu TK-Zemin, bu iletişimler sayesinde diğer canlılarla da etkileşimde bulunmuştur. Her iletişimde ve temasta bedenler, canlılar ve TK-Zemin kendi eylemlerini sergilemiştir. Eylem fragmanları da kolektif bir çeşitlilik içindedir.

Tablo 4.24: TK-Zemin Eylem Fragmanları Yorum.

5. SONUÇLAR VE YORUMLAR

Mimarlıkta mekanın beden ile kurduğu bağı ve ilişkileri kusur kavramının katılımcı eylem sorgulamaları ile okumayı amaçlayan bu çalışmada "Kusur, mekanla kurulan katılımcı eylemi sorgulamaya yardımcı bir arayüz müdür?" sorusu doğrultusunda, kusur arayüzü bağlamında beden mekan arası ilişkilere bakılmıştır. Kusur kavramı; beden ve mekan arasındaki katılımcı\kapsayıcı ilişkileri barındırmakla beraber, mekan üretim pratiklerindeki sorgulamaların çeşitlenmesine olanak sunmaktadır. Aynı zamanda kusur, tasarım süreçlerine ve deneyim süreçlerine üretken bir alan sunarak mekanın üretkenliğine de katkı sağladığı söylenebilir.

Güncel mimarlık pratiklerinde tasarımcıların mükemmeli arama arzusu, kusur kavramını ötekileştirmiştir. Kavramın ötekileştirilme nedeni ise tarihe bakıldığında anlaşılmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda kusur kavramının kusursuzun temsili hijyen kavramıyla ortaya çıktığı görülmüştür. İnsanların yaşamlarını ve sağlıklarını tehdit eden unsurların, hastalıkların ortaya çıkması ile birlikte hijyen kavramını kendilerine dert edindikleri görülmüştür. Kusursuzun temsili olan hijyen doğrultusunda ise tasarım anlayışlarının, algıların, zevklerin oluşması insanların kusura olan tavrını etkilemiştir. Kusurlu olana duruşu değişen tasarımcılar, teknolojinin de etkisi ile kusursuzu arama arzusu doğrultusunda mekanlar üretmeye başlamışlardır. Üretilen mekanlarda; bedenin mesafeli durduğu, temasın az olduğu ve iletişimin kurulamadığı yapılan diyalektik kavramsal sorgulamalarda görülmekle beraber, mimarlık üretim pratiklerindeki örnekler ve bulanık sorgulama süreçlerinde de görülmektedir. Bu süreçlerin bulanık bir aralıktan sorgulanması George Perec'in(2017) dediği gibi mesela mekanı icat etmek veya yeniden icat etmek değildir. Mesele mekanı sorgulamak ve okumaktır. Sorgulanan ve okunan kavram, insanların ve canlıların hayatında yeniden keşfedilen bir kavram değildir. Kusur kavramı ve tasarımdaki yansımaları gündelik hayatın içinde yakın temaslar kurarak var olan bir arayüzdür. Bu arayüz ise bulanık ve belirsiz bir alanda bizlerle iletişim kurmaktadır. Onun bulanık ve belirsiz alanda iletişim kuran tavrı ise; çalışma bağlamında kusur kavramının sorgulanma sürecini arttırırken, tasarımcıların algılarını kusur kavramı çerçevesinde sarsmıştır.

Birinci bölümde, kusursuzun temsili hijyen arayışı ile algısı değişen tasarımcının zihni yeniden sarsılmıştır. Mimari tasarımda kusur; Beden mekan arasındaki iletişimi arttıran ve mesafeyi azaltan, paylaşılabilir yoruma sahip olan minör katman olarak

tanımlanmıştır. Kusurlu olanın değişime, üretilmeye, yoruma açık olduğu ve deneyimlemeye olanak sağladığını kavramsal ve eylemsel sorgulama süreçlerinin sonucunda söylemek mümkündür. Bununla beraber paylaşılabilen ve katılımcının dahil olabildiği, beden ve mekan arasındaki mesafenin azaldığı, minör temasların kurulduğu bir arayüz olarak karşımıza çıkmaktadır. Kusura minör katman denilme nedeni ise hayatın içinde, sızıntılar halinde, olağan içi tavırlar sergileyerek beden ile temas kurabiliyor olmasıdır. Güncel mimarlık ortamında ise; yeni bir tavır olarak karşımıza çıkan kusurun, kavramsal sorgulama süreçlerinde eylemsel çokluklarının olduğu görülmüştür. Bu eylemsel çokluklar ise katılımcılık ilişkisi barındırdığı için kusurun katılımcı ilişkilerine bakılması gerektiğini de beraberinde getirmiştir. Kusur kavramına verilen birçok tanımda kavramın dezavantajlı olması ve her aralıktan canlı ile temaslara açık iletişim kurabiliyor olması ile kapsayıcı tavırlarda sergilediği görülmektedir. Katılımcı süreçleri ele alırken kapsayıcı tavırları da ele almanın kavramın tanımlamasını ve eylemsel odaklarını güçlendireceği düşünülmektedir. Kusurun katılımcı/kapsayıcı tavırları ise eylemsel fragmantasyonlar olarak tanımlanmıştır. Çünkü katılımcı ve kapsayıcı ilişkilerinde bir sonuca değil sürece, bir çokluğa değil parçalara bakılmıştır. Süreçlerinde ve fragmanlarında ise eylemlerine odaklanılmıştır. Kimi zaman tasarım sürecinde, kimi zaman deneyim sürecinde ortaya çıkan bu kavram aslında deneyim ve tasarım sürecinin arasındaki arayüzü de kaldıran ihtimalleri de içinde barındırmaktadır. Çünkü kusurlu olan sonucun ürünü değildir. O kendi içindeki eksiklik ve noksanlığı ile değişime, dönüşüme olanak sağlamaktadır. Bundan dolayı da deneyim sürecinde de tasarımı devam edebilmektedir.

Kusur kavramının katılımcı/kapsayıcı süreçlerinin mimarlık üretim pratiklerindeki yansımalarına tezin üçüncü bölümünde yer verilmiştir. Bu bölümdeki örnekler ise kusurun katılımcı/kapsayıcı süreçlerine hangi aralıktan bakılması gerektiğine ışık tutmuştur. Mimarlık pratiklerinde kusur kimi zaman kendisi olarak karşımıza çıkarken, kimi zaman tasarlanan olmuştur. Bazı örneklerde ise bilinçli bir kusur olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bağlamda bir mekandaki kusurun kendisine, kusurlu olanın tasarlanan olmasına ve tasarımcının bilinçli olarak ürettiği kusura bakmak çalışmanın sınırlarını oluşturmuştur. Kusura olan bu bakış ile eylemsel fragmantasyonları üçüncü bölüm sonunda, “Bana Yalan Söyledi-ler, İzmir-2022" sergi deneyimi üzerinden incelenmiştir. Serginin seçilme nedeni; serginin üretim sürecine bakıldığında kolektif bir alanda üretilmesi, tasarımcıların birbirlerinin işlerine dahil olarak çalışması, üretim mekanlarını ve süreçlerini hatta bazılarının kullandıkları

malzemeleri kusurlu olarak tanımlaması ve kendi tabirleri ile de kusurlu olan üretimlerinin, kusursuz steril bir alanı bozunuma uğratması ile de çalışmanın teori ve pratik arasındaki arayüzü oluşturmaktadır. Sergi deneyi bağlamında KK, KT ve TK matrisleri üretilmiştir. Üretilen matrisler, simülasyon deneyi olan TK-Zemin'in üretim tekniğini ve sürecini ortaya çıkarmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde 1:1 ölçekte TK-zemin üretilmiştir.TK-Zemin; kavramın üretim süreciyle beraber nesnenin, bedenin, kolektif fragmanların bir arada gözlemlenebildiği bir simülasyon deneyidir.TK-Zemin'in tasarım sürecinde; bir kusur ve bu kusurun abartıldığı bir deneydir. Abartılan kusur ise, bedenin temas halinde olduğu ve o temaslar doğrultusunda belli eylemsel alışkanlıklar edindiği bir mimari öge olan zemin bağlamında ele alınmıştır. Eylemsel alışkanlıklarımız üzerinden bu mimari öge düşünüldüğünde, insanlar ve canlılar; evrenin ve bedeninin doğası gereği zemin ile temas halindedirler.

Üretilen simülasyon deneyi, Konya Kültür parkta kamusal bir alana yerleştirilmiştir. Yerleştirildiği nokta insanların temas halinde olduğu geçici ve kusur-kusursuz diyalektik ilişkisinin bir arada olduğu bir yerdir. TK-Zemin, kusura olan bakış açılarından tasarımcının bilinçli ürettiği kusur bağlamında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda çalışma kapsamında kusurlu olana bakış matrislerinden, TK matrisi ile kusurun katılımcı eylem sorgulamaları çalışmanın sınırlarını oluşturmuştur.

TK-Zemin'in üretim sürecinde, kusura verilen tanım doğrultusunda kolektif bir üretimin parçasıdır. Mimarlık tasarım disiplininden bir grup öğrenci ve mimarlarla bir araya gelinmiştir. Malzeme seçiminde ise atık olarak geri dönüşüme gönderilecek kraft kağıtlardır. Bir matbaa fabrikasının geri dönüşüm için ayrılan bölümünden temin edilmiştir. Diğer kullanılacak olan malzeme ise kumdur. Kum ve kraft ile aslında steril olan zemin bozunuma uğratılmıştır. Bu doğrultuda ilk aşamada tasarımcı, kraft kağıtların buruşturulması ile bir örüntü oluşturulmayı ve bu örüntünün de sert ve steril bir zemine dökülen kumun üstüne esnek bir şekilde bırakılmasını tasarlamıştır. Örüntünün bir araya gelmesine ve kumun dökülme şekline minimum müdahalede bulunmayı hedefleyen tasarımcı, 1:1 üretimin yerleştirilme sürecinde sadece fikir eskizleri üzerinden yönlendirme yapmıştır. Yerleştirmenin bulunduğu kamusal alanda üretildiğinden dolayı, çevredeki insanların üretim süreci dikkatini çekmiştir. Bu kolektif ekibe dahil olarak, ilk etapta katlama eylemine eşlik etmişlerdir. Kâğıt toplayıcı çocuklar, halktan insanlar ve diğer tasarım disiplininden katılımcılar ile üretim sürecindeki gönüllü ekip genişlemiştir. TK- ZEMİN 'in üretim sürecine dahil

olan gönüllü ekip ve sonradan dahil olan insanlar deneyin üretimine dahil oldukları gibi, kayıt süreçlerine de dahil olmuşlardır. Kayıt süreçlerine dahil olan kolektif ekip yanı sıra, simülasyon deneyi ile temasa geçen her canlı aslında üretim sürecinin bir parçası olmuştur. Çünkü TK- Zemin bir kere üretilip katı bir şekilde kendi sürecini var eden bir sistemden ziyade, akışkan ve her temasta kendini yeniden üreten tasarım sürecini devam ettiren bir sistemdir.

Üretilen tasarımın, kolektif bir ekip ile sabah saat 08.00 da alana yerleştirilmiştir. Saat 09.00-18.00 saatleri arasında TK-Zemin deneyi kayıt altına alınmıştır. Tasarımcı her saat başı 20 dakikalık kayıtlar alarak deneyin periyodik döngüsünü oluşturmuştur. Saat 13.00'daki kayıtın ilk 10 dakikası tasarımcı TK-Zemin'e müdahale etmiştir. Kayıtlardaki her bölüm 20 fragmana ayrılmıştır. Her dakikada 1 fragman bulunmaktadır.TK-Zemin ile katılımcılığın olduğu fragmanlar kendi içinde genişletilmiştir. Tk matrisi üzerinde yer alan nesne, beden ve kolektif başlıkları altında eylemsel fragman okumaları yapılmıştır.

TK-Zemin'in eylemsel fragmanlarına nesne, beden ve kolektif olarak bakılmıştır. Nesnenin fragmanlarında, TK-Zemin, beklenmedik temaslar içererek tasarımcının ve kolektif üretim sürecinin tektonik oluşumlarını da aştığı görülmüştür. Bu aşkınlık ama içkinlik hali TK-Zemin aracılığı ile kusurun doğasında var olan bir durumun görünür hale getirilmesidir. Bu kusur görünür hale gelirken de bir imaj veya temsille meydana gelmemektedir. TK-Zemin'in kendi formsuzluğu imajların aksiyona geçmesine olanak sağlarken tasarım sürecinin de sürekli devam ediyor olması ile tasarım ve deneyim süreci arasındaki arayüzü kaldırdığını da söylemek mümkündür. Ve bu üretken alan ise mekan üretim pratiklerinin çeşitliliği açısından ihtimalleri içinde barındırmaktadır. Bedenin fragmanlarında, kusurlu olan deneyimlenirken beden de deneyimlenmektedir. Kusurun onu zorlaması, engel olması, alışkanlıklarını sarsması ile beden deneyime açılır ve beden kusura göre şekil alır. Kolektif fragmanlarında ise; TK-Zemin'in üretim sürecinden deneyim sürecine kadar kolektif bir süreç hakimdir. Tasarımcının biricik zihni ile değil, kolektif bir zihin aracılığı ile üretilen TK-Zemin deneyim sürecinde dahil olan her katılımcıyla üretim sürecinin kolektif alanını genişletmiştir.TK-Zemin her deneyimde üretilmeye devam etmiştir. Kolektif bir sürecin ürünü olan TK-Zemin'i kolektif bedenler çeşitli eylemleri ile mekanlaştırmıştır. Kendilerine yer edindikleri, geçiş noktasının durak noktası haline geldiği, kimi zaman da bazı bireylerin sosyalleşme aracına dönüştürdüğü görülmüştür. Çoklu eylemsel fragmanların olduğu görülmüştür.

Nesnenin, bedenin ve kolektif fragmanların genel bir yorumu yapılacak olursa; kimi zaman kusurlu olana algısı ile ötekileştiren davranışlar bu ilişkileri beslerken, kimi zamanda kusurun kendi boşluklarındaki iletişime açık aralığında temasların kurulduğu görülmüştür. Kurulan bu temasların ortak özelliği kolektif bir süreç barındırmasıdır. Bu kolektif süreçler ise katılımcı eylem sorgulama süreçlerini tasarımdan, deneyim sürecine kadar geniş bir aralığa taşıyarak kusurun tasarım ve deneyim arasındaki arayüzü kaldıran bir kavram olarak karşımıza çıkmasına olanak sağlarken, üretken alanının olduğunun altını çizmektedir. Üretilen TK-Zemin katılımcı\kapsayıcı ilişkiler doğrultusunda yeniden üretilmeye olanak sunmakla beraber, TK-Zemin'i deneyimleyen insanların temasları ile de beklenmedik senaryoların ortaya çıktığı görülmüştür. Tasarımcının biricik zihni ve o zihindeki sınırların aksine daha çoğul ve sınırların olmadığı, ihtimallerin ve üretken alanların arttığı görülmüştür. Bu ihtimaller beden ve mekan arasındaki mesafenin ortadan kalkarak bedenin katılımcılı eylemleri ile arttığı görülmüştür.

Sonuç olarak, güncel mimarlık pratikleri, beden ile mekanın temas kurduğu mekanları üretirken veya üretilen bu mekanlarla kurduğu bağı sorgularken, icat edilmemiş arayüzlerin aksine ötekileştirmediği, algılarını değiştirmediği tanımları görünür kılırsa; majör etkilerin ortaya çıkması yanı sıra, minör tavırlar ile mekan üretim ihtimalleri artacaktır. Bu ihtimalleri arttıran arayüzlerden biri kusur kavramıdır. Mekan ile katılımcılık ilişkisi kuran ve mekanı üretken hale getiren kavramlardan biri olan kusur, kendindeki boşluklu alanlar ile tasarlanmaya, değişmeye, dönüştürülmeye olanak sunan bir arayüzdür. Çünkü o kusursuz ve mükemmel olan üretimler gibi katı bir şekilde var olmamaktadır. Yeni üretimlere, deneyimlere olanak sunmaktadır. Bu tavır kusurun beden mekan arasındaki mesafeyi azaltarak, eylemsel fragmantasyonları arttırmaya yardımcı bir arayüz olmasını sağlamakla beraber, mekanın üretilme ihtimallerini ve çeşitliliğini sunmaktadır. Bu çalışma doğrultusunda; mimarlar beden mekan arası ilişkileri sorgularken majör etkiler, yenilikler yanı sıra minör aralıklardaki arayüzlere, ötekileştirdiği tavırlara yeniden dönüp bakmalıdırlar. Mekanın beden ile kurduğu bağı ve beden mekan arasındaki mesafeyi kaldırıp eylemsel fragmantasyonların olduğu arayüzlerden biri de kusur kavramıdır. Tasarımcının biricik zihni ile olan sınırlı üretimleri reddeden, kolektif süreçleri içinde barındıran ve minör aralıklarda bizlerle temas kuran bir kavramdır. Onun bu tavırları mekanın üretken alanlarını arttırırken, iletişim kurmasına da olanak sağlamaktadır. Kusur belirsiz ve bulanık bir aralıktan sorgulanıp kavramsal süreçlere ışık tutarak mekanın

üretken alanının sorgulama süreçlerini ve aralıklarını genişletmektedir. Bunun yanı sıra mimari tasarımda kusur, tasarım ve deneyim süreçlerindeki kusurlu tavırlardan beslenerek mekanın üretilme ve üretken olma hallerinin çeşitlenmesine olanak sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

Ballantyne A., (2014),” Mimarlar için Deleuze ve Guattari”,2.Baskı, Yem Yayın.

Bauman, Z., (1991), “Modernity and Ambivalence”,1.Baskı Cambrigde Polity Press.

Bourdieu P., Wacquant L., (2021), “Düşünümsel Sosyolojiye Davet”, 1. Baskı, İletişim Yayınları.

Calvino I., (2018), “Görünmez Kentler”,23.Baskı, Yapı Kredi Yayınları. Deleuze G., (2021),” Nietzsche ve Felsefe”,1.Baskı, Norgun Yayıncılık.

Deleuze G., Guattari F., (2019), “Felsefe Nedir? ”,12.Baskı, Yapı Kredi Yayınları.

Deleuze G., Guattari F., (2020), “Kafka: Minör Bir Edebiyat İçin”,1.Baskı, Sel Yayıncılık.

Douglas M., (2017), “Saflık ve Tehlike”,2.Baskı, Metis Yayıncılık.

Eco U., (2019), “Devlerin Omuzlarında Milano Dersleri”,1.Baskı, Doğan Kitap Forthy A., (1986) “Object of Desire” 1.Baskı, Thames &Hudson Publisher.

Garip E., Garip B. (2020) “Methodologies for Design and Production Practices in Interior Architecture” 1.Baskı, IGI Global.

Hacıalibeyoğlu F., (2013) “Mimari Tasarım Sürecinde Kullanıcı Katılımı Üzerine Bir Model Önerisi” Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora Tezi.

Hasol D., (2016) “Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü” 1. Baskı, Yem Yayın.

Kılıç, B., Şahan, C., Bahadır, H. (2014), “Dünyada ve Türkiye’de Halk Sağlığı Uzmanlık Eğitiminin Tarihçesi, İçeriği ve İstihdam Politikaları”, TAF Preventive Medicine Bulletin, 2014: 13(6), 495-504.

Lazzarato M., (2019) “Marcel Duchamp ve İşin Reddi” 2. Baskı, Kolektif Kitap.

O’Doherty B., (2019) “Beyaz Küpün İçinde* Galeri Mekanının İdeolojisi” 4. Baskı, Sel Yayıncılık.

Özçınar M., (2017),” Deleuzyen Sinema: Minör Bir Oluş Olarak Sarmaşık Filminin Rizomatik Yapısı”, SineFilozofi Dergisi,2(4) 73-93.

Perec G., (2020) “Mekan Peş mekân”, 2.Baskı, Everest Yayınları.

Robert R., David H., (1966) “Physcics Part 1”,1.Baskı, Willey Toppan Publisher.

Rosen, G. (1993) “A History of Public Health”, Baltimore, Johns Hopkins Press.

Tan P., Boynik S., (2007)" Olasılıklar, Duruşlar, Müzakere güncel sanatta kamusal alan tartışmaları",1.Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Tschumi B., (2018)" Mimarlık ve Kopma",1.Baskı, Janus Yayıncılık.

Virilio, (1965)," Paul Virilio and Oblique", İnterview with Enrique Limon.

Web 1, (2021), https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi 13.03.2021).

Web2, (2021), https://www.arkitera.com/haber/kusurlu-guzellikten-dogan-japonfelsefesi-wabi-sabi/ (Erişim Tarihi 13.03.2021).

Web 3, (2021) http://marjan-colletti.blogspot.com/2009/11/inhabitation-of- bodies-and-toys.html (Erişim Tarihi 13.03.2021).

Web 4, (2021) http://www.mirallestagliabue.com/project/too-good-to-waste/ (Erişim Tarihi 23.03.2021).

Web 5, (2021) https://manifold.press/mimarlik-ve-toz (Erişim Tarihi 28.31.2021).

Web6, (2022)https://www.marjancolletti.com/new-godet-club(ErişimTarihi 04.01.2022).

Web7, (2022)http://www.aliartun.com/yazilar/erotik-katedral-kurt-schwittersin-mimarliga-oyunu/ (Erişim Tarihi 08.01.2022).

Web 8, (2022) https://ohnosumo.com/ (Erişim Tarihi 09.01.2022)

Web9,(2022) https://lebbeuswoods.wordpress.com/2009/06/05/architecture-of energy/ (Erişim Tarihi 31.08.2022).

Web10, (2022) https://raumlabor.net/soft-democracies/(Erişim Tarihi 31.08.2022).

Web11, (2022)https://www.icd.uni-stuttgart.de/projects/icd-aggregate-pavilion-2018/(Erişim Tarihi 31.08.2022).

Web12, (2023) https://www.normankelley.us/work/category/furniture/profile/wrong-chairs (Erişim Tarihi 20.03.2023).

Yücel, A., Ökem, H. S., (2020), "Mekanın Sinematografik Temsili Bağlamında Beden-Mekan İlişkisi", Kent Akademisi, 13(4), 688-700.

ÖZGEÇMİŞ

Seda Karakurt 2019 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümünden birincilikle mezun oldu. Mimari Eskiz kitabının her iki baskısı ve Konya'nın 1950 Sonrası Çağdaş Yapıları kitabına çizer olarak katkı sağladı. 2020 yılında Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalında tezli yüksek lisans eğitimine başladı.2020 yılından günümüze kadar mimari tasarım ofisinde çalışmalarına devam etmektedir.

EKLER

Ek A: Tez Çalışması Kapsamında Yapılan Yayınlar

Karakurt S., Koş Cimşit F., (2022),” Mimari Tasarımda Kusurlu Alanlar ve Eylemsel Fragmantasyonlar”, Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Araştırmalar Sempozyumu,146, Kocaeli\Gebze\Türkiye,01-02 Haziran.

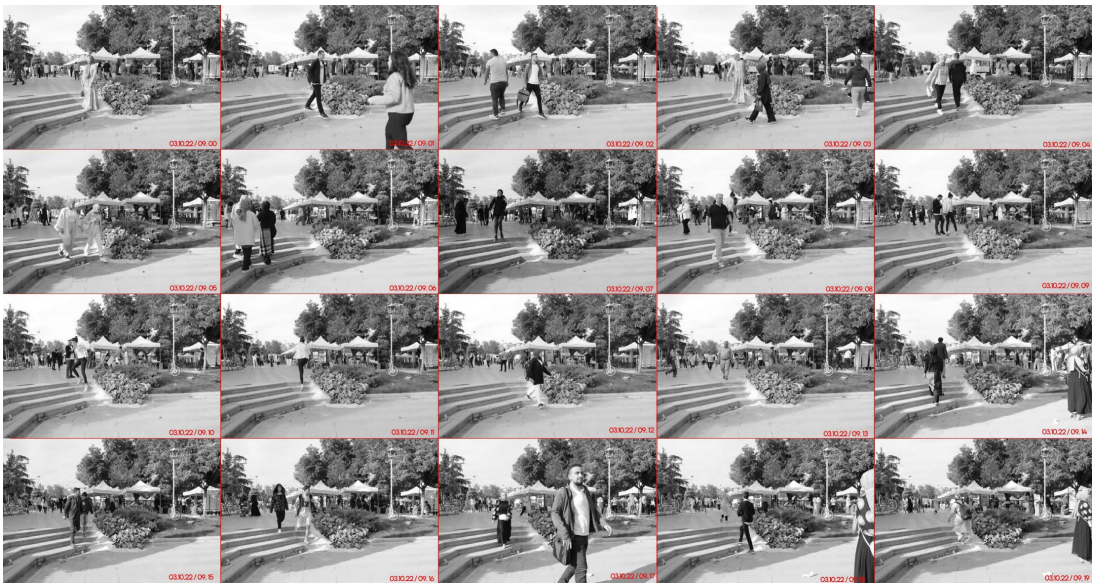
Ek B: Eylemsel Fragmanların Kayıt Süreci

Şekil B1.1: TK-Zemin Üretim Süreci.

Şekil B1.2: TK-Zemin.

Şekil B1.3: TK-Zemin saat 09.00 fragmanları.

Şekil B1.4: TK-Zemin saat 10.00 fragmanları.

Şekil B1.5: TK-Zemin saat 10.00 Eylem Fragmanları-1.

Şekil B1.6: TK-Zemin saat 10.00 Eylem Fragmanalrı-2.

Şekil B1.7: TK-Zemin saat 11.00 fragmanları.

Şekil B1.8: TK-Zemin saat 11.00 Eylem Fragmanları-1.

Şekil B1.9: TK-Zemin saat 11.00 Eylem Fragmanları-2.

Şekil B1.10: TK-Zemin saat 11.00 Eylem Fragmanları-3.

Şekil B1.11: TK-Zemin saat 12.00 fragmanları.

Şekil B1.12: TK-Zemin saat 12.00 Eylem Fragmanaları-1.

Şekil B1.13: TK-Zemin saat 12.00 Eylem Fragmanaları-2.

Şekil B1.14: TK-Zemin saat 12.00 Eylem Fragmanaları-3.

Şekil B1.15: TK-Zemin saat 12.00 Eylem Fragmanaları-4.

Şekil B1.16: TK-Zemin saat 13.00 fragmanları.

Şekil B1.17: TK-Zemin saat 13.00 Eylem Fragmanları-1.

Şekil B1.18: TK-Zemin saat 13.00 Eylem Fragmanları-2.

Şekil B1.19: TK-Zemin saat 14.00 fragmanları.

Şekil B1.20: TK-Zemin saat 14.00 Eylem Fragmanları – 1.

Şekil B1.21: TK-Zemin saat 14.00 Eylem Fragmanları – 2.

Şekil B1.22: TK-Zemin saat 14.00 Eylem Fragmanları – 2 devamı.

Şekil B1.23: TK-Zemin saat 14.00 Eylem Fragmanları – 2 devamı.

Şekil B1.24: TK-Zemin saat 14.00 Eylem Fragmanları – 2 devamı.

Şekil B1.25: TK-Zemin saat 15.00 fragmanları.

Şekil B1.26: TK-Zemin saat 15.00 Eylem Fragmanları-1.

Şekil B1.27: TK-Zemin saat 15.00 Eylem Fragmanları-2.

Şekil B1.28: TK-Zemin saat 16.00 fragmanları.

Şekil B1.29: TK-Zemin saat 16.00 Eylem Fragmanları-1.

Şekil B1.30: TK-Zemin saat 17.00 fragmanları.

Şekil B1.31: TK-Zemin saat 17.00 Eylem Fragmanları-1.

Şekil B1.32: TK-Zemin saat 17.00 Eylem Fragmanları-2.

Şekil B1.33: TK-Zemin saat 17.00 Eylem Fragmanları-3.

Şekil B1.34: TK-Zemin saat 18.00 fragmanları.

Şekil B1.35: TK-Zemin saat 18.00 Eylem Fragmanları – 1.

Şekil B1.36: TK-Zemin saat 18.00 Eylem Fragmanları – 2.

Şekil B1.37: TK-Zemin saat 18.00 Eylem Fragmanları – 3.

Şekil B1.38: TK-Zemin saat 18.00 Eylem Fragmanları – 4.